

Riksdagens protokoll

2004/05:65

Torsdagen den 27 januari

Kl. 12.00 – 19.48

Protokoll
2004/05:65

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 januari.

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Berit Jóhannesson* (v) av sagt sig uppdraget som ledamot i riksdagens valberedning.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagens valberedning

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Rolf Olsson som ledamot i riksdagens valberedning.

Förste vice talmannen förklarade vald till

ledamot i riksdagens valberedning
Rolf Olsson (v)

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Remissdebatt

Föredrogs
Motioner
2004/05: MJ5–MJ9 (väckta enligt 3 kap. 13 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt)

Remissdebatt

Anf. 1 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):
Herr talman! För snart tre veckor sen drog vindarna över Sverige med sådan kraft att de mätte orkanstyrka. Konsekvenserna blev störst i södra

Sverige. Den bild av Sverige som då uppstod är mycket svår ta till sig om man inte själv har varit på plats.

Själva händelsen är att betrakta som en naturkatastrof, som det krävs större insikt och kunskap att förklara, och teorierna skiftar. Däremot är effekten att betrakta som ett kaos, som borde kunna ha förutsetts, förbättrats och åtgärdats tidigare. Klart är att detta har lämnat bestående intryck för såväl enskilda personer, kommuner som för landet i dess helhet. Det har det gjort på många områden. Jag tänker nu bara kort beröra el, telefoni och skogen.

Under ett dygn förvandlades den trygga, varma vardagen till ett kaos. Skog blåste omkull som stickor och låg huller om buller. Strömförsörjningen brast. Mobil och fast telefoni slutade fungera. Vägar och järnvägar blev ofarbara. Bostäder gick inte att vare sig komma till eller från. Människor blev helt isolerade från omvärlden under detta dygn. Men det fortsatte så i två dygn och i tre dygn och i flera veckor. I dag, snart tre veckor senare, är fortfarande alltför många utan ström och telefon. Det är oacceptabelt.

Visst kan det vara mysigt att samlas en stund i stearinljusets sken – men inte så länge som nu alltför många har fått stå ut med. Den värme som de strömlösa människorna har fått har kommit från människor som engagerat sig frivilligt och stöttat, hjälpt och uppmuntrat. Vi får vara tacksamma för att det inledningsvis har varit varmt för årstiden, för annars hade konsekvenserna blivit än mer förödande.

Människor har mått dåligt, inte minst av oro när de lämnat hemmet för att åka till jobb eller skola och tänkt: Släckte jag ljuset? Vred jag av gasolen? Fortfarande upplevs vanmakt och mörker påtagligt.

Att många har fått extra arbete och kostnader i samband med detta är lätt att inse. Så frågan till regeringen – om den nu hade varit på plats – skulle ha varit: I vilken mån kommer dessa människor att kompenseras, och hur ska motsvarande kaos undvikas i framtiden?

Herr talman! Stormen tycks ha väckt regeringen ur dess omedvetenhet om problemet med elsäkerhet. Det stora problemet var egentligen inte orkanen utan att regeringen har undergrävt förutsättningarna för en väl fungerande energiförsörjning. Det är regeringens ansvar att svara för ett regelverk som ger företag incitament att hålla en hög energiförsörjnings-säkerhet – både under normala förhållanden och vid händelser som dessa. Att skylla problemen på elbolagen är ohederligt.

Hade regeringen velat skärpa kraven på elbolagen hade det kunnat ske redan i våras, när regeringen lade fram sin proposition *Särskild förvaltning av elnät*. Vi anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som klarlägger ansvarsförhållandena vid avbrott i el- och teleförsörjning. I det beslutsunderlaget ska det finnas en analys av effekterna på kostnaderna som abonnenterna får, liksom behov av statligt finansierade insatser.

Det som hände under stormens dygn var ändå en sådan händelse att flera partier väckt motioner i frågan. Det är skälet till att vi nu har denna remissdebatt. Min uppfattning är att denna situation berör oss alla. Och en bred enighet om hur vi ska gå vidare är naturligtvis avgörande.

I mitt utskott – miljö- och jordbruksutskottet – har vi särskilt engagerat oss i den del som rör skogen. När jag besökte familjen Klevegård i Kronoberg upplevde jag på plats vilken förödelse stormen hade åstadkommit – inte bara i skogen utan även hos enskilda människor och deras familjer, liksom för näringen, industrin och nationen. Det gäller inte bara nu utan en mycket lång tid framöver.

Historiskt har skogen varit vårt lands största exportprodukt och därmed en viktig del av vårt välstånd. På ett dygn föll motsvarande en årsavverkning för hela landet. I pengar beräknas det till 30 miljarder, i förädlat värde ungefär 85 miljarder – detta bara i träd som har fällt. Därutöver tillkommer de träd som står runt om och är skadade, spräckta eller på annat sätt i behov av att tas ned i förtid. Nationellt, för landet, kommer framtiden att visa vad detta innebär.

Men för den enskilde skogsägaren blir kaoset mer nära. I just södra Sverige är det betydligt mer vanligt att privata personer äger skog, jämfört med norra Sverige. Dessa människor har kanske i generationer ägt, vårdat och värnat sin skog. Där finns en kärlek till något som är mycket mer än bara träd. På ett enda dygn blåste dessa värden, både ekonomiska och känslomässiga, omkull.

När jag under de gångna dagarna har lyssnat till statsrådet Ulrica Messing har jag ändå tyckt att hennes hantering har varit bra. De åtgärder som är vidtagna och de punkter som har föreslagits stämmer mycket väl med dem som vi själva har föreslagit. Moderaterna har under hundra historiska år alltid verkat för en god politik för jordbruk och skogsbruk. Det kommer vi givetvis att fortsätta med.

När det gäller skogen måste man dela in åtgärderna i olika faser – de mest akuta, de som kan vidtas om ett tag, de som kan vidtas om något år och de som måste vidtas först efter väldigt många år. Skog har en lång omloppstid, och den tål inga snabba politiska vändningar. Så även med en ny regering efter nästa val är det vår gemensamma uppgift att se till att skogen har en framtid.

I vår motion har vi pekat på ett antal punkter där åtgärder kan vidtas från statens sida för att underlätta tillvaratagande och återställande och för att lindra skadeverkningarna för de enskilda skogsägarna. Första prioritet är att få bort virket som ligger i skogen. Då behövs kunnig arbetskraft, från Sverige och andra länder. Dispenser för till exempel övertid måste kunna ges om det behövs, utan att rubba på respekt för säkerheten.

Nästa steg blir att lagra virket, helst i närområdet för den lokala industrins behov. Vid behov av transport behövs extra kapacitet. Det är bra att lagring kan få ske på oortodoxa platser och att tillståndsgivning kan ske smidigt. Men lika viktigt är det att undanröja hinder för vattenlagring och vattenbegjutning på lämpliga platser.

Inom kort, när våren och värmen kommer, måste vi kunna bekämpa skadeinsekter och svamp. Erfarenheterna från förra stormen, 1969, visade att detta underskattades. Risk finns att skadeinsekter, som boat in sig i fallna, kvarvarande träd, sedan sprider sig till kringliggande skog och nyplantering. Kemisk bekämpning, som är godkänd för ändamålet, kan därför komma att behövas. I de lägen det inte går att komma fram i markerna måste även precisionsbehandling från luften kunna nyttjas.

Självklart måste såväl miljö som arbetsmiljö stå i fokus även i detta arbete.

På längre sikt måste vi också beakta att det kommer att finnas risk för brist på skogsplantor och även brist på arbetskraft som kan plantera.

Vi kommer även att behöva olika dispenser från normal byråkrati som gäller vid avverkning och nyplantering men även när det gäller möjligheter att dika, vilket kommer att bli mycket påtagligt inom kort när träden inte längre suger upp vattenmassorna ur marken.

Även om Sverige kommer att söka hjälp ur EU:s fonder borde också staten kunna hämta medel ur anslaget för biologisk mångfald som till stor del är avsett för att köpa in skogsmark för att understödja den enskilde skogsägaren.

I övrigt behöver skogsskadekontot ses över och göras mer förmånligt för att understödja den enskilda människan. Kontot bör dessutom vara en del av fastigheten, så att behållningen inte skattas bort vid försäljning eller arvskifte. Och i de taxeringsvärden som nu håller på att bestämmas måste man ta hänsyn till skadorna.

Herr talman! Om det ska finnas en framtid för skogen måste det finnas människor som vill verka i den, som vill äga den och som vill bruka den. Det kommer oss alla till godo. Därför har vi skrivit vår motion med anledning av stormens effekter.

Anf. 2 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Den storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari visar hur sårbart vårt samhälle är.

På några timmar slogs elen ut för över 400 000 abonnenter. När oroliga människor försökte ringa vänner eller släktingar hade såväl det fasta nätet som de mobila näten på många håll slagits ut. Larmnumren slogs ut. På sina håll fungerade inte lokalradion eller hade av andra skäl svårt att nå ut med korrekt information.

Trafiken på Södra stambanan stannade, likaså trafiken på Kust-till-kust-banan. På några timmar upphörde väsentliga delar av infrastrukturen i södra Sverige att fungera.

Stormen fällde skog motsvarande ett helt års avverkning i hela Sverige. Många skogsägare kunde se hur deras livsverk och ekonomiska framtid låg fälld med roten.

Två veckor efter stormen stod 2 000 företag i sydöstra Sverige stilla på grund av att de saknade el. Produktionsbortfallet motsvarade 35 miljoner kronor om dagen.

Enbart i Sydkrafts nät saknade i dag på morgonen 14 971 abonnenter el, av dem finns nästan 10 000 i Kronobergs län. Det är lätt att föreställa sig de fysiska och psykiska påfrestningar som det innebär att under vintern leva utan vanlig tillgång på värme, ljus och vatten.

Antalet personer som förolyckats i stormen eller som en följd av den närmar sig nu 20. Tyvärr talar mycket för att det kommer att bli fler.

Stormen och dess följder kommer att påverka Sverige under över-skådlig tid. Vi kan i dag inte se alla effekter som stormen har haft och alla de åtgärder som måste vidtas för att ta hand om stormfälld skog eller för att på ett rimligt sätt underlätta för de människor som drabbats och för företag som hamnat i problem på grund av stormen. Inte heller kan vi se alla de åtgärder som vi måste vidta för att skapa ett samhälle som är

mindre sårbart för den här typen och andra typer av händelser. Det vilar ett särskilt ansvar på regeringen att under överskådlig framtid samordna myndigheters verksamhet kring detta, rapportera till riksdagen och när behov föreligger föreslå åtgärder.

Men det finns vissa saker som vi kan konstatera redan i dag. Fungerande elleveranser är ytterst en del av en fungerande infrastruktur och därmed också ytterst ett statligt ansvar. De bolag som har ansvar för elnäten har inte på något sätt levt upp till de krav som man kan ställa på hög säkerhet vid elleveranser. Det går inte att försvara sig med att säga att det var extrema vindstyrkor. Såväl människor i de nu drabbade områdena som i andra delar av vårt land är sedan en rad år vana vid upprepade och omfattande elavbrott. Hade det vidtagits åtgärder för att säkra elledningarna för mer normala former av dåligt väder hade många av de svåra störningar som nu inträffat på infrastrukturen inte behövt ske. En elledning som är nedgrävd för att skyddas mot nedfallande träd när det blåser 24 sekundmeter skyddas även när det blåser orkanstyrka.

Trots upprepade löften från såväl kraftbolag som regeringen har man inte klarat av att få fram ett mer driftsäkert elnät och att säkra näten för omfattande och långvariga avbrott. Inte heller har bolagen förmått att ta fram system för ersättningar på nivåer som på något sätt motsvarar de verkliga förluster eller den skada som kunden lidit. Detta har nu kommit till vägs ände. Det ankommer på regeringen att snabbt lösa detta tillsammans med kraftbolagen.

Att telefon och nödnummer fungerar är en väsentlig del av människors vardagstrygghet, likaså att lokalradion snabbt når ut med korrekt information. Det är viktigt att ansvariga myndigheter snabbt vidtar åtgärder för att det som skedde på natten den 8 januari inte ska upprepas.

Det mest akuta är nu att effektivt och snabbt ta hand om den skog som har fällts och att få ut så mycket som möjligt av dess värde. Det gäller framför allt de skogsägare som har drabbats så hårt. Hos riksdagen, regeringen och skogsnäringen finns det en stor enighet om huvuddragen i de åtgärder som ska vidtas. Inte minst är det viktigt med snabba och byråkratiska handläggningar av berörda myndigheter.

Lagring med vattenbegjutning och lagring i sjöar och vattendrag kommer att behövas i stor skala. Då är det viktigt att man tar till vara all befintlig kunskap och de inarbetade rutiner som finns för att minimera påverkan genom läckage av gödande och toxiska ämnen som annars riskerar att ske. Från Folkpartiet har vi förståelse för att insektsbekämpning med kemikalier kan bli nödvändig. Kemikalieinspektionens rekommendationer bör ligga till grund för de beslut som man tar. Det finns också kunskaper om detta hos Sveriges lantbruksuniversitet. Av miljöskäl är det viktigt att finna alternativ till storskalig flygbesprutning.

För att lindra de ekonomiska konsekvenserna för såväl skogsbrukare som övriga företagare är det nödvändigt att snabbt se över ett antal regler. Förbättringar av villkoren för skogsskadekonton är en sådan. För många kommer såväl gamla som nya krediter att vara nödvändiga för att klara den uppkomna situationen. Därför är det viktigt att man ser över förmånsrättsreglerna och reglerna för moms och skatteinbetalningar. Det är särskilt viktigt för att kunna hjälpa företag som har drabbats av utebliven eller minskad inkomst.

Stormen den 8 och 9 januari har på ett tydligt sätt lärt oss hur utsatta människor i det här landet kan vara, särskilt de som bor utanför de stora tätorterna. Om stormen kan föra med sig något bra så är det att när vi skapar en bättre och mer robust infrastruktur, blir även villkoren i vardagen bättre för dem som bor och verkar på den svenska landsbygden. (Applåder)

Anf. 3 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):
Herr talman! Ärade åhörare!

Hör furornas dova sorgemusik
med förstämnda trummor och tubor i moll,
en blåkullahymn med suckar och skrik
i ödemarken diktad av troll!
Vem ärver ej av sin hembygd drag!
Och den som lyss som liten slarv
till skogens dån, får annat arv
än den, som föddes vid en gata.

Skogsbonden Lars-Olof Johansson från Torlarp utanför Ljungby och många med honom har säkert inte svårt att känna igen sig i Verner von Heidenstams mäktiga formuleringar.

För drygt två veckor sedan ägde Lars-Olof 180 hektar välskött skog. Nu är ungefär 70 % av all skog äldre än 25 år nedblåst. Familjen är fjärde generationen på släktgården.

När en grupp kristdemokratiska riksdagsledamöter besökte honom berättade han att det var meningen att barnen skulle ta över. Men den skog som nu finns kvar ger inte någon inkomst på 40–50 år. Han sade: I dag vet vare sig vi eller andra skogsbönder om det ens är någon mening med att fortsätta i det här jobbet. För många av oss är det här en chock som det kommer att ta lång tid att övervinna.

En annan förtvivlad skogsägare säger på telefon att han köpte sin skog på torsdagen. På lördagen blåste 80 % av innehavet ned. Detta, herr talman, är bara två av oräkneliga exempel på skogsbrukare som fått se sitt livsverk förött eller sina framtidsplaner totalt spolerade.

Den ödesdigra orkannattens härjningar handlar om kronor och ören, om behovet av att så snabbt som möjligt upparbeta fällda arealer, om lagring och transporter och om möjligheter att bekämpa kommande insektsangrepp. Ja, visst är allt detta viktigt, men framför allt handlar det om enskilda människor vars liv slagits i spillror. Det handlar om enskilda människors och familjers möjligheter att leva och verka på landsbygden. Det handlar om att även i fortsättningen kunna bedriva jord- och skogsbruk som präglas av småskalighet och egenförsörjning.

Herr talman! Inga försäkringar i världen kan fullt ut ersätta för de ökade kostnader som katastrofen för med sig och för det prisfall på timmer och massaved som blir konsekvenserna för lång tid framöver. De skogsägare som drabbats har arbetat under de förutsättningar och med den inriktning som lagar och förordningar stakat ut. Under de senaste tio åren har dock en förskjutning skett i riktning mot att mer betona mångfaldens rikedom.

Det är som Tommy Hammarström skrev på ledarsidan i Expressen i måndags:

”Plötsligt blev det tillåtet att plantera vårtbjörk, och skogsvårdsstyrelsen började ivrigt plädera för mera löv i markerna – – om denna politik får verka i hundra år kommer vi till sist att få en mångfaldigare, trevligare, härdigare och stormfastare skog.”

Vidare skriver Hammarberg att skogsbruket ”har bara följt lagen och gjort vad de var tvungna till – – –

Därför är det absolut rätt och rimligt att stat och myndigheter griper in och med kraft stöder de drabbade skogsägarna. Och då tänker jag inte bara på psykosociala krisgrupper och byråkratiska lättnader, utan på substantiella bidrag och handfast hjälp.”

Herr talman! Den storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari saknar motstycke i modern tid. Skogsstyrelsen uppskattar att omkring 80 miljoner kubikmeter träd fällt av stormen till ett totalt värde av 30–40 miljarder kronor. Lokalt motsvarar stormfällningarna upp till 30 årsavverkningar. Hundratusentals hushåll drabbades av strömlöshet, och telefonförbindelserna slogs på många håll helt ut. Fortfarande är tiotusentals hushåll utan el. Ett tjugotal personer har dött till följd av stormens skadeverkningar.

Med anledning av detta har Kristdemokraterna väckt en motion som innehåller såväl kortsiktiga som mer långsiktiga åtgärder. Vi gör inte anspråk på att täcka in allt – långt därifrån – men jag är övertygad om att vi tillsammans i denna kammare kan komplettera varandra och komma fram till förslag och beslut som sammantagna får avsedd effekt.

Herr talman! Det behöver göras en samlad bedömning av konsekvenserna för skogen och skogsbruket. Kristdemokraterna föreslår därför att regeringen ger Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en skoglig have-riutredning där de ekonomiska, praktiska, sociala, infrastrukturmässiga och ekologiska konsekvenserna sammanställs och en samlad bedömning av behovet av stöd från samhället görs.

Det behövs också en genomgång av gällande regelverk på det skogliga området. Vilka regler behöver ändras tillfälligt eller permanent till följd av stormkatastrofen? Ytterligare åtgärder kan behövas längre fram för att hantera de mer långsiktiga konsekvenserna, liksom för att skapa en bättre beredskap till nästa gång något liknande inträffar.

Även om allt görs för att snabbt få ut virket från skogen räknar man med att tidigast sommaren 2006 ha upparbetat det mesta, om det går riktigt bra. Nu gäller det att mobilisera de skogsmaskiner som finns och att utnyttja kontakter också i andra länder. Militär överskotts kapacitet i form av kranbilar och terrängfordon tas i anspråk. Dispenser av olika slag ges för lagring och transporter liksom förtur för timmertransporter på järnväg. Möjligheterna att tillfälligt använda bekämpningsmedel för att förhindra granbarkborrens och dess kumpaners härjningar måste hållas öppna också för situationer och med metoder som nu inte är tillåtna.

Herr talman! För närvarande råder det brist på skogsarbetare. Samtidigt vet vi att det finns många personer som arbetar inom andra yrken som besitter nödvändig kompetens för att delta i röjningsarbetet. Anställda i offentlig sektor bör därför ges rätt till tjänstledighet för att hjälpa till, och möjligheterna för arbetskraft också utanför EU att göra insatser bör underlättas. Regeln om tjänsteplikt för hemvärnsmän bör kunna tillämpas för arbetsgivarnas del.

Det behövs också handfast ekonomiskt stöd till de drabbade. Skattelättnader och ändrade regler för användning av skogskonto och skogsskadekonto samt införande av någon form av statligt skördeskadeskydd är några av förslagen i vår motion. För dem som drabbats av kraftigt sjunkande fastighetsvärden med åtföljande amorteringsbehov kan skatten på virkeslikvider och försäkringsersättningar skjutas upp till dess att fastigheten eventuellt säljs. En sådan lösning bör snabbutredas.

Virke kommer att i stora mängder behöva transporteras mellan olika delar av landet. Någon form av transportbidrag bör därför utformas.

Herr talman! Även om tusentals montörer nu sliter dygnet runt och gör sitt allra bästa för att hjälpa de drabbade är det en skandal att tiotusentals hushåll och företag ännu, 19 dagar efter stormen, saknar ström och, eller, telefonförbindelser. Riksdagen måste nu ställa tydliga krav på nätbolagen i form av risknivåer, leverans kvalitet och skadeståndsskyldighet vid utebliven leverans. Också teleoperatörer bör vara skadeståndsskyldiga gentemot den enskilde när de inte kan leverera vad de lovat.

Herr talman! Sedan orkanen drog in över södra Sverige har vi på många håll och på många sätt fått se hur människor visar omtanke och omsorg om varandra. De nära gemenskaperna fungerar som stötdämpare när livet ter sig grymt och orättvist. Men nu gäller det att också samhället svarar för att ge det stöd och den hjälp som det är möjligt att ge. Statsråd och riksdagsledamöter måste gå från inkännande löften och deklarationer vid besök i skövlade skogar till konkret handling och beslut. Endast då kan vi bidra till att återge hopp och framtidstro till alla dem som drabbats så hårt av de naturens krafter som ingen av oss kan styra över.

(Applåder)

Anf. 4 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Hittills har de flesta börjat vid den 8–9 januari. Jag ska börja några veckor tidigare, nämligen på julafton. Då var jag hemma hos min bror och hans familj. Mitt brorsbarn Hannes, som är fem år och en lite spjuver, fick en batteridrivna radiostyrd bil. Ni vet hur smågrabbar är. De kör och kör. Ni vet också hur en sådan där bil äter batterier. Trots det räckte batterierna i Hannes bil *mycket* längre än de batterier som finns i mobiltelefonmasterna. Två timmar efter det att strömmen hade gått var vi nämligen utan mobiltelefon i våra bygder.

Under fyra dagar fick vi åka tre fyra mil in mot stan för att få täckning på mobiltelefonerna. I inledningsskedet innebar detta självklart att de som skulle röja ledningar, vägar och annat inte kunde ha något samband. Man visste inte var man hade varandra, och man visste inte var någonstans maskiner och folk fanns. Självklart sinkade detta uppröjningsarbetet. Det är inget annat än en fullständig skandal att mobiltelefonnätet kan slås ut på det här sättet.

Vi vet också att elnätet mosades. Jag fick tillbaka elen hemma på tisdagen i denna vecka, och då tillhör jag de lyckligt lottade i våra bygder. Det är nämligen fortfarande oerhört många som saknar el.

Väldigt många av dem som saknar el har inte fått besked om när den väntas komma tillbaka. Detta trots att montörer och entreprenörer har gjort ett jättejobb för att få i gång ledningarna. Jag vill säga till dem som har varit eller är utan ström: Skäll inte på montörerna. Vänd er till direktörerna, om de nu inte finns ute i Europa och letar uppköpsbolag.

Vänd er också till dem i regeringen och till denna kammare. När det gäller elen finns det en särskild anledning till att vi ska stifta lagar, nämligen den att på elmarknaden är det monopol. Köper jag en bil, en Volvo, som krånglar, då vet jag att jag nästa gång inte köper en Volvo, utan jag köper en Saab eller någon annan i stället. När min el krånglar kan jag inte vända mig till någon annan än mitt nätbolag därför det finns bara en ledning ut till mig. Det är helt enkelt ett tekniskt monopol. Det gör att det ställs extra starka krav på samhället att å sin sida ställa krav på operatörerna.

När det gäller det akuta skedet med elavbrott och mobiltelefonavbrott kan man göra det konstaterandet att när det organiserade samhället inte lyckas ordna hemtjänst eller röja vägar och liknande är det det civila samhället som träder in. Mycket av vägar röjdes upp tack vare enskilda insatser och initiativ. Det var säkert många grannar som besökte varandra för att se hur det var med dem som har hemtjänst men där hemtjänsten inte kom fram.

Sedan har vi de långsiktiga effekterna när det gäller osäkerheten för boendet på landsbygden. Det är säkert många unga familjer som funderar: Vågar vi satsa på ett nybygge ute i vår landsbygd?

Jag har fem kilometer från mitt hem ett företag, Förenade väl, med någonstans mellan 100 och 200 anställda som var utan el i fyra eller fem dagar. De fick el på torsdagen den veckan. De långsiktiga effekterna för företaget är det oerhört svårt att veta, men jag tror mig veta vad som är den första fråga de får när de ska teckna ett nytt kontrakt med sina kunder. Första frågan är självklart: Får vi ett fyra dagars avbrott igen? Jag vet också vilken som kommer att vara den första frågan när de kommer till sin koncernledning och vill att man ska investera i nya utrustningar eller maskiner i företaget. Självklart är första frågan: Kan ni hålla ström till det som vi investerar i?

Där har vi långsiktiga effekter som vi ännu inte vet svaret på.

Det är viktigt att vi i denna kammare ser till att sätta regler som gör att Förenade väl och andra företag i vår omgivning kan säga: Ja, vi kommer att klara elleveranserna.

Det är enda sättet att vara säker på att vi får investeringar och satsningar även i lite glesare bygder.

När det gäller de långsiktiga effekterna för skogen är det sagt att det är en årsavverkning som har blåst ned, och det stämmer. Samtidigt ska vi veta att det är oerhört mycket ungskog som blåst ned. Det gör att när vi kommer till det stadiet när den skogen skulle ha avverkat kommer vi att inse att det är betydligt mer som man gått miste om.

Vi har från Centerpartiets sida skrivit en motion där vi för fram ett antal förslag gällande skogen. Jag ska lyfta fram några av dem. Ett gäller transporthjälp. Det kommer att krävas oerhörda insatser för att transportera det virke som nu ska ut ur skogen. Vi har också sagt att man ska sända ett ägardirektiv till Sveaskog för att stoppa avverkningar så att staten inte trycker på med mer virke i en situation där vi redan har ett jätteöverskott.

Vi har föreslagit att de pengar som är avsatta för att köpa reservat ska kunna användas till att mildra stormens härjningar. Det kommer att vara fullt möjligt i ett senare skede att teckna skötselavtal eller naturvårdsavtal med enskilda markägare där man får in en biologisk mångfald på ett helt

annat sätt än tidigare. Det kommer att vara ett intresse både från samhällets sida för den biologiska mångfaldens skull och från enskilda markägare att få in stormsäkra zoner med lövinslag i skogen.

Vi måste se till att fixa vettiga skatteregler. Många har fått kanske 30 års avverkningar nedblåsta. Man har haft en långsiktig planering för hur man ska hantera det. I inledningsskedet kommer det att trilla ned en rejäl peng som måste kunna hanteras på ett sådant sätt att man fortsatt kan bo kvar på sin gård eller i sitt hem.

Skogsskadekontot behöver förbättras. Man behöver höja taken och förlänga tiden. Man kanske ska överväga ett särskilt skogsavdrag som gör att man i de fall där säkerheten har minskat, fastighetsvärdet kanske har minskat med 2 miljoner, kan använda det för att betala av på sina skulder utan att för den skull bli avklädd det mesta i skatt. Meningen är inte att staten ska tjäna pengar på naturkatastrofer.

Det här brådskar. Det är många enskilda som sitter och funderar över hur de ska klara sin närmaste framtid. Det här är ett extraordinärt läge, och det kräver extraordinära åtgärder.

(Applåder)

Anf. 5 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Det behövdes bara en enda natt, och så var delar av södra Sverige i ett totalt kaos. Livsverk var spolie-rade. Framtidstron var spolie-rad. Många tusen människor kunde inte ta sig hemifrån och hade inte el eller tillgång till telefon och var helt isole-rade.

Många här har tidigare beskrivit följderna, så det behöver jag inte göra så särskilt mycket. Men den där morgonen borde också innebära att uppvaknande för alla som inte har insett hur oerhört sårbart hela vårt samhälle är, hela samhällssystemet. Hur många hade till exempel trott att så många tusen människor kunde bli utan el så länge? Hur många visste att nödnumren på mobiltelefonerna inte alltid fungerar?

Vi har haft en debatt i många år om sårbarheten i samhället utan att den har tagits riktigt på allvar. Inom Miljöpartiet har vi länge hävdat att den typ av säkerhetspolitik som vi har – som framför allt är inriktad på väpnade hot och där vi lägger ned så oerhört många miljarder per år – är alldeles för betonad jämfört med en politik som handlar om andra hot i samhället, andra typer av katastrofer, naturkatastrofer, miljöhot och även terrorism. Fortfarande är det som vi lägger pengarna på militära hot utifrån, som ses som betydligt mer sannolika.

Vi måste ha en omläggning av politiken så att vi gör någonting åt sårbarheten och i stället inriktar oss på de hot som kan finnas inom landet. I vår motion har vi därför föreslagit att vi ska inrätta ett säkerhetsdepartement i stället för ett försvarsdepartement som mer jobbar med bredden av olika hot i samhället.

Den här natten borde också innebära ett uppvaknande för oss alla om att klimatpolitik är viktig. Dels gäller det att mildra effekten av utsläppen som leder till klimatförändring, dels måste vi börja anpassa samhället till ett förändrat klimat. Vi är mitt inne i en klimatförändring. Det är ingenting som enbart kommer att drabba kommande generationer och någonting som vi kan skjuta ifrån oss, för klimatet förändras redan nu. Vi måste anpassa oss till det, samtidigt som det behövs radikala åtgärder för

att se till att klimatförändringen inte blir så stor. Vi vet att vädret blir extremare och att sådana här situationer blir sannolikare på grund av klimatförändringen. I det här fallet var det väldigt blött i markerna, och dessutom var det otjälad mark. Högre temperatur och mer nederbörd är en klar följd av klimatförändringen.

Den här natten borde också innebära ett uppvaknande för att den skogspolitik som vi har bedrivit under många år kanske inte fungerar, särskilt inte i ett läge med klimatförändringar. Därför har vi i vår motion tagit upp att Skogsstyrelsen bör göra en utvärdering av skogspolitiken och fundera över förändringar. Det kan gälla skogsbruksmetoder, trädslagsval och förändringar av hur vi bedriver naturvård i skogen. Mycket av lämnade remsor och dungar har ju fallit i den här katastrofen.

Vi måste kanske gå över till naturvårdshänsyn som mer handlar om att stegvis prova att använda och utveckla ett kontinuitetsskogsbruk för att klara naturvärdena.

Hur ska vi komma bort från kortsiktigheten? Tänk på de tusentals människor som fortfarande inte har el! Hur känner de när vi har elbolag som hellre än att investera i elsäkerhet och försörjningstrygghet i Sverige satsar på kolkraft utomlands, som dessutom bidrar till klimatförändringen och extremare väder? Hur känner de när man prioriterar så kortsiktigt därför att man tror att det finns mer vinster att hämta utomlands och man har den inställningen att ”folk kan nog tåla ett litet strömavbrott då och då”?

Genom att det här hände befinner man sig nu i ett väldigt extremt läge där man har varit utan el i veckor. Det gör att det måste finnas en opinion för en lagstiftning mot elbolagen. Regeringen har ett ansvar som inte har ställt krav. Om nu Socialdemokraterna i riksdagen inte hade velat göra någonting hade det kunnat bildas en majoritet av andra partier som hade kunnat driva fram en lagstiftning, när det gäller dels försörjningssäkerheten, dels strikt skadeståndsansvar, dels telebolagen.

Vi har fört fram en rad förslag om skogen i vår motion, men jag hinner inte gå igenom alla.

Det viktigaste i nuvarande situation för skogsägarna är att få ut så mycket virke som det bara går ur skogen så snabbt som möjligt. Det finns olika typer av stimulanser och förbättrad transportkapacitet.

Vi tycker också att man, för att underlätta i den här situationen, ska överväga ekonomiska incitament för lagring. För skogsägarna har vi föreslagit att man ska fundera över olika typer av skattelättnader och möjligheter till lånegarantier. De kan också gälla andra drabbade företag, till exempel sågverk som så småningom får problem.

Jag vänder mig väldigt mycket emot att Moderaterna och Centerpartiet vill ställa två drabbade intressen mot varandra. De ställer produktionsintresset i skogen mot naturvårdsintresset. De vill skära ned på anslaget för biologisk mångfald och använda det till annat i en situation då naturvården har drabbats hårt. Det tycker jag är helt fel.

Jag vänder mig också emot att Moderaterna vill möta en katastrof med att kanske riskera en annan ekologisk katastrof genom att de vill tillåta flygbesprutning.

Jag har varit i kontakt med Bengt Ehnström, professor emeritus vid SLU, som är en av våra stora auktoriteter när det gäller kunskap om skadeinsekter i skogen. Han har jobbat med de frågorna vid SLU i 45 år

och har följt alla stormar sedan 1969. Han var förvånad över att man över huvud taget diskuterar den typen av stenåldersmetoder i dag. Han menar att om man ska använda kemiska bekämpningsmedel måste det ske under väldigt kontrollerade former.

Jag tycker inte heller att vi ska glömma bort de drabbade kommunerna. De har ju gjort jätteinsatser för att hjälpa sina invånare och därmed dragit på sig stora kostnader. Vi har föreslagit i vår motion att man ska fundera över om inte staten ska hjälpa kommunerna ekonomiskt i sådana här exceptionella lägen.

EU har ju fonder för hjälp till katastrofdrabbade länder. Givetvis tycker vi att Sverige ska söka medel därifrån.

Vi skulle också vilja att Sverige driver på för att förnya den här typen av fonder. Man borde inrätta en global klimatfond där länder skulle kunna få stöd vid väderkatastrofer. Stödnivån skulle då kunna kopplas till hur stora insatser länderna har gjort för att minska utsläppen av växthusgaser.

Jag vill avsluta med att säga att jag verkligen håller med Sven Gunnar Persson som sade att vi borde behandla de förslag som de olika partierna har kommit med på ett generöst sätt. Vi bör jobba seriöst och titta på andra partiers förslag för att försöka att hitta en gemensam politik som verkligen genomförs. Det får inte bli så att vi debatterar dessa frågor livaktigt och visar ett engagemang nu och att vi sedan inte kan ena oss om några förslag som kan gå igenom i riksdagen. Riksdagen har ett väldigt tungt ansvar för politiken, både på kort sikt för att mildra situationen och för att genomföra en ny politik som är riktig på lång sikt.

Anf. 6 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det gäller reservaten. Trots det rådande läget har Miljöpartiet fortfarande en närmast religiös övertygelse om att statliga köp av mark är det bästa och kanske det enda sättet att bevara den biologiska mångfalden.

Vi vet att den skogliga aktiviteten i stora delar av landet kommer att avstanna. Avverkningsresurserna flyttas ned till de fyra län som har drabbats hårdast av stormen. Vi vet att det som kanske hade varit hotat under det här året inte kommer att vara hotat. Det finns inte några resurser för att avverka någonting, och jag tror inte att det hade hänt i vilket fall som helst.

Nu gäller det att se lite längre och ställa frågan: Kan vi använda den här halvmiljarden på ett bättre sätt där vi undviker konflikten mellan markägare och staten, tecknar avtal som på sikt ger en betydligt bättre biologisk mångfald i de delar av Sverige där det har förekommit ett väldigt ensidigt granskogsbruk? Det finns ett intresse från både markägare och stat att lösa det här. Är det otänkbart för Miljöpartiet att använda pengar från detta konto till att mildra stormens skadeverkningar?

Anf. 7 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Herr talman! När jag läser Centerpartiets motion verkar det som att man vill ta pengar från naturvården och använda dem till rena produktionsinsatser. Då kan man fråga sig varför man ska ställa två drabbade intressen mot varandra när naturvården också har drabbats.

Däremot verkar det som att Centern tror att Miljöpartiet tycker att pengarna ska användas enbart till markinköp, men det stämmer ju inte alls. Genom civilrättsliga avtal kan man åstadkomma väldigt bra naturvård.

Jag hoppas att Centern inte menade så som jag uppfattade motionen, utan att ni vill att det ska göras omfördelningar och att man ska satsa på ett annat sätt inom naturvården. Det är en annan sak.

Om man nu behöver pengar för att hjälpa de drabbade varför ska man då ta från det lilla miljöanslaget när vi har en statsbudget som är så oerhört stor?

Anf. 8 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill inte påstå att 500–700 miljoner kronor är små pengar i det här sammanhanget. För mig är det ganska mycket. Åsa vet ju, precis lika väl som jag, att huvudparten av dessa pengar är avsatta för inköp. Det är en liten del av de här pengarna som är avsedd för naturvårdsavtal och biotypskydd. Det är inköp som är huvudinriktningen när det gäller storleken på pengarna.

Se till att under ett enskilt år använda de 500–700 miljonerna till exempelvis lagerstöd eller transportstöd! När vi sedan under kommande år ska återplantera har vi möjlighet att se till att vi får en bra återplantering både ur produktionssynpunkt och ur naturvårdssynpunkt.

Anf. 9 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Herr talman! Det är inte så att de här pengarna är avsedda bara för markinköp. Man kan mycket väl också bilda reservat. Markägaren fortsätter då att äga marken, och så betalar man för själva intrånget.

Visst kan det tyckas att några hundra miljoner är mycket pengar, men sett i relation till miljömålet, som riksdagen har fattat beslut om när det gäller biologisk mångfald, kommer man med nuvarande anslagsnivå inte att nå det mål man har satt upp till 2010, utan man kommer att nå det först 2018.

Varför ska man just i ett läge då naturvården är så hårt drabbad av den här orkanen skära bort pengar? Man kan behöva ändra på de naturvårdsinsatser man gör. Men det finns ju ingen anledning att ställa just två intressen som har drabbats av den här katastrofen mot varandra, när vi faktiskt har en statsbudget där miljöanslaget bara utgör en mycket liten del.

Anf. 10 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag är väldigt kallsinnigt inställd till att fortsätta att socialisera mera mark, vilket är det som regeringen tillsammans med Miljöpartiet verkar prioritera. Vi ställer inte alls produktionsintressen mot naturvård.

Jag blir närmast förvånad över Åsa Domeij, herr talman, som tidigare var med den borgerliga alliansen för att få majoritet här i riksdagen för att verka mer för frivilliga avtal och minska när det gällde inköpen. Men inställningen till det kanske har minskat, vad vet jag?

I övrigt finns det väldigt mycket som det är av vikt att vi är eniga om, och det tror jag också att de flesta partier är, för att ta hand om skogen.

Låt mig bara få komma in på ett område. Det gäller den så kallade stenåldersmetoden, som Åsa Domeij nämnde, på den tiden då man inte ens kunde flyga. Om vi jämför stormen 1969 med den som skedde nu, skedde den på tidig höst. Det mesta av virket, som dessutom bara var hälften så mycket som den här gången, upparbetades under höst och tidig vinter, och väldigt lite var kvar i skogen till våren. Trots det drabbades den av stora skador långt efteråt. Det har också sagts från minister Ulrica Messings sida att det var något som underskattades. Därför diskuteras det nu huruvida man ska använda kemisk bekämpning.

Herr talman! Eftersom Miljöpartiet har väldigt stor insyn i och möjlighet att påverka regeringens arbete, är min mycket tydliga fråga till Miljöpartiet och Åsa Domeij: Kommer ni, om det så behövs, att säga ja till att använda kemisk bekämpning – ja eller nej?

Anf. 11 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Herr talman! Först och främst är debatten om reservaten lite förvirrad. Det är ju en sak om man använder anslaget till inköp eller om man betalar för intrång. Det här anslaget kan användas till bägge dessa delar. Frågan är då om Moderaterna är beredda att minska på naturvårdssidan över huvud taget i ett läge där naturvärden är drabbad. Det är en helt annan fråga.

När det gäller kemisk bekämpning har jag inhämtat uppgiften från Bengt Ehnström att man kan ifrågasätta om de stora problem som vi hade på 70-talet med granbarkborre över huvud taget berodde på stormen 1969. En viktig förklaring kan vara att man hade lagrat obarkad massa ved. Man hade också haft ett intensivt skogsbruk, så man hade öppnat många hyggeskanter.

Frågan är om flygbesprutning i dag över huvud taget skulle fungera. Riskerna är kanske fiskdöd och en ekologisk katastrof där man slår ut alla möjliga insekter. Ett så storskaligt experiment har aldrig gjorts i Sverige. Senast det besprutades mycket från luften var när Kronoparken på Visingsö besprutades med DDT i mitten på 50-talet, och då var det inte fråga om så här stora arealer över huvud taget.

Ska man använda kemisk bekämpning måste det ske under mycket kontrollerade former, så att man kan se till att inga gifter läcker ut i vattendrag och ut i naturen. Man måste i så fall se till att samla ihop virket på säkra upplag.

Jag är tacksam för att vår miljöminister Lena Sommestad så tydligt har markerat mot flygbesprutning.

Anf. 12 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag fick inget tydligt ja eller nej på frågan om man skulle använda kemisk bekämpning om det så behövdes. Åsa Domeij sade i slutet av sitt svar att om man ska använda det så ska det ske under mycket kontrollerade former. Det innebär alltså att ni kan vara beredda på att använda kemisk bekämpning. Det var ju ett svar.

Låt mig då bara påpeka, för att det inte ska bli en förvirring i debatten, att vi moderater inte föreslår att man från flygplan, likt på 50-talet, opreciserat ska spruta ut gifter. Det är en feltolkning och stor förvanskning. Det var inte heller det som jag sade i mitt inledningsanförande.

Jag sade i mitt inledningsanförande att om det behövs, på platser där det inte går att arbeta från marken över huvud taget eftersom det ser ut som det gör, kan man använda godkända medel med precision, typ helikopter, naturligtvis med respekt för både miljö och arbetsmiljö. Det är inte samma sak som att med stora svep åka över med flygplan. Men det är en teknisk fråga. Den kan vi lämna därhän.

Vad jag är intresserad av, och som skogsägarna är intresserade av, är om man kommer att kunna använda kemiska medel om man inte får ut allt virke, vilket man troligtvis inte får. Snart närmar sig mars. Vi vet att den randiga vedborren då är på väg. Vi vet att barkborren älskar att ligga i de små träden. Och det är inte vad som händer nu som är problemet, utan det är det som händer nästa år och åren därefter.

Min fråga hade varit, om jag hade haft en replik till, vad man skulle ha gjort i stället med alla dessa tusentals små insekter som ligger i varje stam? Luktfallor – ja, det är en variant. Men frågan är hur realistiskt det är.

Låt mig bara avsluta med att säga att min mycket tydliga uppfattning är att staten inte alltid är bättre på naturvård än privata enskilda människor utan kanske till och med sämre. Och jag vill inte socialisera mark på det sätt som Åsa Domeij uppenbarligen vill göra.

Anf. 13 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att Moderaterna anser att man ska försöka flyga så preciserat som möjligt. Men var och en förstår ju givetvis att gifterna inte kommer att hamna bara exakt där det är meningen att de ska göra verkan, för så fungerar det inte om man flyger över naturen. Givetvis kommer gifter även att hamna på mark och i vattendrag.

När det gäller lagring vid kontrollerade upplag är det redan i dag möjligt och tillåtet att använda kemisk bekämpning. Men det handlar om att minimera kemisk bekämpning så långt möjligt och använda bättre metoder, till exempel vattenbegjutning, i så stor utsträckning som det bara går. Bara i yttersta krisfall ska man använda den tillåtna bekämpningen, som man kan använda i dag enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter. Men då ska man veta att de medlen är väldigt giftiga, och man kan ifrågasätta om de ska vara tillåtna.

Men det jag kritiserar Moderaterna för är just att de vill ha en storskalig bekämpning ute i naturen. Ingen har någon kunskap om effekten av en sådan. Det kan bli så att man historiskt sett kommer att se att vi skapade ytterligare en naturkatastrof ovanpå den som redan hade skett.

Anf. 14 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Den storm som drabbade södra Sverige den 8 januari är en katastrof. Det kan inte nog betonas.

Vi är många som har besökt områdena för att bilda oss en uppfattning om förödelsen. Den går inte att beskriva, den måste ses för att vi ska få en riktig bild av vad som har hänt.

Det är, som sagts från denna talarstol, många livsverk som har blåst ned. Privatskogsbruket är stort i de aktuella områdena. De allmänna skogarna och de så kallade bolagsskogarna är betydligt mindre här. Det är privatskogsbruket och enskilda skogsägare som dominerar. Så här i inledningen är det inte i första hand de ekonomiska förlusterna som

tynger befolkningen utan det är förlusten av det man har vårdat under generationer. Naturligtvis kommer de ekonomiska förlusterna att sätta sin prägel för lång tid framöver. I de värst drabbade områdena kommer man inte att få någon inkomst från skogen under de närmaste 50 åren.

Industrin kommer, när uppröjningen är gjord, att få brist på råvara, och det ger konsekvenser för hela samhällsekonomin. Skogen är vår nationellt största inkomstkälla, och den är en förutsättning för att vi ska bibehålla det välstånd och den trygghet vi har byggt upp i landet.

Många människor söker sig till naturen och de svenska skogarna som turister. Nu är grunden för denna turism ödelagd för lång tid, och det kommer också att drabba ortsbefolkningen.

Herr talman! Vi befinner oss nu i ett akut skede då alla åtgärder måste vidtas för att mildra effekterna av katastrofen. Det går naturligtvis inte att genom en aldrig så effektiv organisation rädda alla de värden som har ödelagts, men allt som står i vår makt ska sättas in för att rädda vad som räddas kan.

Det har också tidigare sagts att den viktigaste frågan just nu är att få virket ur skogen. Det är ett mycket farligt arbete, och det fordras stor kompetens för att göra det. Det räcker med de liv som redan har förlorats på grund av stormen. Vi får inte tumma på reglerna på sådant sätt att vi åsidosätter säkerheten. Samarbetet mellan myndigheter och företag fungerar bra, och många åtgärder är redan vidtagna så att maskiner och arbetskraft sätts in så fort som möjligt.

För att virket ska komma ur skogen behövs stora lagringsplatser och transporter. Mängden virke talar sitt tydliga språk om behovet av stora resurser. Lika mycket skog har blåst ned som avverkas i hela landet på ett år. Det motsvarar alltså att det skulle ta ett år för att få ut allt om alla landets resurser sattes in i dessa fyra län. Nu är det ännu värre eftersom skogen ligger i en enda stor bråte, och det är mycket svårare att ta hand om liggande skog än stående skog.

Många undrar varför virket inte kan ligga kvar. Det allvarligaste problemet är att virket förstörs av insekter. När insekterna har käkat färdigt på den nedblåsta skogen ger de sig på de friska träden. Vi vet från tidigare stormar att dessa insektsangrepp kan förorsaka mycket stor skada. Industrins krav på råvara har förändrats. För att få energisnåla processer och mindre kemikalieanvändning har metoderna förändrats så att man numera i stor utsträckning behöver färskt virke. Det går att under några år behålla färskheten om virket lagras i vatten, och därför pågår nu ett intensivt arbete för att hitta lämpliga ställen att vattenlagra timmer. Tillstånd för detta ska underlättas.

Många tar upp frågan om att skydda virket med kemikalier mot insektsangrepp. Jag tycker att det är fel signal att i detta skede börja diskutera en omfattande kemikalieanvändning i skogen. Fokus bör läggas på att få ut virket, och det finns massor av frågetecken runt användning av kemikalier i skogen. Kemikalieinspektionen bereder frågan.

Vi vet inte hur en sådan besprutning kan gå till. Att göra den för hand är uteslutet eftersom det inte går att komma fram i terrängen. Att använda flyg är ett sätt, men när kemikalien hela trädet? Vilken effekt får kemikalien på djurlivet? Blir andra skadeinsekter gynnade som sedan kan bli ett problem?

En annan fråga är vad kemikalieanvändningen får för konsekvenser på industrin. Vi vet att de aktuella kemikalierna inte är ofarliga för människan. Vi vet inte hur de påverkar industriprocessen, och vi vet inte om konsumenterna vill ha produkter som är framställda av kemikaliebehandlat virke. Frågorna är många, och de behöver nog övervägas innan vi tar några beslut.

Herr talman! När det akuta skedet är över är det en rad andra frågor som kommer upp. Detta är inte den sista stormen vi upplever. Sannolikt blir de mer frekventa i framtiden på grund av den globala uppvärmningen. Då ställs frågan om vilka trädslag som är mest motståndskraftiga och hur de ska planteras. Vi ska få fram plantor i stor omfattning.

När jag har besökt de drabbade områdena har jag gjort flera reflexioner. Nu är det mest gran och tall som blåst ned, dels för att det är det naturligt dominerande trädslaget, dels också för att de har ett betydligt större vindfång under denna årstid. Men hade situationen varit likadan om stormen hade inträffat i september – som den gjorde 1969 – när löven sitter kvar på lövträden? Det reser nya frågor.

En annan reflexion är att mycket tyder på att den skog som växt snabbast har fått betydligt större skador än den som växt långsamt. Vad betyder det för den pågående diskussionen om skogsgödsling?

Det här är frågor som vi än inte har svar på, men regeringen har gett våra expertmyndigheter i uppdrag att se över dem och komma med förslag. I vissa fall kan de själva fatta beslut.

Det vi däremot vet är att vi orsakar klimatförändringar. Vi gör det i Sverige, och vi har satt upp mål för att minska dem. Men de kommer inte att ge effekt om vi inte får resten av världen att ta samma ansvar. Det är därför som den svenska regeringen så intensivt drivit frågan om minskade utsläpp av växthusgaser på det globala planet. Samarbetet inom EU är en möjlighet, och EU är den kraft i världen som kraftfullast tagit sig an frågan. Men som bekant finns det ett stort land i väster som står för en fjärdedel av utsläppen och som kämpar emot.

Herr talman! Det har gjorts fantastiska insatser i de stormdrabbade områdena. Många har slagit sig samman och gemensamt utfört stora insatser för att röja upp så att infrastrukturen kan börja fungera igen. Mitt i allt elände har alla strävat mot samma sak, att underlätta för varandra och i första hand ställt upp för det som har varit viktigast och inte satt sig själva i första rummet. Det tycker jag är värt stor uppmärksamhet och ett stort tack.

Regeringen har, eller är i färd med, att söka stöd från EU:s solidaritetsfond. Enligt uppgift finns det möjlighet att få stöd därifrån. Det är en fråga som också måste beredas: Hur kan i så fall dessa medel användas för att stödja de bygder som är drabbade? Jag tänker på infrastrukturfrågorna, som många har berört i dag. Kan den del som samhället har ansvar för underlättas med de medlen?

Mobiltelefonnätet har några berört. Jag kan bara instämma i att det är uppseendeväckande att operatörerna inte tar ett större ansvar så att säkerheten – bland annat larmnumret – inte kan upprätthållas på flera dygn i en del områden.

Både när det gäller teleoperatörerna och elbolagen har regeringen tagit initiativ och tagit till sig av diskussioner. De diskussionerna har till en del skett före stormen.

De förslag som ställs både i motionerna och från denna talarstol är mycket värdefulla. De ska nu behandlas. Många är redan genomförda, och många är under beredning efter initiativ som har tagits av regeringen. Våra expertmyndigheter arbetar för fullt med både akuta åtgärder och det underlag som måste fram för att vi ska kunna fatta de mer långsiktiga besluten.

Jag tänker nu inte här beröra alla de åtgärder som är vidtagna. Många av dem rapporterade statsrådet Ulrica Messing om här för mindre än en vecka sedan.

Anf. 15 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag lyssnade när Alf Eriksson sade: Operatörerna tar inte ansvar. Men vilket krav har regeringen ställt på operatörerna? Det är min första fråga. Alf Eriksson nämnde också inledningsvis när det gällde bekämpningen att det är fel fokus att börja fundera på om man ska flyga och bekämpa, och det behöver nog övervägas.

Det lät nästan som att Alf Eriksson önskade att regeringen skulle tillsätta en utredning för att verkligen fundera över hur vi ska hantera den skog som ligger kvar och om det är nödvändigt med bekämpning. Det kan låta som att det är den viktigaste punkten vi har från Moderaterna. Det är det inte. Men det är en av de mer akuta.

I dag är det snart den sista januari. Sedan blir det februari, och därefter är det helt plötsligt mars, eller det som vi brukar kalla för vår. Då är redan insekterna i full färd med att sätta i gång. Om man frågar dem som ska ut och behandla säger de: Vi måste ha besked senast inom tre veckor. Vi måste hinna planera inköp och hur, på vilket sätt och i vilka marker vi ska ut om behovet uppstår.

Herr talman! En sak är säker. Barkborren lär inte sitta och vänta på att regeringen ska komma med besked. Än värre ur ett socialdemokratiskt perspektiv vore om den randiga vedborren dessutom redan har börjat förbereda sig för att färga träden blå. Det är vad det handlar om. Det är tiden som inte får springa ifrån oss.

Min och Moderaternas prioritering är också att först få bort de träd som går att få bort och hellre lagra och vattenbegjuta någon annanstans. Men vi måste ändå i situationen ha med det som är kvar.

Anf. 16 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Visst har operatörerna ett ansvar. Detta är inte den första stormen. Vi övervägde för ett antal år sedan att lagstifta mot operatörerna.

Det var en diskussion där operatörerna tog på sig att påskynda utbyggnaden av nät som var säkrare mot stormar. Men utbyggnaden har inte skett i den takt som är önskvärd. Nu väcker det nya frågor. Det pågår en diskussion om vi ska lagstifta för att få ett säkrare el- och telenät.

När det gäller bekämpningsmedlen vidhåller jag att det är fel att lägga fokus på att det är ett saliggörande medel och att säga: Låt virket ligga kvar, och så sprutar vi det. Det är fel signal. Jag är inte beredd att göra det.

Jag är något förvånad över att Moderaterna är beredda att ta på sig det ansvaret. Utan att ha svar på de frågor som jag ställde i mitt anförande

om konsekvenser och så vidare vill de lämna ett klart besked: Vi sprutar utan att veta fullt ut vilka konsekvenser det kan få.

Jag kan sträcka mig till att säga att vi förmodligen måste använda kemikalier när virket är insamlat exempelvis vid skogsbilvägar. Det sker på en koncentrerad yta där vi kan hålla det under kontroll. Däremot är jag mycket skeptisk till att använda flygbesprutning, som har nämnts här, utan att ha svar på de frågor som jag tidigare ställde.

Anf. 17 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Om jag hade haft en möjlighet till en replikomgång till efter det att Alf Eriksson nu har svarat på min replik skulle jag ha ställt frågan om Alf Eriksson visste konsekvenserna fullt ut om virket i stället fick ligga kvar utan någon behandling alls. Det blir en fråga om svart eller vitt i allting. Det blir farligt om vi låser oss i tekniken.

Vi kan tala om långsiktighet och kortsiktighet. Jag vill ändå betona att det finns mycket i de förslag som kommer från alla partiers motioner som de facto är bra för framtiden och med fokus på skogen, något som jag tror att vi behöver. Nu har vi förvisso hamnat i en liten detaljfråga. Men den kan också vara viktig för framtiden för miljön, arbetsmiljön och sådana saker.

Det har ändå tittats på alternativ och lyfts ett varningens finger. Vad händer om vi låter virket ligga kvar i skogen? Det är det virke som vi inte kommer att hinna plocka ut och som vi inte kommer att kunna lagra någon annanstans. Det är en sak vad som händer med det virket.

Herr talman! Alf Eriksson, hans parti och regeringen kanske är beredda att tycka att det är bättre att den skog som ligger får bli angripen av insekter och svamp. Den får bli förstörd. Den ungskog som kommer att växa runt omkring får bli skadad. De nyplanteringar som sedan kommer när väl marken är röjd ska också få bli förstörda.

Jag vet inte om Alf Eriksson och regeringen känner att de vet konsekvenserna fullt ut om man inte tänker göra någonting alls utan sitta och fundera och utreda medan barkborren gör sig beredd.

Anf. 18 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Vi vet konsekvenserna av att det blir en del kvar. Men vi vet inte konsekvenserna av att ytterligare lägga på en börda, det vill säga kemikalier, och vad totalen blir av detta. Det kan förmodligen, som det ser ut i dag, bli ännu värre. Det riskerar i varje fall att bli värre. Är Moderaterna beredda att ta ett sådant politiskt ansvar som det innebär att fatta ett beslut på ett så löst underlag?

Som jag tidigare har nämnt bör fokus läggas på att plocka ut virket. Fokus bör också läggas på det som kommer att vara kvar. Det finns områden där skogen klarar sig bättre om den får ligga kvar än på andra ställen. I de stormfällan som finns i blötmark och där rötterna sitter kvar och når vatten klarar sig träden betydligt längre mot insektsangrepp och annat än i de där träden ligger på den torra marken.

Sådana överväganden sker ute i områdena i dag. Det är de delarna man i första hand ska sätta fokus på medan vi plockar fram underlag för att se i vad mån det är möjligt eller omöjligt att använda kemisk bekämpning.

Anf. 19 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Stormen över södra Sverige var och är en mycket stor naturkatastrof; det är vi alla överens om. I människoliv är den inte att jämföra med flodvågskatastrofen i Sydostasien, men den är ändå att beteckna som en av de största katastroferna på svensk mark i modern tid. Många små skogsägare har drabbats mycket hårt dels ekonomiskt då en stor del av skogskapitalet nu riskerar att sjunka drastiskt i värde, dels psykologiskt då den välskötta skogen för många små skogsägare var ett livsverk.

Föräldrar planterade skogen för kanske 50 år sedan, nuvarande brukaren har skött den minutiöst, och tanken var att den kommande generationen skulle kunna tillgodogöra sig slutavverkningen. När hela eller stora delar av detta livsverk faller i backen är det ett hårt slag för många skogsägare.

Både skogsägare och icke skogsägare har dessutom drabbats av el- och teleavbrott. Fortfarande efter drygt två och en halv vecka är tusentals hushåll utan el. Kritiken mot de stora elbolagen är hård. Det är en viktig förtroendefråga att ansvariga nätbolag ersätter sina kunder för kostnader och umbäranden.

Stormkatastrofen är en kraftig utmaning för hela samhället. Om vi inte kan ta hand om den fallna skogen riskerar vi att få stora samhällskostnader. Den industri som finns i regionen har plötsligt råkat ut för att en stor del av råvarubasen försvunnit. Det är av den anledningen mycket viktigt att timmer och kanske också massaved i så hög grad som möjligt får stanna kvar i regionen.

Industrin bör ta sitt ansvar och hålla uppe virkespriserna; det gäller både timmer och massaved. Prisdumpning i hägnat av stormen kan få svåra följder för virkesmarknaden framdeles. Industrin bör hjälpa till för att inte själv om några år drabbas av kraftigt höjda priser. Avverkningsstopp norr om Dalälven anser jag vara mer eller mindre orealistiskt.

Vänsterpartiet tycker att statsrådet Messing och regeringen hanterat stormens konsekvenser på ett föredömligt vis. De var snabbt på plats och mycket snabbt – efter diskussioner med skogsägare, LRF och industrin – beredda att vidta de åtgärder som erfordras. Det gäller nu att i första hand snabbt få ut så stor del av virket som möjligt, det gäller att klara transporter och uppläggningsplatser, och det gäller att rent ekonomiskt hjälpa drabbade skogsägare. Dessa akuta åtgärder har klarats på ett, tycker jag, bra sätt.

Herr talman! Katastrofen innebär också att vi på djupet måste diskutera samhällets utsatthet samt, givetvis, hur vi ska hantera skogsplaneringsfrågorna för framtiden. Jag tror det är viktigt att slå fast att samhället aldrig kan gardera sig för alla situationer. Den här gången drabbades vi av stormar med en orkanstyrka på över 40 meter per sekund i byarna. Varken el, tele, vägar eller järnvägar är dimensionerade eller konstruerade för att klara en sådan påfrestning. Redan vid stormar av mindre styrka vet vi att det brukar uppstå problem med bland annat elförsörjningen.

Vi kan räkna med nya katastrofliknande situationer i framtiden: stormar av samma dignitet som Gudrun, översvämningar i älvar, åar och sjöar, hårda snöstormar, mycket hård kyla respektive värmeböljor samt givetvis stora snöhinder utöver det som vi är vana vid.

Vårt moderna tekniksamhälle är i vissa situationer mycket bräckligt. Terroristangrepp på vitala delar kan få hemska konsekvenser. Vänsterpartiet anser att det är hög tid att tillsätta en vad vi kan kalla parlamentarisk kommitté vars uppgift just ska vara att lägga fram förslag på åtgärder för ett robustare samhälle. Vilka krav ska vi ställa på energiförsörjning, på telefoni, på järnvägar och vägar? Vilka resurser ska finnas i kommunerna, och vilka särskilda resurser ska staten med kort varsel kunna ställa upp med?

Det är sannolikt att jordens uppvärmning får till följd att konsekvenserna av naturens krafter blir mycket starkare än tidigare. Åtminstone bör vi kalkylera med och förbereda oss för en sådan utveckling.

Vi måste också diskutera hur vi ska hantera skogen i framtiden. Monokulturer och felaktiga trädslag stärker naturligtvis de negativa konsekvenserna vid hård storm. Man bör därför undvika plantering av gran på åkermark, och man bör definitivt öka inslaget av olika lövträdsarter. Likaså är det viktigt hur vi sköter den unga skogen. Hur ska vi röja i framtiden? Hur gallrar vi bäst för att få en så stark skog som möjligt?

Herr talman! När det gäller diskussionen om åtgärder för att snabbt ta hand om fallen skog har vi stort förtroende för de åtgärder som regeringen tillsammans med skogsägare och skogsindustri nu vidtar. Vi vill dock att regeringen är uppmärksam på att tyngre transporter än de vi hittills haft kommer att kosta pengar i form av ökat vägunderhåll.

Beträffande användningen av kemikalier – som verkar vara en stor fråga – anser Vänsterpartiet att största möjliga försiktighet bör gälla. Skogsbesprutning, både med flyg och manuellt, är en mycket trubbig åtgärd som kan göra mer skada än nytta. Användning av gifter och kemikalier bör ske under ledning av Kemikalieinspektionen.

Herr talman! I de motioner som väckts kring denna fråga radas man upp mängder av åtgärder som man vill att regeringen ska vidta. Många av åtgärderna är redan vidtagna. Det är dock intressant att konstatera att borgerliga partier, som vanligtvis vill avlöva den statliga sektorn så mycket resurser som möjligt, i detta katastrofläge ställer massor av krav på statligt agerande.

Rent komiskt är det att läsa det folkpartistiska motionskravet att ”regeringen inte ska stänga Barsebäck 2”. Folkpartiet skriver: ”Stormen har visat hur elberoende vårt samhälle är. Mot den bakgrunden framstår stängningen av en driftsäker kärnreaktor som märklig. Det är bra med elnät med hög leveranssäkerhet. Det är ännu bättre om vi har el att sända genom ledningarna.” Så skriver alltså Folkpartiet.

Jag skulle uttrycka saken så här: Det är bra att ha god tillgång på el. Det är ännu bättre om vi har ett elnät med hög leveranssäkerhet. Det hade i detta läge nämligen inte hjälpt hur mycket elproduktion och hur många reaktorer vi än haft. Om det inte finns något nät hjälper det inte hur produktionen ser ut. Dessutom vet vi att Ringhals fick stänga ned under stormen på grund av saltvattenproblem.

Herr talman! Vi kommer tyvärr att drabbas av fler och olika sorters katastrofer. Vi kan förbereda oss för det värsta, men vi kan aldrig fullt ut skydda oss för alla slags händelser. Jag tycker att det är viktigt att vi politiker inser detta och inte alltid letar efter syndabockar. Visserligen ska en opposition granska och kritisera regeringen, men samtidigt har vi alla ett ansvar att inte överdriva eller öka problemen.

Vi har nu i snabb följd drabbats av flodvågskatastrofen i Sydostasien och av stormen i Småland. I båda dessa fall har det visat sig svårt för oppositionen att avstå från att plocka möjliga inrikespolitiska poäng. När det gäller stormen kunde vi redan första dagen höra hur centerledaren kritiserade regeringen för bristfällig hantering. I själva verket hade regeringen redan vidtagit åtgärder och stod i direktkontakt med både LRF och skogsägarna. Jag tycker att även Maud Olofsson borde ha kontaktat LRF. Då hade hon sluppit detta klavertramp, som dessutom störde det viktiga arbetet i skogen.

Moderatledaren var också snabbt ute med konstiga kommentarer. Han tyckte att fackföreningsmedlemmarna nu skulle vara beredda att jobba övertid och inte hävda kollektivavtalets löner. Detta säger moderatledaren, trots att han borde veta vilket riskfyllt arbete det handlar om. Vi ska naturligtvis inte riskera människoliv för att rädda stormfälld skog.

Herr talman! Det är genant för alla oss politiker när sådant sker. Jag tycker inte att partiledare ska springa omkring i Smålandsskogarna och göra ogenomtänkta uttalanden. Vi måste ta ansvar och definitivt inte försvåra situationen när stora påfrestningar hotar vårt samhälle.

Anf. 20 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! Vi borgerliga tycker att statliga myndigheter ska sköta de uppgifter som de är tillsatta att sköta. Det gäller till exempel för Post- och telestyrelsen att se till att ha ett sådant regelverk att varken mobilnätet eller det vanliga telefonnätet kan slås ut. Det gäller till exempel för Banverket att stormsäkra sina spår så att inte Södra stambanan står stilla i vissa delar av sin sträckning i mer än en vecka. Dessutom går inte Kusttill-kust-banan än i denna dag. Det är inte ett speciellt konstigt krav eller en särskilt konstig förväntning på en statlig myndighet. Den har vi alla.

Avslutningsvis ska jag inte säga om något är löjeväckande eller inte, men jag kan väl tycka att det, i ett läge när infrastrukturen i södra Sverige har drabbats på ett sätt som kommer att kosta miljarder att återställa, är mindre välbetänkt att lägga miljarder på att stänga ett fungerande kärnkraftverk. De pengarna behövs bättre någon annanstans.

Anf. 21 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det är lite grann av det jag var inne på. Alla vi politiker i de olika partierna tycker att det är en helt omöjlig situation att inte ha el efter två och en halv vecka. Vi tycker att det är väldigt märkligt att telefonerna slås ut så snabbt.

Om Nordmark pratar med de olika myndigheterna, och även privata bolag, kommer han att få en bild av att det som hände den 8–9 var någonting som de aldrig har sett förut, och det har inte vi heller. Det var någonting som inte har skett på väldigt länge. Man har inte dimensionerat på det sättet. De kraven har inte funnits. Frågan är om det är den nuvarande regeringen eller den tidigare regeringen som är ansvarig. Vi är nog gemensamt ansvariga, och just därför behövs det kanske en parlamentarisk kommitté som tittar ordentligt på vad vi kan råka ut för de närmaste åren.

Anf. 22 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Herr talman! Det är förvisso sant att det här var en händelse av oanade dimensioner. Samtidigt, och det vet ju Lennart Beijer som kommer från ungefär samma område som jag, tillhör det inte ovanligheterna att man har långa elavbrott i till exempel Sydsverige därför att det blåser ned träd på ledningarna. Det finns också dokumenterat i uttalande efter uttalande från regeringen att detta ska åtgärdas. Man säger att nu har vi tagit krafttag, nu ska vi prata med bolagen och nu kommer det nya regler.

Tyvärr har det inte skett alltför mycket på den här punkten.

Anf. 23 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Här har naturligtvis Nordmark rätt. Redan innan den här ordentliga stormen har vi plågats varje höst och flera gånger om året av elavbrott. Men det syns ändå att bolagen trots allt har tagit itu med de elavbrotten. Den storm som kom någon dag efter den stora stormen och som gick lite längre norrut fick inte sådana effekter på Värmlandsskogarna som tidigare stormar fått.

Men jag håller med om att vi får gå ett steg till här. Vi ska bara veta att varje ytterligare steg vi tar för att gardera oss för framtida stormar och hot också kostar pengar, både för samhället för den enskilde, men jag tycker ändå att det är en nödvändig väg att gå.

Anf. 24 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag har inte besökt det aktuella området, jag bor nämligen i det. Under ett dygn kunde jag inte återvända till min bostad på grund av att vägarna var stängda. Jag var utan telefon i tre dygn och utan el i åtta dygn, men det finns de som har drabbats väsentligt mycket värre.

Orkanen Gudrun är den största naturkatastrofen i Sverige i modern tid, och vi har inte ens en regeringsföreträdare här. Stolarna står tomma. Detta är anmärkningsvärt.

Herr talman! Detta är en naturkatastrof med förödande effekter för människor, både mänskligt och ekonomiskt. Jag påstår att katastrofen fortgår alltjämt. Hittills har 18 människor dött. I stormen 1969 var det mellan 50 och 100 som avled på grund av stormen. Interpolerade innebär det att vi i det här fallet skulle kunna få se siffror på mellan 100 och 200 dödade på grund av stormen. Katastrofen fortgår timme för timme.

Herr talman! När det gäller effekterna på skogen har jag försökt att få visa en overheadbild, men Sveriges finaste konferenslokal har inte den möjligheten, varför jag har fått bilderna utdelade till ledamöterna. Jag har gjort det av det skälet att en bild säger mer än tusen ord, och det är för att bespara åhörarna något.

Låt oss titta på den där det står: Skogssverige tillväxtnässigt. Den visar hur Sverige ser ut när det gäller tillväxten. Många tror att det är norra Sverige som uteslutande står för virkesproduktionen, men den här bilden visar tydligt att Götaland, Svealand och Norrland är ganska jämbördiga.

Nästa bild beskriver stormen i januari 2005. Den mörkaste delen på kartan visar att den har tagit mellan fyra och sju årsavverkningar. Ni ser att detta har slagit rätt in i ett av Sveriges mest virkesproducerande områden. Jag tror att det är viktigt för riksdagens ledamöter att ha kunskap om vad detta innebär inte bara för de drabbade områdena utan för nationen Sverige.

Skogen svarar för en nettoexport på 87 miljarder. Miljarder är svårt att ta till sig. Hur mycket är det egentligen? Ni ska veta att om ni tar Volvo personvagnar, Volvo lastvagnar, Saab, Scania, Ericsson och samtliga elektronikföretag i Sverige kommer de tillsammans inte upp till hälften av nettoexportvärdet av den svenska skogen per år. Då, mina vänner, förstår ni vilken asymmetri det kan bli i effekterna i landet under lång tid.

Herr talman! Vad är det nu vi behöver? Jag vill påstå att det i första hand handlar om uppmuntran av dem som är drabbade. De behöver en framtidstro. De präglas för närvarande både av uppgivenhet och av håglöshet. Det som man i decennier har skött, ett helt livsverk, är borta efter några timmars storm. Den skog som tidigare var värdefull där den stod är nu utsatt för ett fritt prisfall. Det är stormskador, och utbudet pressar ned priserna. Det är uppdriftningskostnader. Det kommer att bli insektskador, svampskador och lagringsskador.

Jag hade i dag på förmiddagen ett telefonsammanträde med andra i just det här området i södra Sverige. Värdet kan bli noll för många därför att uppdriftningskostnaderna kommer att bli så stora. Därför är det viktigt att varje skogsägare nu ges en framtidstro och att de som ska arbeta med detta har ett engagemang och inte låter det bero därför att det inte tjänar någonting till.

Jag tror att vi är väldigt överens om vad det är som fordras, nämligen allting, och på en gång. Det fordras både maskinkapacitet och transportkapacitet. Ingen har nämnt vägnätet mitt i tjällossningen. Här fordras rejäla insatser för att det ska gå att frakta bort virket när det väl är utkört på vägarna.

I den moderata motionen, som Catharina Elmsäter-Svärd på ett förtjänstfullt sätt har beskrivit, tar vi upp ett antal ämnen. Jag ska inte upprepa dem, herr talman. Men det finns också andra idéer som framskymtar, nämligen att ta bort dieselskatten för maskiner som nu uppdriftar skogen, att låta skogsägaren behålla momsens på den lilla intäkt som dock kommer och att ge ett stormavdrag i deklarationen. Man skulle till exempel kunna använda friåret för att låta tidigare maskinförare komma in och köra treskift med de skogsmaskiner som finns etcetera.

Den som i detta läge tar bort något verktyg ur underlättandeverktygslådan tar på sig ett oerhört tungt ansvar. Dessutom är det utomordentligt dumt att göra det i detta läge.

Jag hoppas därför på att vi får en politisk samling i fråga om de åtgärder som behövs, och det behöver inte utredas i all oändlighet. I vissa lägen måste man kunna hantera sådant här från höften.

Anf. 25 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att de moderata ledamöterna mer eller mindre godkände min kritik när det gäller att partiledare inte ska springa i skogarna och göra ogenomtänkta uttalanden. Bengt-Anders Johansson stryker nämligen här under risken med det arbete som just nu pågår. Det är redan många skadade och dödade. Och skulle vi gå på trender, vilket Gud förbjude, från förra gången skulle siffrorna kunna bli väldigt höga. Nu får man väl hoppas att vi den här gången har förberett oss lite grann, att man från alla håll talar om att det är livsfarligt arbete att ge sig ut själv med motorsåg. Det är livsfarligt att över huvud taget jobba i de här stora

områdena med nedfallna träd. Man får hellre ta lite mer tid på sig än att hasta på. Dessutom är det naturligtvis helt fel ifall man skulle behöva jobba övertid utöver de vanliga timmarna.

Sedan tar Bengt-Anders också upp detta med ansvar, att staten ska hjälpa till ekonomiskt med olika insatser. Jag kan nog tänka mig att stötta de flesta av de förslagen, men jag vill ändå fråga: Måste vi inte också försöka få industrin, framför allt i området, att försöka vara lite långsiktig och hålla upp virkespriset så mycket som möjligt för att vi inte ska få en backlash när vi kommer fram ett eller två år?

Anf. 26 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Ja, jag uppehöll mig mycket vid den farliga upparbetning som nu kommer. Eftersom jag är skogsägare själv och frekvent är i skogen vet jag vad detta innebär. Vi kan vara fullständigt överens. Det är just mot den bakgrunden som det är så viktigt att vi i så stor utsträckning som möjligt kan få maskinell kapacitet som går in i de här svåraste bråtarna. Enstaka träd kan vi upparbeta utan större risk än normalt, men när de ligger kors och tvärs och tre fyra meter upp i luften är det farligt. Det är också i det sammanhanget som vi har sagt att den som tror att det, om man nu ska använda insektsbekämpningsmedel, skulle vara möjligt att göra det med ryggspruta, som jag har hört vissa säga, har över huvud taget inte förstått vad det här handlar om. Om det sedan är luftballong eller helikopter eller något annat du ska använda vet jag inte, men jag är alldeles övertygad om att du måste finnas ovanför på vissa ställen, dock inte på alla.

Sedan tar industrin ett stort ansvar. Man har redan nu hindrat nyavverkning av stående skog. Man har helt ställt om för att uteslutande ägna sig åt den stormdrabbade skogen, så jag vill påstå att man redan tar detta ansvar.

Sedan gäller det övertid. Lennart Beijer vet lika väl som jag att det inte är helt avgörande för den enskilda människan om man jobbar åtta eller tio timmar under ett arbetspass under en period. Därför tror jag att det är viktigt att både fackföreningar, industrin och övriga är medvetna om det akuta behov som vi har.

Anf. 27 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det är en omöjlighet att börja bekämpa insekter med ryggspruta. Jag vill däremot inte ännu säga helt ja till flygbesprutning. Jag tror nämligen att det också har sina bekymmer.

Jag vet att industrin tar ansvar, men jag vill att de ska ta lite grann till därför att det är viktigt för dem själva på sikt att vi nu inte får en alltför stor nedgång på virkespriset. Sedan är det klart att man nog kan tänka sig att det i de här situationerna blir fråga om övertid. Det blir antagligen den praktiska modellen i många avseenden, men vad jag är ute efter är att Bengt-Anders eller jag eller andra inte behöver gå ut och tala om det för det sköter säkerligen arbetsgivare och arbetstagare enligt de avtal de har. Och det är då man blir lite orolig. Vi vet ju ändå att det är under de sista timmarna på ett arbetspass som olyckan sker. Därför måste man alltså vara mycket försiktig med att överanstränga den arbetskraft som man har vid det här tillfället.

Anf. 28 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt som Lennart Beijer säger att ju mer uttrötad man är, desto större är risken för arbetskraftsolyckor. Men nu är det de facto så att de moderna skördarna i dag är en mycket säker arbetsplats. Du sitter oerhört ombonat i en bur, så att säga, som klarar det mesta. Och man kanske då ska välja den typ av arbetsmiljö där arbetsolyckor är fåtaliga. Det är kanske där man kan släppa fram tid.

Sedan har det varit ett förskräckligt tjatande om flygbesprutning. Jag förstår inte vad det är som är så fruktansvärt märkvärdigt med det. Jag förstår över huvud taget inte detta. Vi säger ju inte att man ska flygbespruta. Vi säger att man inte ska utesluta möjligheten. Lennart Beijer är ju fullständigt överens med mig om att det är omöjligt att ta sig in i de här bråtarna med ryggspruta. Då vill jag bara fråga: På vilket sätt ska det kunna gå till om inte man kommer ovanifrån? Den som påstår någonting annat blir svaret skyldig.

Sedan handlar det om att industrin ska ta ansvar. Jag säger att det har man redan gjort. Man har gjort det mycket, mycket snabbare än om regeringen skulle ha styrt detta. Det är intressant att höra att Lennart Beijer då tycker att industrin ska ta ansvar, men när elbolagen inte förser oss med ström är man inte lika tydlig med att det är industrin som ska ha de här kraven. Det är lite konstigt, för det är en asymmetrisk skuldbörda som majoritetspartierna vill ha. Framför allt tittar man inte på sitt eget ansvar i detta, på de krav som man vill ställa.

Anf. 29 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Som många andra har sagt tidigare här i dag kan man inte förstå vilka krafter som fanns i den här stormen. Man måste själv se stormens verkningar för att kunna fatta det.

Själv hamnade jag mitt ute i stormen när jag tog mig från Göteborgs domkyrka till Borås efter minnesgudstjänsten för flodvågens offer. Sista backen hem kunde jag inte köra. Jag fick parkera bilen och springa den sista biten med ett öga på de vajande granarna. Det var fruktansvärt obehagligt att vara ute i denna naturkatastrof. När jag hämtade bilen morgonen därpå låg det faktiskt tre träd över den väg som jag hade sprungit på. Men det här är lite i förhållande till hur det ser ut i de södra delarna av min valkrets och i Halland och i Småland där det är en fullständig förödelse med träd som ligger ned.

Jag vill passa på att stämma in i det som Bengt-Anders Johansson sade förut om vägarna. Jag åkte på en väg som såg ut som en tvättbräda. Med tanke på de tunga transporter som behöver komma fram där i fortsättningen måste man vidta akuta åtgärder för vägnätet, vilket vi också har med i vår motion.

Herr talman! Jag ska inte fortsätta att tala om skogen, även om det är någonting som ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Jag är uppvuxen i skogen. Min morfar var skogsförman, och jag har varit mycket i skogen. Men det är också många andra som har drabbats svårt. Enskilda människor har varit utan ström och telefon i veckor. Det måste ha varit fruktansvärt, särskilt för småbarnsfamiljer.

Samhället måste se över hur man hanterar sådana här situationer och ha en mycket större beredskap i framtiden, vilket också min partikollega Gunnar Nordmark har framfört. Men även när det gäller psykosocialt

stöd måste vi bli bättre, oavsett om det gäller skogsägare som förlorar sitt livsverk eller barnfamiljer som inte kan klara sin dagliga hushållning. Folkpartiet anser att detta bör följas upp noga och att det måste finnas beredskap vid katastrofer.

Herr talman! Dessutom har, som någon tidigare också har nämnt, enskilda kommuner och landsting drabbats av omfattande onormala kostnader. Hur mycket är svårt att säga. Även kommuner är skogsägare och har drabbats av nedfallen skog och därmed fått förlorade intäkter. Men kommunerna har också fått ställa upp och ordna värmestugor, flytta äldre som har bott isolerat på landet och mycket, mycket mer.

Herr talman! Eftersom de kommuner som drabbas av stormen oftast är små kommuner med små ekonomiska marginaler kan de ekonomiska konsekvenserna bli stora. Folkpartiet anser att det är viktigt att regeringen tar hänsyn till detta i den kontinuerliga utvärderingen av stormens verkningar. Vi föreslår att om det föreligger ett behov av ekonomiskt stöd för kommunerna ska regeringen komma tillbaka till det i vårpropositionen.

Herr talman! Vi vet inte vad som kommer att hända i framtiden. Fler katastrofer kan inträffa som kan drabba kommuner och landsting hårt. Därför anser Folkpartiet att man på sikt kanske kan behöva inrätta ett nationellt katastrofkonto som kan bistå kommuner vid stora katastrofer oavsett om de inträffar här hemma eller på andra sidan jordklotet.

Herr talman! I de områden som drabbats finns förutom skogsföretag många andra små och stora företag. I bygden och i området finns många underleverantörer till stora företag. Man har tidigare nämnt vikten av att de företagen har tillgång till el. Uteblivna elleveranser, blockerade vägar och järnvägar och utebliven telekommunikation bidrar till att det blir stora störningar i produktionen. Gods har inte kommit fram eller har inte kunnat levererats. Försenade leveranser betyder också försenade intäkter.

Men vissa betalningar måste ske oavsett om man får in pengar i kassakistan. Moms och skatter ska betalas på bestämda datum, annars riskerar företaget att få förseningsavgifter och betalningsanmärkning hos kronofogden. Det vore olyckligt om företag skulle råka illa ut på grund av att man har blivit strömlös eller råkat ut för andra problem i samband med stormen.

Herr talman! Därför anser vi, som Gunnar Nordmark nämnde förut, att banker ska inta en generös hållning vad gäller både gamla och nya krediter. Likaså är det viktigt att man omprövar de förmånsrättsregler som vi beslutade om i höstas.

Herr talman! Även myndigheter måste vara generösa när det gäller uppskov med inbetalningar av skatter och andra avgifter. Vi anser att regeringen snarast måste komma med ett förslag om hur detta ska lösas så att drabbade företag tills vidare ska kunna begära dispens.

När det gäller skogsnäringen är det också viktigt med en översyn av reglerna för skogsskadekonto, särskilt när det gäller generationsskiften.

Herr talman! Stormen har orsakat stor förödelse i södra Sverige. Alla drabbade, det må gälla skogsägare, företagare eller enskilda människor, måste få samhällets stöd. Som många andra har framfört här i dag måste vi framför allt stå rustade på ett helt annat sätt när det händer igen.

(forts. 6 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

5 § Frågestund

Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN:

Klockan är 14, och vi inleder veckans frågestund.

Vi hälsar utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky välkommen, liksom näringsminister Thomas Östros, statsrådet Sven-Erik Österberg, statsrådet Ulrica Messing och socialminister Berit Andnor.

Utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Konsekvenser av torskfiskestoppet

Anf. 31 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Pagrotsky.

Vid ministerrådets möte i Bryssel i december bestämde man att förlänga torskfiskestoppet i de östra delarna av Östersjön till fyra och en halv månad. Det drabbar naturligtvis fiskarna hårt. De tvingas låta båtarna ligga vid kaj, och samtidigt tickar räntor och amorteringar på hus och båtar. Problemet med fiskekvoter, fångster och liknande är stort och komplicerade, och de ska lösas med många länder inblandade.

Jag tror att alla har förståelse för detta, men för fiskarna är frågan akut: Får de ersättning under tiden de tvingas ligga vid kaj?

Anf. 32 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag har åtagit mig att svara på frågor av allmänpolitisk karaktär vid dagens frågestund. Den här frågan vill jag hänvisa till jordbruksministern.

Anf. 33 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Fru talman! Det var lite olyckligt att hon inte var här nu. Det rör sig enligt uppgift från länsstyrelsen om endast 17 fartyg, och det är alltså 35–40 familjer som man genom ett politiskt beslut tar ifrån deras levebröd. Det är en mycket marginell grupp som drabbas, och det är inte något oförutsett, typ stormskador och liknande. Jag tycker att man därigenom borde kunna ge ett rakt och koncist löfte att de får ersättning.

Anf. 34 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag har mycket stor förståelse för den synpunkten. Jag känner starkt för de familjer som berörs av det här. Jag inser att det är ett starkt gemensamt intresse att vi säkerställer fiskets fortbestånd i Östersjön. Men jag vågar inte falla för frestelsen att här göra mig populär genom att göra några utfästelser i frågan utan att ha talat med min kollega, så jag väljer att avstå från det.

Telefonoperatörernas ansvar vid naturkatastrofer

Anf. 35 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till infrastrukturminister Ulrica Messing.

På lördagsnatten den 8 januari satt jag ensam i mitt kalla hus och funderade hur jag skulle hantera saken om någonting hände i huset eller med mig. Det hände ingenting. Men jag funderade också på mina grannar, som är ganska åldriga – kommunen har äldreboende runt omkring där. Nödtelefonnumret 112 var utslaget.

Vad tänker ministern göra för att det här inte ska ske i ett annat sådant här krisläge? Det var en väldigt obehaglig känsla att vara fullständigt övergiven. Det var mörkt och kallt, och man var alldeles ensam.

Anf. 36 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka det som jag sade i riksdagen redan förra veckan när jag hade anledning att vara här och informera riksdagens ledamöter om konsekvenserna av den storm som har drabbat framför allt södra Sverige. Det är en stor naturkatastrof. Regeringen har vidtagit och fortsätter att vidta en rad viktiga åtgärder.

En av de saker som det är oerhört angeläget att jobba mera intensivt med i framtiden är vår sårbarhet när det gäller både elen och telefonin.

Förra söndagen hade jag ett möte med teleoperatörerna, som då berättade att efter ett och ett halvt dygn fungerade alla mobila nät. Men fortfarande i dag är nästan 20 000 fasta telefonabonnenter utan telefon. De kommer att vara det ända tills samma hushåll också har ström, därför att man är beroende av ström för att kunna laga telefonnätet.

Detta är oacceptabelt. Jag och den minister som är ansvarig för energifrågorna kommer gemensamt att bereda förslag kring en skarp lagstiftning gentemot operatörerna och en skarp lagstiftning när det gäller vid vilket tillfälle operatörerna måste samarbeta i händelse av till exempel en stor naturkatastrof för att skydda dig och mig som kunder och konsumenter.

Anf. 37 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tackar ministern för det svaret, och jag hoppas att vi verkligen kan se fram emot detta.

De var inte riktigt sanningsenliga, för det dröjde ända tills tisdagen eller till och med onsdagen innan jag hade någon möjlighet. SOS-samtal går alltid fram över något nät, men i det område där jag och också tolv pensionärer bor fanns det ingen täckning förrän på onsdagen. Lite optimistiska var de nog. Men det blev bättre.

Det var också ett problem att det var så fullt i nätet, eftersom det fasta nätet var utslaget. Det krävs också en ökad kapacitet i mobilnäten om det här verkligen ska ha god effekt.

En annan fråga är: Kommer regeringen också i det här fallet att kräva att telefonoperatörerna har reservverk? I det här fallet slogs ganska enkla saker ut genom att det inte fanns ett reservverk som driver masterna. När masterna är omkullslagna och förstörda har jag förståelse för det, men när det bara inte finns ström kan det ifrågasättas hur man hantlar frågan.

Anf. 38 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Vi kommer att titta på just kraven runt reservverk. I dag har Post- och telestyrelsen ett antal elverk som vi gemensamt kan placera ut vid händelser som till exempel stora omslag i vädret. Men teleoperatörerna borde också ha det. Frågan om deras lager är tillräckligt är befogad att ställa nu. Det är en sådan fråga som vi får återkomma till.

Jag vill understryka att det är oacceptabelt att 112-numret inte fungerar. Det gjorde det inte under ett antal timmar, av det skälet att varken det fasta nätet eller det mobila nätet fungerade. När många människor är oroliga, inte minst för gamla anhöriga som de vet är utan ström och eventuellt är isolerade till följd av att träd har blåst ned, känner man ingen annan utväg än att ringa 112. Det är förståeligt. Men för att skydda 112-numret måste vi också ställa större krav på teleoperatörerna i fortsättningen.

Regeringens utnämningsspolitik

Anf. 39 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! I går presenterade Kristdemokraterna en undersökning av styrelseledamöterna vid 39 högskolor och universitet i Sverige. Den visar att sex av tio ledamöter med partipolitisk koppling är socialdemokrater. Räknar vi alla med koppling till vänsterkartellen är det sju av tio. Tre av fyra politiska ordförande är socialdemokrater.

Det här beror på regeringens medvetna sätt att använda utnämningssmakt. Det är den socialdemokratiska regeringen som utser styrelseledamöter – en regering som sett till att fylla styrelserna med sitt eget folk.

Frågan till utbildningsminister Pagrotsky är: Anser regeringen att dominansen av företrädare för ett parti, det nuvarande regeringspartiet, är förenlig med god demokrati och den mångfald som behövs i högskolevärlden?

Anf. 40 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi har en stor mängd styrelser för högskolor och universitet i Sverige. De finns i olika delar av landet, och de är viktiga för att säkerställa kontakt mellan högskolorna och det omgivande samhället. Det är så att ganska många av dem leds av socialdemokrater. Ganska många av länen har socialdemokratisk majoritet, och deras befolkningar och deras politiska församlingar är socialdemokrater.

Jag beklagar i och för sig att det än så länge inte har varit möjligt att hitta fler, till exempel kristdemokrater, som skulle passa som ordförande i högskolestyrelserna.

Jag är väldigt glad att jag under den korta tid som jag har varit ansvarig för de här frågorna har kunnat utnämna Beatrice Ask till ordförande i den mycket viktiga styrelsen för Linköpings universitet. Jag hoppas kunna gå vidare på den vägen.

Men kom ihåg att det också finns väldigt många andra människor som är ordförande, till exempel från näringslivet. Jag ska avslöja en hemlighet: Många av dem är inte socialdemokrater.

Anf. 41 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Styrelserna är viktiga, liksom det arbete som utförs där. Många styrelseledamöter gör förstås ett stort och viktigt arbete, oavsett politisk färg.

Det allvarliga, fru talman, är att den socialdemokratiska regeringen för några år sedan avskaffade kompetenskravet i lagen, som till dess styrde vilka som skulle sitta i styrelserna. Sedan dess har styrelserna fyllts med socialdemokrater. Ministern kan väl inte på allvar mena att det är bara socialdemokrater som är kompetenta att vara ledamöter och ordförande i styrelser för högskolor och universitet?

Vi kristdemokrater vill inte fylla styrelserna med kristdemokrater eller företrädare för allianspartierna, utan vi vill se en mångfald i styrelserna, där lärosätena själva har frihet att utse dem som tillför lärosätet mycket i sitt arbete.

Min följdfråga till utbildningsministern är: Kommer ministern att hålla fast vid den hittills envetna socialdemokratiska utnämningsspolitiken, eller kan vi, som ministern i någon mån ger sken av, ana att det nu blir en ny inriktning till förmån för mångfald och demokrati i svenska högskolor och universitet?

Anf. 42 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag kommer i mitt arbete att sträva efter att vidga rekryteringen till högskolestyrelserna, också till ordförandeposterna. Jag vill ha fler invandrare, jag vill ha många kvinnor, jag vill ha kompetenta och dugliga personer med bred samhällsförankring från de regioner där skolorna är verksamma, och jag kommer att verka för att kanske till och med en och annan som har kristdemokratiska sympatier kan komma att erbjudas och kanske också vilja åta sig sådana viktiga uppdrag.

Jag har väldigt högt ställda krav på kompetens, för dessa personer är viktiga, och jag vänder mig mycket starkt emot den kristdemokratiska idén att skolorna själva ska utse sina egna styrelser. Det tycker jag är att gå fullständigt fel väg. Styrelserna är inte de anställdas eller den egna organisationens representanter. De som ingår ska utgöra just en styrelse och ska vara med och leda verksamheten.

Jag vill också säga att det är en särskild svårighet för många högskolor när flera borgerliga partier har varit emot att de har inrättats och har velat lägga ned dem. Att utse personer som har den uppfattningen till att leda arbetet i styrelsen för till exempel Malmö högskola – det vill jag inte medverka till.

Anf. 43 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till kulturminister Pagrotsky.

Vi uppmärksammar i dagarna nu 60-årsminnet av Förintelsen. Det var ju en mänsklig tragedi som förorsakades av människor, och det är en del av vår levande historia.

Men det är också 60 år sedan, i augusti, som två fruktansvärda bomber föll över Hiroshima och Nagasaki.

Min fråga till kulturministern är: Kommer man på något sätt från regeringen att vidta några åtgärder för att hålla den delen av vår historia levande?

Anf. 44 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! I dag uppmärksammar man över hela världen den viktiga händelse det var att Auschwitz just i dag för 60 år sedan befriades av sovjetiska trupper. Det görs mot bakgrund av att det, mänskligt att döma, är sista gången man firar ett sådant här jämnt decenniejubileum med något större antal överlevande kvar bland oss. Det ger ett särskilt allvar åt det firande som sker runtom i världen och också på många håll i Sverige.

Jag för min del tycker att det finns många skäl att också minnas atombomberna i Hiroshima och Nagasaki, och jag kan inte alls utesluta att det kommer att bli högtidlighållanden av det senare i sommar, i augusti. Men jag tycker inte att det finns anledning att ställa dessa mot varandra och på det viset försöka relativisera eller bagatellisera det vi firar i dag, utan det andra kan också värderas, men på egna meriter.

Anf. 45 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Jag menar inte att på något sätt ställa dessa två sorgliga minnen emot varandra. Men jag tycker att det är viktigt. Likafullt som det gäller Förintelsens offer finns det fortfarande människor som har överlevt både Hiroshima och Nagasaki. Jag vill inte att den frågan ska komma i skuggan, och det är därför jag undrar om kulturministern har några planer för att högtidlighålla minnet av Hiroshima och Nagasaki.

Anf. 46 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi är överens om att det finns anledning att använda den tidpunkten, senare på sensommaren, att påminna oss om vilka fruktansvärda vapen kärnvapnen är och vilken skada också den radioaktiva strålningen kan medföra. Den har aktualitet också i vår tid – det ska vi inte glömma bort. Men i vilka former och på vilket sätt som det ska kunna göras i augusti vill jag inte precisera i dag.

Naturkatastrofens effekter på svensk ekonomi

Anf. 47 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Sven-Erik Österberg.

Jag är från Kalmar län, och Kalmar län är ett av de län som har blivit hårt drabbade i den stora stormen i Sydsverige. Det pågår en remissdebatt för närvarande i kammaren – det är bara paus nu för frågestunden –

och jag har suttit och lyssnat på den. Alla tycks vara överens om att det här är en stor katastrof.

Med anledning av den oro och frustration som jag har mött hemma och också med anledning av den pågående remissdebatten skulle jag vilja fråga om regeringen i dag kan överblicka de konsekvenser som kommer av stormen och vilken effekt de kan ha på svensk ekonomi.

Anf. 48 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag kan säga så här: Total överblick över konsekvenserna kan man inte ha i det här läget. Däremot klarnar ju bilden allteftersom olika rapporter kommer in om hur mycket skog som har ramlat, det vill säga allt det som Ulrica har jobbat med också.

För min del har jag tittat väldigt noga på hur myndighetsstrukturen har fungerat i samband med det här, framför allt genom länsstyrelsernas försorg, eftersom de har samordningsansvaret inom de län som har blivit hårdast drabbade av stormens härjningar. Men jag har också kopplat detta till kommunerna och sett hur den delen har fungerat. Jag tycker mig ändå kunna se att länsstyrelserna är förberedda på sådana här operationer, och de övningar de har gjort har ändå haft en bra effekt. Det har fungerat väl i dessa delar med hänsyn till vad man kan begära i den svåra situationen.

Det betyder inte att alla är nöjda. Den största otillfredsställelsen kan man kanske känna hos dem som har fått vänta förfärligt länge på att få tillbaka sin el, vilket har nämnts här tidigare. Vi kan aldrig försäkra oss totalt mot elavbrott och sådant, men att det ska gå så lång tid från det att strömmen bryts till dess att den kommer tillbaka är naturligtvis helt oacceptabelt.

Anf. 49 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Jag tackar för det. Då tolkar jag statsrådet så att krisberedskapen är någotsånär god i landets kommuner, landsting och länsstyrelser – kanske också i regeringen.

Anf. 50 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Man ska alltid vara försiktig med att ta i för mycket, men jag tycker att länsstyrelserna på de här orterna ändå har gjort ett väldigt bra jobb – det vill jag säga, och också koppla det till kommunerna.

Det som var mest glädjande när jag besökte Växjö är att man har jobbat så bra över de olika gränserna. Alla har bidragit med sin del. Även försvaret har tagit en väldigt aktiv del i arbetet och hjälpt till. Det har också varit en viktig signal från regeringens del: De resurser som finns och som måste sättas in ska också sättas in för att underlätta för de människor som har drabbats av den här katastrofen, som man faktiskt kan säga att det är, som vi inte kunde ha anat. Så långt tycker jag att det har fungerat väl. Däremot finns det, som jag sade tidigare, otillfredsställelse med tele och el som har försvunnit.

Därmed är inte sagt att vi inte ska dra några slutsatser och se om vi kan förfina systemet framgent. Det ska vi naturligtvis göra både på länsstyrelsenivå och på kommunal nivå. När det här är över och man är i balans igen måste vi också se hur vi kan bli ännu bättre på att vara förberedda om något sådant här skulle hända igen i framtiden.

Anf. 51 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I går drog Skolverket tillbaka sin rapport *Mer kunskap för pengarna*. Denna rapport både kan och bör kritiseras av många anledningar, men i debatten förtogs det faktum att en säker slutsats som kunde dras av rapporten var att socialt segregerade skolor skapar stora skillnader. Det är ett välkänt faktum att elevernas klassbakgrund är den enskilda faktor som mest påverkar möjligheterna att nå målen i skolan.

En ökad effektivitet i ekonomiska termer som sker till priset av en ännu mer segregerad skola måste vara fel väg att gå. Men debatten reser ett antal övergripande frågor, som jag tänkte ge utbildningsministern en chans att reflektera över.

Vad är effektivitet inom utbildning, och hur mäter man den? Är betyg i olika former en bra utgångspunkt för att bedöma effektivitet?

Anf. 52 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det har varit mycket publicitet kring den här rapporten och vad som har hänt med den. Det faktum att skolministern hade en åsikt om de samhällsfrågor som belystes i rapporten har nu blivit föremål för konstitutionsutskottets uppmärksamhet.

Jag vet inte om jag i ljuset av det vågar ha någon uppfattning i frågor om skolväsende och betyg, kanske inte ens om klasssamhället. Jag vet inte. Om jag får vara djärv nog och sticka ut hakan lite tycker jag att betyg är ett ganska bristfälligt urvalsinstrument, men det är ett av de få urvalsinstrument vi har att tillgå och många gånger bättre än de alternativ som står till buds. Dess betydelse minskar ju i och med att man utvecklar alternativa metoder. Man har högskoleprov och annat som alternativ vid gallringen av de sökande till högre utbildning. Men det är klart att jag är medveten om att skolan också sorterar efter klass. Det är i själva verket en huvuduppgift för utbildningspolitiken att jämna ut detta och skapa ett långsiktigt jämlikare samhälle i Sverige.

Anf. 53 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Jag tror att vi är överens om att resurser ska användas på bästa möjliga sätt. Jag menar att man ska använda effektivitetsbegreppet med en viss eftertanke när man diskuterar utbildning. Ett annat begrepp som vi har diskuterat väldigt mycket på senaste tiden är kvalitet. Att det svenska utbildningssystemet ska hålla en hög kvalitet är vi också överens om. Vi i de tre samverkande partierna har ju, bland annat genom resurser, försökt förstärka kvalitetsarbetet. Frågan är om det traditionella effektivitetstänkandet som ger sig in i skolan nu gagnar kvalitetsarbetet. Det blir några följdfrågor som du också får reflektera över. Jag tror inte att du blir KU-anmäld.

Ska vi ha mer av marknadstänkande inom utbildningssystemet? Ska utbildning vara en produkt som det kan handlas med som vilken vara som helst? Eller finns det något speciellt inom utbildningssystemet som kräver en särskild omsorg?

Anf. 54 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Lennart Gustavsson frågar om jag tycker att det är bra att man utan eftertanke ekonomiserar, eller ekonomistiserar kanske man skulle kalla det, skolan. I allmänhet är jag emot att man gör någonting på ett viktigt område utan eftertanke. Kanske är jag särskilt skeptisk när det gäller att införa ett övermått av marknadslösningar på skolans område. Jag hör till dem som inte tycker att marknadslösningar är någon patent-medicin, varken för att åstadkomma effektivitet eller för att åstadkomma rättvisa och kvalitet just i skolan och på utbildningsområdet i stort, absolut inte på det område som jag är ansvarig för, den högre utbildningen. Där är jag till exempel starkt emot den tanke som ibland framförs att man ska styra med hjälp av studentavgifter. Jag vill ha en lag som tydligt säger ifrån att något sådant ska vi inte ha. Kanske skulle vi också ha en lag som säger att man inte ska göra någonting utan eftertanke.

Flygbesprutning av stormfällena i södra Sverige

Anf. 55 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till infrastrukturminister Ulrica Messing.

I ett debattprogram häromkvällen, ett program som handlade om den katastrof som drabbade södra Sverige i början av januari, fick vi tittare ovanligt tydliga besked från flera håll. I fråga om giftbesprutning sade statsrådet Ulrica Messing att hon ville hålla dörren öppen för flygbesprutning. Från Naturskyddsföreningens sida sade man att användning av gifter sannolikt kommer att orsaka en miljökatastrof. Kemikalieinspektionen sade att man kommer att säga nej till en eventuell dispensansökan.

Jag vill fråga: Är det inte dags att här och nu stänga dörren när det gäller flygbesprutning?

Anf. 56 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag har samma uppfattning i den här frågan i dag som jag hade för en vecka sedan. Jag tror nämligen att vi måste lära av det arbete som gjordes efter stormen 1969. Den var inte ens hälften så stor som den storm som vi nu ska vårda och försöka vidta åtgärder efter. Efter stormen 1969 fick vi fälla ungefär tio miljoner hektar träd som en följd av insektsangreppen. Alla är i dag överens om att vi har ett stort ansvar att bevaka just insektsangreppen, både på den skog som vi ska lagra och som vi hinner få ut från stormfällena och på den skog som ligger kvar på stormfällena. Att använda kemikalier är en svår fråga som kräver omtanke och respekt när det gäller *var* man ska använda det, så att man till exempel inte förstör grundvatten, eller *hur* man ska använda det, det är en svår arbetsmiljöfråga också.

Vi är överens om att vi nog måste använda kemikalier för att skydda värdet av virket. Den svåra frågan handlar om det virke vi inte hinner få ut ur skogen. Hur ska vi kunna använda kemikalier på det? Där, fru talman, är det ingen som önskar flygbesprutning i dag. Men jag tror inte heller att vi ska utesluta de åtgärder vi eventuellt måste vidta i framtiden med respekt för de värden som har blåst omkull.

Anf. 57 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi måste ha respekt för skogsägarna och deras intressen. Men mot bakgrund av att en skogsägare som är drabbad nu men också tidigare vittnade om vilka risker som föreligger med den mindre kontrollerade användningen av kemikalier och mot bakgrund av vad som sägs från Kemikalieinspektionen, Naturskyddsföreningen och även från experthåll på SLU menar jag att det borde vara dags att stänga dörren för flygbesprutning. Det är en form som inte är kontrollerad. Att vi kan tvingas att i mer kontrollerade former i begränsad omfattning använda kemikalier står väl helt klart.

Anf. 58 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Då kanske vi inte heller står så långt ifrån varandra. Både regeringen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, skogsägarna, skogsindustrierna och skogs- och träfacken är överens om att vi nu kraftsamlar från näring, transportidkare, kommuner och regeringen för att få ut så mycket virke som möjligt. Vi ska dessutom försöka vattenlagra så mycket som möjligt av virket. Då minskar behovet av kemikalier. Dessutom kan man vattenlagra virke upp till fem år. Då kan vi också återanvända det i de berörda regionerna.

Men vi måste ha respekt för konsekvenserna för hela det svenska skogsbeståndet söder om Dalälven om vi får stora insektsangrepp. Därför kommer vi att avsätta pengar för att särskilt bevaka insektsangreppen, för att vårda det som har blåst omkull nu men kanske framför allt för att rädda det som fortfarande står upp. Om angreppen börjar blir konsekvenserna förödande. Ingen av oss är glad över kemikalier, men vi vet också att vi ibland måste använda kemikalier för att rädda gemensamma värden.

Styrning av Vattenfall

Anf. 59 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Östros.

I en artikel i Svenska Dagbladet den 24 januari påpekar Thomas Östros att han ska stärka statens grepp om de statliga företagen. Bland annat innebär det när det gäller Vattenfall AB att de miljö- och energipolitiska målsättningar som riksdagen beslutade om 1997 med ett tydligare grepp involveras i företagets verksamhet. I artikeln sägs: ”Det krävs en ganska tuff ägarstyrning där. Mer miljöhänsyn och fler nedgrävda ledningar ska också få lov att kosta pengar”, menar näringsminister Östros.

Det är intressant, tycker jag, att chefen för näringsutskottet äntligen hörsammar riksdagens beslut, beslut som har fattats sju, snart åtta år tillbaka i tiden, om att Vattenfall ska ges det särskilda kravet. Men jag undrar hur detta ska gå till. Hur ska det gå till rent konkret att styra Vattenfall på ett tydligare sätt?

Anf. 60 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vattenfall är en väldigt viktig folklig egendom. Det är viktigt att ta diskussionen från den utgångspunkten. Där har vi den första politiska skiljelinjen. Frågeställarens parti och rader av andra partier i

riksdagen vill sälja ut Vattenfall. Det kommer att innebära att någon av de tyska eller franska storkoncernerna köper upp vårt viktigaste energibolag. Eventuella vinster kommer också att tillfalla de aktieägarna.

Vi vill att Vattenfall ska fortsätta att vara folkets egendom. Då innebär det också att vi har en möjlighet att använda Vattenfall till att vara pådrivande i energiomställningen.

Det är ett väldigt viktigt uppdrag som ägaren ger till Vattenfall. Det handlar till exempel om att investera mer i förnybar energi via den energipolitik som regering och riksdag bedriver, där Mona Sahlin arbetar fram verktygen, men också genom att Vattenfall ska vara en föregångare.

Vindkraften är ett exempel. Vi har framför oss stora investeringar i vindkraft som just Vattenfall kommer att driva fram och ansvara för.

Anf. 61 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Jag förstår att näringsministern inte kunde svara på min fråga eftersom jag inte hann ställa den.

Jag tar den nu i stället.

Hur ska man få Vattenfall att agera i den riktningen? Fler näringsministrar än Thomas Östros har ju försökt sig på det och misslyckats, i varje fall om man ska tro Riksrevisionens granskning.

Kommer näringsministern att överföra Vattenfall från gruppen företag som opererar under rent marknadsmässiga villkor till gruppen statliga företag med ett särskilt samhällsansvar, för att just markera och tydliggöra att Vattenfall AB har ett särskilt samhällsansvar på det miljö- och näringspolitiska området?

Anf. 62 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Moderaterna vill ju sälja ut Vattenfall. Man vill sälja ut Vattenfall till någon av de storkoncerner vars bolag i Sverige i dag är utsatt för mycket skarp kritik för att man fortfarande har tiotusentals abonnenter som inte får elström.

Vattenfall har ett skarpt uppdrag från riksdagen, från ägarna, att säkra elledningar, att gräva ned elledningar, att trygga elförsörjningen och också att vara ett föredöme i detta. Vi hämtar också kraft från det riksdagsbeslut som säger att Vattenfall ska vara pådrivande i energiomställningen mot förnybara energikällor. Det är också ett väldigt tydligt budskap till Vattenfall att använda de resurser man har tack vare att man är ett framgångsrikt bolag till att investera i förnybar energi.

Dessutom säger riksdagen mycket tydligt att Vattenfall ska verka på den marknad som riksdagen har skapat genom avreglering av elmarknaden. Där är man också ett framgångsrikt bolag. Därför är det viktigt att finnas med på hela den nordiska marknad som Vattenfall är en del av.

Företagsklimatet

Anf. 63 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag har också en fråga till näringsminister Östros. Han får inte sitta i fred i dag.

När Saab hade det lite tufft i höstas kom regeringen äntligen till skott med olika förslag som skulle kunna stärka och hjälpa till i den situation man befann sig i.

Centerpartiet kritiserade det och sade att det skedde fem i tolv och att det var åtgärder som det hade funnits behov av länge, men som inte hade kommit fram.

Nu har vi en tuff situation längst uppe i Dalsland där det återigen har lagts ett varsel. Det handlar om att 210 anställda ska få gå. Det stora problemet är att vi har en stor strukturomvandling på arbetsmarknaden, men för få nya företag som startar.

Jag skulle vilja höra hur du tänker jobba för att förbättra företagsklimatet – för Dalsland och Sverige som helhet.

Anf. 64 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Frågan om Sverige har ett bra företagsklimat eller inte är väldigt viktig. Det kommer säkert att vara en viktig fråga också inför valet.

Vi måste se hur Sverige klarar sig i en allt tuffare konkurrens i en globaliserad ekonomi.

Svenska företag producerar mer än någonsin. Svenska företag säljer på exportmarknaderna mer än någonsin. Vi har större bytesbalansöverskott än vi någonsin har haft.

Samtidigt utsätts vi naturligtvis för en enorm konkurrens när Kina, Indien och Östeuropa kommer in i handelsutbytet. Det blir då extra viktigt att se till att vi klarar omställningen i Sverige, att vi solidariskt ställer upp för varandra, att vi har en arbetsmarknadspolitik, en näringspolitik och ett trygghetssystem för vanliga medborgare som gör att man kan ställa om när tiderna förändras

Centerpartiet tillhör en maktallians som vill dra undan mattan för människor så fort man utsätts för den omvandling och det tryck som det innebär att tillhöra en global marknad. Sverige är ekonomiskt framgångsrikt. Vi behöver stötta de människor och de regioner som sätts under stark press. Vi ska inte dra undan mattan för dem så som maktalliansen vill.

Anf. 65 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Det var ju också ett sätt att inte svara på min fråga, att anklaga någon annan för något annat.

Vi har inte i våra förslag något som kommer att dra undan mattan för vanligt folk. Däremot vill vi stärka vanliga människors möjlighet att faktiskt ha en inkomst och själva försörja sig. Det är stor skillnad.

Jag återkommer till den fråga jag ställde: Vad kommer du att göra för att stärka företagsklimatet i Sverige?

Anf. 66 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ett säkert och bra sätt är att se till att vi har kvar en socialdemokratisk regering. Centerpartiet kan inte säga: Vi står inte för att drastiskt sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna. Det stora partiet – det parti som växer i alliansen – säger ju att man ska sänka dem dramatiskt, och därmed dra undan mattan för människor.

Jag vill ju ha fortsatt stark utveckling för företagsamheten och inte minst stimulera entreprenörskap och företagande. Vi driver ett brett program för att stimulera unga människor att faktiskt tänka sig att bli företagare i framtiden. Det gör vi genom arbete med skolor och högskolor.

Vi vill stimulera generationsskiften i företag genom att både avskaffa arvs- och gåvoskatten och jobba tillsammans med företagarna för att se till att de äldre företagarna förbereder sig så att de yngre kan ta över.

Vi vill se till att stärka riskkapitalförsörjningen och stärka små- och medelstora företags väg ut på exportmarknaderna. Vi vill förenkla och förbättra regelverk och myndigheters service till företag.

Mot detta står en politik för att skrämman människor och dra undan mattan för människor i tider av stora förändringar. Jag tror att det leder till ett skarpt sämre företagsklimat.

Fusk i välfärdssystemen

Anf. 67 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till socialminister Andnor.

Under ganska lång tid har det för många av oss varit ganska uppenbart att det inom socialförsäkringsverksamheten har förekommit fusk och missbruk. Många försvarare av systemet – inte minst från regeringshåll – har trätt fram och förnekat missbruk.

Nu tycks dammluckorna vara öppna, och folk börjar ta uppgifterna om missbruk, fusk och bedrägeri på fullaste allvar.

Min fråga till socialministern är: Inser också regeringen allvaret i detta oseriösa sätt att använda Sveriges skattepengar?

Anf. 68 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det är naturligtvis oerhört upprörande att se exempel på att man utnyttjar våra gemensamma system – att man fuskar. Det är system som är så viktiga för oss alla om vi förlorar jobbet, blir sjuka, blir arbetsskadade eller råkar ut för en olycka. Det är naturligtvis helt oacceptabelt.

Det är också därför som det är så viktigt att ha en bra kontroll och se till att vi har smarta lösningar för att komma åt det fusk som förekommer. Vi har, från regeringens sida, vidtagit en rad olika åtgärder. Vi ska gå vidare i det arbetet. Vi som är de främsta försvararna av gemensamma system med goda ersättningsnivåer är de som går allra främst när det gäller att motverka fusk eftersom det motverkar legitimiteten och tilltron till våra gemensamma system.

Anf. 69 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag vill fortsätta på temat. I Agenda och Rapport har vi i veckan delgivit hur man i England till exempel arbetar med de här frågorna.

Jag är absolut inte ute efter några kontrollsystem med kameror och andra dolda metoder. Det är dock uppenbart att beivrandet av fusk behöver bli effektivare.

Min fråga är därför: Kommer regeringen att framlägga förslag som syftar till att effektivisera kontrollen så att missbruk och fusk inte sker, och i så fall, på vilket sätt?

Anf. 70 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Som jag sade i mitt förra inlägg är det oacceptabelt med fusk. Det är bedrägeri. Det ska polisanmälas. Vi ska göra allt vi kan för att motverka det.

Det allra viktigaste är naturligtvis att man gör rätt från början, att vi ser till att förhindra att man hamnar i en situation där man kan fuska. Vi har genomfört en rad åtgärder. Det finns klart angivet i regleringsbrevet både till Försäkringskassan och till Arbetsmarknadsstyrelsen. Det finns möjlighet att samköra register mellan a-kassan och Försäkringskassan just för att motverka fusk.

Min uppfattning är att vi inte ska ha en armé av kontrollanter. Det gäller att vara mycket smartare och göra kontrollerna på sådant sätt att vi effektivt kan motverka det fusk som förekommer.

Lärarytelse i posttraumatisk stress

Anf. 71 KARIN THORBORG (v):

Fru talman! Jag vill vidarebefordra en fråga till utbildningsminister Pagrotsky från två lärare hemma.

De har haft många flyktingbarn med svåra psykiska problem, och även apatiska barn, i sina klasser. I mellandagarna fick de uppleva att en familj tog med sig två sjuka barn och gick under jorden på grund av ett utvisningshot.

De här lärarna skriver så här:

Kan vi som lärare se dessa barn och deras klasskamrater i ögonen efter att ha lärt dem att i Sverige har alla människor lika värde? Vi lärare känner oss maktlösa inför uppgiften att bland oss ha elever som vissnar bort. Vi har bett om handledning, men det finns ingen hjälp.

Dessa två lärare har väldigt lång erfarenhet, men deras yngre kolleger som kommer direkt från lärarhögskolan och möts av detta blir väldigt snabbt utbrända då de inte är förberedda.

Har utbildningsministern någonting att säga till de här lärarna?

Anf. 72 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag är inte säker på att jag riktigt förstod vad frågan var.

Jag förstår naturligtvis att det i många fall när det kommer flyktingar till Sverige med små barn som går i skolan uppstår väldigt svåra uppgifter i skolan när barnen ska slussas in i den ordinarie klassrumsmiljön liksom att detta ställer stora krav på lärarna och lärarnas utbildning. I många fall kan det komma som en överraskning när det inträffar, och man känner sig inte rustad.

Min åsikt som ansvarig för den högre utbildningen är att detta är situationer som är tillräckligt vanliga i Sverige för att vara ett element i utbildningen av lärare vid våra utbildningsanstalter, våra lärarhögskolor och våra universitet och högskolor i övrigt. Jag tror dock att det här handlar om mycket grundläggande mänskliga situationer, väldigt svåra

situationer där det inte finns några enkla lösningar. Det avspeglar väldigt svåra psykologiska problem i de väldigt speciella fall det här handlar om, som tyvärr inte är alltför ovanliga.

Prot. 2004/05:65
27 januari

Frågestund

Anf. 73 KARIN THORBORG (v):

Fru talman! Mitt påstående är alltså att det saknas utbildning för lärare i sådana här frågor och att det brådskar väldigt med åtgärder. Detta är ett stort och växande problem.

Frågan aktualiserades i samband med flodvågen. De här lärarna såg att det gjordes väldigt mycket för de hemvändande barnen, och det med rätta. Men flyktingbarnen, vem lyssnar på dem? I deras fall var det inte naturkrafter som tillfogat skadorna utan vanliga andra människor. Det professionella nätverket kring de här barnen är desto viktigare eftersom föräldrarna oftast också har genomgått stora trauman.

Jag skulle vilja att det blev någon form av nationell samling med hjälp, även pedagogisk hjälp, till de lärare som ska ta hand om dessa elever. Detta saknas alltså i dag.

Anf. 74 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tycker att detta är ett angeläget och viktigt problem. Det är också en viktig uppgift som Karin Thorborg pekar på. Det är arbetsgivarens och kommunernas ansvar att se till att lärarna får det stöd och den vidareutbildning i sitt arbete som de behöver för att göra ett bra jobb. Det här är också tillräckligt vanligt i Sverige för att det ska ingå i den förberedelse för yrkeslivet som man får på våra lärarhögskolor och andra utbildningsanstalter för lärare.

Det tar dock tid innan förändringar i lärarutbildningen slår igenom i lärarkåren i stort. Därför ligger detta i huvudsak, menar jag, på fortbildningen och de återkommande program man har i skolan. Naturligtvis är det också viktigt att göra något inför denna situation, när en kommun vet att det kommer familjer till kommunen som har denna bakgrund och de här problemen, som kommunerna gjorde på ett så fantastiskt sätt inför återkomsten till skolan efter flodvågen i Thailand. Det kan mycket väl tjäna som ett föredöme och en inspiration.

Reglerna för pensionssparande

Anf. 75 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till biträdande finansminister Österberg.

Många yrkesaktiva satsar ju en del av sina pengar på att pensionsspara. Nu har jag hört att det ska bli ändrade villkor för de många som vill göra detta i framtiden. Hur blir det i framtiden? Kommer reglerna att ändras på den här punkten?

Anf. 76 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det finns diskussioner kring pensionssparandet på många olika sätt. En del av de diskussionerna är naturligtvis konsekvenserna av den kris som försäkringsbranschen, inte minst livförsäkringsbranschen, gick igenom för något år sedan. Många pensionssparare kände sig lurade av de uppgifter man fått då man tecknade pensionsförsäkringen då de såg

hur det utvecklade sig under resans gång, inte minst i samband med börsraset.

Detta har föranlett regeringen att vidta ett antal åtgärder när det gäller livförsäkringsbranschen och även försäkringsbranschen i stort för att säkra, så att säga, konsumenternas ställning i det här läget och göra det säkrare för den som vill pensionsspara. Här har diskuterats alltifrån flytt- rättsmöjligheter till att få relevant information när man pensionssparar.

Just nu förbereder vi en lagrådsremiss på det här området som bland annat innebär ett stärkt försäkringsskydd med möjlighet till flytträtt också för den som pensionssparar under vissa villkor.

Anf. 77 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det där tyckte jag inte alls var något svar på den fråga jag ställde. Min fråga gällde de unga människor som vill spara och göra månatliga avsättningar till sina pensioner som vi 40-talister, 50-talister, 60-talister och 70-talister haft möjlighet att göra. Kommer detta att vara möjligt i framtiden eller inte?

Anf. 78 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag förstod inte frågan på det sättet utan såg den allmänt.

Jag har ingen indikation på att det inte skulle vara möjligt att pensionsspara också i framtiden. Inte heller har jag någon annan inställning. Det är en viktig del i systemet och ett viktigt komplement till det offentliga pensionssystem vi har. Vad vi har eftersträvat är att få en god stabilitet och en god trygghet i systemet så att man också är trygg som sparare och vet att man kan lita på systemet. Det är det som ger en stabilitet i det svenska samhället.

Jag har ingen annan syn än att det också i framtiden ska vara möjligt att pensionsspara på ett bra sätt, som också är likvärdigt med hur det är i vår omgivning eftersom vi tillhör den europeiska unionen.

Parlamentarisk utredning om socialförsäkringarna

Anf. 79 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Jag har en fråga till socialminister Berit Andnor.

Konstitutionsutskottet har vid upprepade tillfällen erinrat regeringen om vikten av att respektera och beakta vad riksdagen genom majoritetsbeslut har beställt från regeringen eller uppmanat regeringen att göra.

I början av december förra året beslutade sålunda riksdagen att regeringen skulle tillkalla en parlamentarisk utredning om socialförsäkringarna, bland annat mot bakgrunden av oroväckande höga sjukskrivningstal. Kort därefter deklarerade dock socialministern i en radiointervju att det tänkte regeringen minsann inte alls göra.

Nu är det ju så att vi faktiskt har en minoritetsregering i det här landet. Jag undrar därför med vilken rätt socialministern anser sig kunna sätta sig över ett av riksdagen fattat majoritetsbeslut.

Anf. 80 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det saknas helt förutsättningar för att kunna få en parlamentarisk enighet när det gäller socialförsäkringarna och deras kon-

struktion. Det finns inga sådana förutsättningar. Däremot har regeringen klart uttalat att det arbete som nu har påbörjats när det gäller översynen av socialförsäkringarna om två år ska avlösas av en parlamentarisk utredning, med hopp om att förutsättningarna för att kunna inrätta en sådan parlamentarisk utredning då föreligger.

Jag vill också påminna Henrik S Järrel om att tillkännagivanden naturligtvis oftast ska följas av regeringen – om det inte finns skäl, som naturligtvis ska redovisas till riksdagen, till varför regeringen inte följer tillkännagivandena.

Anf. 81 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Detta var som sagt ett majoritetsbeslut av riksdagen.

Nu har regeringen sedan en tid en enskild utredare, förutvarande chefen för Riksförsäkringsverket Anna Hedborg, som sitter och tittar på de här frågorna. Men hon är en enmansutredare, och hon är dessutom en smärkt person i det här sammanhanget. Vitsen med denna beställning var ju att många riksdagspartier skulle få insyn och möjlighet till inflytande i en parlamentarisk beredning av den här frågan. Det är det som är det viktiga.

Jag vill också erinra om att statsminister Göran Persson faktiskt för några år sedan själv gav sitt bifall till tanken på en bred parlamentarisk översyn av socialförsäkringarna, eftersom det är en av de viktiga grundläggande trygghetsfrågorna i vårt land. Det är bara att hoppas att regeringen snart efterkommer vad riksdagen med majoritetsbeslut har bestämt.

Anf. 82 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! När regeringen fattade beslut om direktiven till den förberedande delen i översynen av socialförsäkringarna slogs det fast att detta förberedande arbete skulle avlösas av en parlamentarisk utredning. Det uppdrag som nu ligger på enmansutredaren utgör ett arbete som ska bilda en grund och också analysera socialförsäkringarna ur ett brett perspektiv.

Ett annat av uppdragen för ensamutredaren är att skapa förutsättningar för en bred folklig debatt kring socialförsäkringarna. Vi har varit måna om att inte upprepa de misstag som det kan tyckas gjordes när det gällde pensionsöverenskommelsen, där vi saknade just den breda folkliga debatten.

Men jag vill också säga till Henrik S Järrel att det måste finnas förutsättningar för att ha en bred parlamentarisk översyn av socialförsäkringarna. Regeringen ska givetvis följa de tillkännagivanden som lämnas från riksdagen, men regeringen kan dessutom, vilket vi har varit överens om, ange de skäl som kan finnas till att man inte följer tillkännagivanden.

Lokaliseringsutredningen

Anf. 83 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till infrastrukturminister Ulrica Messing.

Lokaliseringsutredningen har i dagarna redovisat sitt uppdrag med anledning av neddragning och omlokalisering av Sveriges försvar. I utredningen saknar jag initiativ som gagnar arbetsmarknaden och utvecklingen i Nynäshamns kommun.

Nynäshamn mister 500 arbetstillfällen när marinbasen Muskö-Berga flyttas. Eftersom vi tillhör Stockholmsregionen räknar vi inte med att få några ersättningsjobb. Men vi förväntar oss att regeringen tar ansvar för konsekvenserna och skapar förutsättningar för att även Nynäshamn kan utvecklas.

Nynäshamns kommun har i dag ca 5 000 personer som pendlar till sina arbeten, många på överfulla tåg. Och resan till Stockholm tar i dag lika lång tid som den gjorde när järnvägen byggdes i början av 1900-talet, en timme. Tågen går en gång i timmen och två gånger i timmen i rusningstid. Och det är mycket störningar på pendeltåget.

Nu ska ytterligare flera hundra personer trängas på tågen. Det är ohållbart.

Min fråga är: Vilka åtgärder är ministern beredd att vidta för att påskynda de nödvändiga infrastruktursatsningarna?

Anf. 84 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det uppdrag som Jan Bergqvist redovisade till regeringen i tisdags har en tydlig koppling till de orter som berörs allra hårdast av försvarsomställningen – hårdast i den meningen att när vi har gjort ett grundläggande arbete och tittat på hur arbetsmarknadsregionerna ser ut för alla de orter som berörs av försvarsbeslutet, vilka pendlingsmöjligheter som finns och vilka andra kommuner man kan se en gemensam arbetsmarknad med, har vi kunnat konstatera att det utan tvekan är Arvidsjaur, Östersund och Gotland, men också Kristinehamn, som har ett extra utsatt läge jämfört med många av de andra kommunerna som berörs.

Det betyder inte att vi inte ser att det också på fler platser kommer att krävas gemensamt omställningsarbete lokalt. När det gäller just Nynäshamns möjligheter att klara det tillsammans med lokala, regionala och nationella aktörer är jag ganska optimistisk. Inte minst den investering som vi nu ska göra på vägen mellan Stockholm och Nynäshamn är naturligtvis avgörande för att slippa en del av den trängsel och de köer som har varit och för att binda ihop Nynäshamn med en än större arbetsmarknadsregion i framtiden.

Anf. 85 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret och tolkar det som att ministern anser att det är angeläget att invånarna även i Nynäshamn kan utnyttja arbetsmarknaden i regionen. Vägen är viktig, och det bygget ska startas nu 2005. Men det är oerhört viktigt med tågen också, för de allra flesta åker med pendeltågen.

Jag ser fram emot och ska följa arbetet.

Anf. 86 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Ulrica Messing. Den handlar inte om stormen.

Om en eller annan månad är våren här. Förutom att det är trevligt medför det problem med tjällossningsperioder och så vidare för folk ute i landet. Särskilt problematiskt är det i Dalsland, där hälften av vägarna är avstängda för trafik under en eller två månader. Det medför givetvis stora problem, särskilt för skogsnäringen som inte kan ha *just-in-time*-leveranser till sina sågverk utan förlorar miljontals kronor när virket måste lagras upp.

Nu vet jag att det i infrastrukturpropositionen finns 17 miljarder avsatta just för bärighetsförbättringar och tjälsäkring. Problemet för Dalsland är att de här pengarna tydligen är öronmärkta för det som tidigare var skogslänen. Det är Värmlands län och norrut. Dit räknas inte Dalsland.

Jag undrar om statsrådet Messing kan tänka sig att med ett litet penn- drag kanske göra en förändring så att Dalsland inlemmas i det område som får de här öronmärkta pengarna.

Anf. 87 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Dalsland ingår i den region som Vägverket arbetar med i hela Västra Götaland. Det som Ingemar Vänerlöv beskriver när det gäller just tjälsäkringen i Dalsland är alldeles korrekt. Jag skulle vilja påstå att Dalsland är unikt i Sverige genom att det kan vara sex, ibland upp till sju tjällossningsperioder under en vinter. Det är klart att det ställer extra stora krav på bärigheten.

Det var också mot bakgrund av det som vi redan i beslutet om infrastrukturplanerna, som regeringen gjorde upp tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, för första gången vek tjälsäkringspengar också till vägverksregionen i Västra Götaland. Västra Götaland har alltså också fått del av de tjälsäkringspengar som tidigare, helt korrekt, bara har varit fördelade på skogslänen, just av hänsyn till det speciella läge som Dalsland har.

Anf. 88 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det verkar positivt.

För bara en eller annan vecka sedan pratade jag med Vägverket väst om det här. Vägdirektören där säger att det givetvis saknas pengar. Han var också inne på att man inte fick del av de 17 miljarderna utan att de mest skulle gå till de gamla skogslänen.

Som statsrådet är inne på här är det otroligt viktigt med bra infrastruktur för Dalsland. Vi hörde nyligen att Duni lägger ned verksamheten och flyttar utomlands. Det har varit stora problem med företagsklimatet i Dalsland. En väldigt viktig detalj är att ordna till en så bra infrastruktur som möjligt. Då hoppas jag att regeringen verkligen har ögonen och fokus på Dalsland och ser till att i alla fall vägarna kommer att bli riktigt bra.

Anf. 89 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag ska ha extra fokus på just det. Det är i och för sig riktigt att skogslänen i den meningen har fått mer pengar till tjälsäkring totalt sett. Det har att göra med att det i Västra Götaland är väldigt stora skillnader i regionen om man jämför den norra delen med den södra. Vi har inte samma tjälsäkringsproblem i södra delen av Västra Götaland som vi har i norra, medan vi i Norrbotten har samma typ av tjälsäkringsproblem i hela länet.

Men jag ska följa denna fråga noga. Vi tog ett stort steg, knäckte ett problem och fick en ny princip när vi för första gången fördelade tjälsäkringspengar också till vägverksregionen i Västra Götaland.

Bredbandsutbyggnaden

Anf. 90 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag ska ställa en fråga till statsrådet Messing.

Regeringen beslutade den 22 december förra året att göra ett anslags-sparande på de statliga bidragen till utbyggnad av ortssammanbindande bredbandsnät, vilket betyder att inga pengar kommer att betalas ut till kommunerna 2005. Utifrån det undrar jag: Har regeringen gjort en analys av konsekvenserna för kommunerna? Om en konsekvensanalys är gjord, vilka blir konsekvenserna för kommunerna och tycker statsrådet att de är acceptabla?

Anf. 91 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Först skulle jag vilja påminna Ewa Thalén Finné om att den bredbandssatsning som regeringen nu gör har vi förlängt en gång. Enligt den överenskommelse som regeringen gjorde med Kommunförbundet i slutet av 90-talet skulle pengarna redan ha tagit slut. Ett skäl till att vi förlängde var att pengarna inte hade använts så snabbt och så mycket som vi hade önskat när vi planerade den statliga bredbandssatsningen.

Nu fick vi frysa utbetalningen av pengarna under detta år. Det fick vi göra för att vi också ville driva en ansvarsfull ekonomisk politik. Då får vi alltid vara beredda att göra prioriteringar. Vi har gjort en sådan och bedömt att vi har möjlighet att frysa utbetalningen av bredbandspengarna nu. Det betyder inte att vi har avslutat satsningen. Utbetalningarna ska fortsätta längre fram.

Återigen: Det är egentligen fråga om en förlängning på lånad tid och ett större utrymme för kommunerna än de kunde ana när vi gjorde överenskommelsen.

Remissdebatt

Anf. 92 TREDJE VICE TALMANNEN:

Tack! Klockan är nu 15 och frågestunden är avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och deltagande ledamöter.

*Remissdebatt (forts.)**Remissdebatt*

Anf. 93 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Ursäkta min snabba andhämtning. Den beror bara på min dåliga kondition.

Som barn av fredstid har jag aldrig sett kriget. Men i stormens spår har situationen i delar av mitt Småland blivit krigsliknande. Skogen är härjad och sönderslagen. Krisledningsgrupper, samordningsgrupper och extraordinära insatser leder tankarna till en krigssituation.

Jag tycker att det är bra att så många statsråd med egna ögon har sett den ödeläggelse som det handlar om och att så många statsråd har fått träffa människor av kött och blod som kan vittna om sin oro inför morgondagen – oro för försörjningsmöjlighet, för generationsskifte och för det småskaliga skogsbrukets framtid. Jag hoppas att de bilderna finns på näthinnan och att mötena ska åstadkomma snabba och kraftfulla beslut i Regeringskansliet.

Vi kristdemokrater har bidragit med en motion med 25 olika konkreta förslag till beslut. Vi hoppas att de ska tas till vara. Allra viktigast är att ha den enskilde skogsägarens perspektiv mitt i besluten. Jag beklagar också att det inte finns någon minister med i kammaren i dag, för jag tycker att debatten har tillfört nya fakta och ny kunskap. Så har det varit med den här katastrofen. Den har också växt i omfattning för varje dag.

Fru talman! Jag tänkte särskilt belysa den del som har med elförsörjningen att göra. Att bli utan el får stora konsekvenser i ett samhälle som vi har byggt väldigt sårbart.

För det enskilda hushållet betyder det att vatten och värme försvinner ur huset. Varar det under några timmar kan man bara höja mysfaktorn, och det blir inga stora problem. Men när det handlar om veckor och kanske månader blir vardagen mycket svår och tungarbetad.

En äldre kvinna hade samlat regnvatten till dricksvatten för att hon inte orkade ta upp vatten ur brunnen. Ungarna läser sina läxor i värmeljussens sken efter mörkrets inbrott. Så får man gå och lägga sig vid kl. 8. I takt med att timmar blir dagar och veckor växer frustrationen. I dag är eluppror ett faktum. Det är mycket förståeligt.

För den som driver ett företag blir de ekonomiska konsekvenserna än större. Ett större sågverk stod stilla i mer än en vecka när dess kapacitet mer än någonsin skulle ha behövts. Personal kan inte utföra sina vanliga sysslor utan får städa eller friställas. Konkurer är troliga i spåren av strömlösheten.

Fru talman! Det är naturligtvis orimligt att ett samhälle som är totalt beroende av sin elförsörjning ska lamslås i månader till följd av en katastrof när det finns sätt att bygga större säkerhet.

De isolerade luftledningarna visade sig hålla så bra för nedfallande träd att stolparna i stället knäcktes, vilket åstadkom mycket större skador. Elsäkerhetsverket måste på nytt pröva sitt beslut att ledningar inte ska kunna gå av vid stolparna. Sådana förberedda brott är förbjudna i dag men skulle ha inneburit väsentligt mindre skador, som skulle ha gått betydligt fortare att reparera. Det är en fråga att skicka med till Regeringskansliet: Är man beredd att låta Elsäkerhetsverket titta på detta?

Prot. 2004/05:65
27 januari

Fru talman! Elbolagen har njutit stora vinster de senaste åren. De har naturligtvis ett stort ansvar för att skynda på nedgrävning av kablar där detta är praktiskt möjligt. Det beräknas vara två till tre gånger dyrare men kräver å andra sidan mindre underhåll när det är gjort. Det är betydande investeringar som krävs. Man har beräknat en kostnad på mellan 30 och 60 miljarder kronor för att gräva ned allt som går att gräva ned. Det handlar om mellan 200 000 och 400 000 kilometer. Det är ganska många varv runt jorden.

Den omfattande investering som krävs i framtiden följs naturligtvis av en risk för taxehöjningar. Inte ens de vinster vi har sett de senaste åren skulle räcka särskilt långt för att göra denna investering. Därför finns det skäl att på flera vägar arbeta för en ökad robusthet i systemet.

Regeringen har ett stort ansvar för att någon gång göra handling av sina ord om ökad leveranssäkerhet. Jag hoppas att det kommer att levereras en proposition till riksdagen om krav på nätbolagen med angivande av risknivå och leverans kvalitet samt skadeståndsplikt för utebliven leverans. Vi hade i början av det här året en hearing i näringsutskottet om hur leveranssäkerheten skulle ökas, men vi har inte sett till några skarpa förslag sedan dess. Den nätnyttomodell som det har modellerats på så länge är väl nu mest en papperskorgsprodukt med tanke på erfarenheterna från stormen.

Fru talman! För att skapa incitament för och möjlighet till ökad nedgrävning av kabel och därmed ökad leveranssäkerhet bör för det första elleverantörens skadeståndsplikt gentemot kunden utökas. För det andra menar vi att elskatten måste sänkas.

I dag är elskatten 40 % av den totala elkostnaden för konsumenten. En reducerad elskatt under fem–tio år för att öka infrastruktursatsningarna i små tätorter och glesbygd – skogsbygderna – är vad som behövs för att få till stånd en förändring. Det är ett sätt att snabba på processen med kabelläggning och ändå inte belasta konsumenterna prismässigt. Detta är ett av våra förslag i motionen, och jag hoppas verkligen att regeringen beaktar detta när man ska lägga fram proposition till riksdagen.

Låt oss använda de erfarenheter som vi har gjort av katastrofen för att skapa bättre levnadsvillkor för människor som lever i skogsbygd och som är skogsbrukare. Det måste vara möjligt att fortsätta det småskaliga skogsbruket, och det måste vara möjligt att bebo landsbygden även fortsättningsvis. Då krävs en ökad leveranssäkerhet för elen.

Anf. 94 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Natten mellan den 8 och 9 januari i år svepte stormen Gudrun in över de södra delarna av vårt land. Det är den värsta stormen som har inträffat i Sydsverige i mannaminne. Det är en stormkatastrof som har fått flera drastiska följder. Många skogsägare har fått se flera års framtida avverkning bokstavligen blåsa bort. Och för många hotar ekonomisk ruin om ingenting görs.

Många företag och individer har drabbats av el- och teleavbrott. Och många företag har drabbats av betydande produktionsbortfall. För närvarande saknar 2 300 abonnenter i Jönköpings län ström. Det gäller framför allt Gislaveds, Sävsjö och Värnamo kommuner.

Många har också anmält fel på sina telefoner. Nödnumret 112 till alarmeringscentralen i Jönköping slogs ut under ett stort antal timmar från eftermiddagen den 8 januari och till kl. 03.00 den 9 januari. Många människor som behövde nå numret 112 hade inte möjlighet att göra det.

De långsiktiga följderna kan vi i dag inte helt överblicka. Men vi kan räkna med att de ekonomiska och de mänskliga konsekvenserna och följderna är omfattande.

Enligt min uppfattning behöver vi vidta en rad åtgärder på både kort och lång sikt för att se till att dessa verkningar blir så små som möjligt för enskilda människor och för företag. Det handlar exempelvis om att se till att vi får bättre villkor för skogsskadekontot, vilket flera talare tidigare har varit inne på. Det handlar om att se till att vi får rejäla skadestånd vid elavbrott så att konsumenterna hålls skadeslösa om leveranserna inte sker i tid. Det ska naturligtvis vara en stigande skala så att det kostar mer för varje timme som strömmen är borta. Myndigheterna måste också se till att banker har en generös attityd mot många av de företag som har drabbats hårt.

Statsrådet Messing sade under den information som ägde rum i förra veckan att ingen ska behöva hamna i kronofogdens register på grund av denna storm. Och vi måste se till att statsrådet Ulrica Messing håller sitt löfte.

Många enskilda näringsidkare betalar i dag lika mycket skatt varje månad trots att inkomsten kan vara ojämnt fördelad över året. Det orimliga i detta har satts i blixtbelysning i nuvarande situation. För många blir kanske januari en månad helt utan inkomst. Trots det ska skatt betalas på en inkomst som inte finns. Det är klart att detta system måste ändras.

Vi måste se till att nödnummer och lokalradion fungerar i sådana situationer. Och vi måste också se till att vi får en ordentlig upprustning av vägnätet i de områden som nu har drabbats. Det har nu kommit fram i ljuset hur eftersatt vägnätet är i flera av de drabbade länen, och vi måste se till att man får ökade väganslag till de län som nu har drabbats.

Fru talman! Både stormkatastrofen och den katastrof som inträffade i Sydostasien visar på tydliga brister i både offentlig krishantering och offentlig krisberedskap. Jag tror att det handlar mycket om vilket ledarskap som vi uppmuntrar och premierar i den offentliga sektorn inom både politiken och förvaltningen. I svensk politik och förvaltning är det ofta det rutinartade beslutsfattandet som premieras och uppmuntras. Vi kan nästan alltid räkna med att om vi är sjuka får vi sjukpenning i tid, och om vi har barn får vi barnbidrag i tid. Och skatterna betalas in i tid. Men krisledarskapet är kraftigt eftersatt både inom svensk politik och inom svensk förvaltning, och det är därför som vi blir så otroligt lamsugna så fort det inträffar en kris eller en katastrof.

Därför blir jag ganska bekymrad över de tidigare inläggen i debatten där den stora lösningen på de problem som har uppstått verkar vara att man ska tillsätta nya kommissioner, nya kommittéer och nya utredningar. Det som de människor som har drabbats av dessa problem i södra delarna av Sverige främst vill ha är inte nya kommissioner, nya kommittéer eller nya utredningar. De vill ha handlingskraft.

Jag vill gärna se att dessa två katastrofer som har inträffat också ska bli en startpunkt för en förnyelse av både politiskt ledarskap och ledarskap inom svensk förvaltning. Jag hoppas att både riksdagen och regeringen kan se till att starta denna förvandling av ledarskapet från att man har varit duktig på att hantera saker och ting enligt rutin till att man också lyckas hantera kriser. Därför måste det nu bli ett kraftfullt och resolut agerande för att man ska se till att de människor som har drabbats av stormkatastrofen faktiskt får hjälp. Det är en fara i dröjsmål, mina vänner.

Anf. 95 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Styrkan på den vind som gick fram över södra Sverige och som många har talat om var på sina håll inte storm, det var orkan. Det gör situationen så unik. På det sättet blev skadorna ovanligt stora och ovanligt utbredda. Vi kan på god grund tala om en regional men också om en nationell katastrof. Omfattningen ger nationell effekt och kräver nationellt stöd. Som väl är har de flesta efter en viss latenstid insett det. Ett uttryck för det är att vi för första gången i fredstid använder beredskapspolis. Den största militära verksamheten i Sverige sedan andra världskriget är nu ett faktum.

Sannolikt talar jag för de flesta förtroendevalda i denna kammare när jag framför mitt tack till alla som idogt och ofta oegennyttigt har arbetat för att hjälpa och undsätta de drabbade. I första hand går tanken till de enskilda människor som på eget initiativ gjort insatser. Utan det civila samhällets insatser, från privatpersoner, hade katastrofen fått så oerhört mycket större skadeverkningar, och i många fall hade hjälpen kommit för sent.

Det får inte skymma att också det offentliga samhället på många håll har gjort imponerande insatser. Det gäller kommuner, länsstyrelse, räddningstjänst och försvarsmakt. Och jag tillåter mig faktiskt också att ge en elege till statsrådet Ulrica Messing för insiktsfull och konstruktiv medverkan.

Eftersom riksdagen inte är ett naturvetenskapligt institut eller en meteorologisk tankesmedja ska vi inte begrunda vädret, utan vi ska begrunda framtiden, återuppbyggnad och hjälp till de drabbade.

Vi kan senare diskutera vem som har gjort fel och varför. Det kan ju vara spännande, men det är inte konstruktivt i just detta akuta skede som vi befinner oss i. En borgfred och ett samarbete när det gäller en gemensam uppgift tror jag är en konstruktiv hållning.

Den politiska dimensionen är att vi knappast kunde förebygga orkanen men väl dess verkningar. Tre veckor efter orkanen är 20 000–25 000 personer i mitt hemlän fortfarande utan ström, och 5 500 hushåll är utan telefon. Mobiltelefonerna fungerar hjälpligt med hjälp av reservkraftverk. Många av dessa personer har att se fram mot ytterligare två tre veckors mörker. Situationen för de drabbade är dock inte unik. Omfattningen är unik, men det hör till vanligheterna på landsbygden att bli utan ström några dagar då och då. Det ovanliga är mängden och tidslängden.

Situationen att vi alltså år efter år lämnar människor i sticket på detta vis är inte förenlig med ansvar och ett välfärdssamhälle i vår tid. Om man inte tidigare har förstått det har man förhoppningsvis förstått det nu. Vi har ett ansvar att via lag, om så behövs, se till att elleveranserna blir säkrare, inte bara för stadsbor utan också för landsbygdsbor. De är också människor som behöver vatten, mat och värme för att leva. Vi måste passa oss så att Sverige inte delas upp i skyddsvärda och mindre skyddsvärda.

Omkring 90 % av utslagen telefoni berodde enligt uppgift på bortfall av el i telefonstationer och mobilmaster. Elbortfall leder med kort fördröjning till att telefonerna blir tysta och därmed tillgången till nödtelefonnumret 112 för stora delar av vår befolkning. Detta är en klen konstruktion som bygger på första generationens teknologi med blanktråd som vi har haft sedan hundra år tillbaka. Vi har inte förnyat den. I många

enskilda människors hem finns det reservverk eftersom man har insett detta. Man har köpt sina elverk för beskattade pengar. Luttrade och förutseende medborgare har gjort sin insats.

En enkel slutsats för framtiden är att motsvarande framsynthet borde kunna krävas av ansvariga för äldreboende, skolor, vårdcentraler, mobilmaster, telefonstationer och liknande. Lagen kräver att djurhållare har utrustning som garanterar djuren värme, mat och vatten. Motsvarande krav finns ännu inte på dem som ansvarar för människors välfärd.

Att säkra elleveransen till de landsbygdsboende kräver insatser. För att detta ska bli av är det vår uppgift att lagfästa nätbolagens kostnadsansvar vid avbrott – ett kostnadsansvar som minst håller drabbade abonnenter ekonomiskt skadslösa. Med abonnenter menar jag då inte bara dem som är abonnenter utan också de abonnenters familjer, det vill säga flera personer. Många gånger bor det ju fler än en i en abonnents hushåll.

Behovet av ersättningar är stort och många gånger akut. Det räcker inte med eftergift av kommande kvartalsavgifter, utan det måste handla om en snabb utbetalning i reala pengar. Enskilda och företag drabbas av stora kostnader för varje dag med strömlöshet.

En enkel uppgift från ett enda företag i Växjö närhet ger vid handen att företaget förlorat 25 miljoner kronor om dagen på grund av strömlösheten. Extrapolera det över länet, regionen och hela det stormskadade området! Vem tar ansvaret?

Här duger det inte att komma dragande med resonemang om försäkringar. Abonnenter har inte betalat sina premier för att försäkra kraftbolagen mot kostnader för leveransbortfall. Staten måste ta ansvar för de utgifter som har drabbat kommuner, landsting, länsstyrelser och räddningstjänst. Hittills har kommunerna i Kronobergs län haft direkta utgifter på över 40 miljoner kronor i det akuta skedet. Det är mycket stora summor i budgeten för, många gånger, mycket små kommuner.

Skogsägarna och skogsnäringen är den grupp som har drabbats hårdast. Många familjer har förlorat hela sin värld – det man förvaltat, det man skulle ge i arv och det man skulle leva av. Det kommer att bli nödvändigt med en lång rad insatser. Det blir nödvändigt att mobilisera alla former av kapacitet för avverkning, transporter, lagring och bearbetning. Många förslag har kommit in. Men många begränsande faktorer måste undanröjas i hamnar, på vägar och i industrin. Jag vet att statsrådet Messing har detta klart för sig.

Det behövs också långsiktigt stöd för en återetablering av skogsnäringen med allt från plantor till ändrade regler för skogskonon, skogsskadekonon och annat som vi har talat om här i dag. Markbyte och ”skogsskordeskadskydd” kan också övervägas.

Sedan, efter i bästa fall en lyckad uttransport av virket från skogen, kommer vi att se att de enskilda vägarna är sönderkörda. Då har staten ett ansvar också för renoveringskostnaderna. Man kan inte som lök på laxen vänta sig att vägsamfällighetens medlemmar ska betala renoveringen av vägar. Medlemmarna råkar sammanfalla med dem som är drabbade av såväl elförluster som företagsförluster och skogsförluster.

Trots optimal rekrytering och samordning kommer mycket virke att ligga kvar. Fortfarande tycks det finnas en öppen dörr för en klok fundering kring hur vi ska hantera det kvarliggande virket. Detta välkomnar jag.

Sist och slutligen: Jag tror, trots att somliga inte gör det, att det blir nödvändigt att inrätta en ”stormskadekommitté” – en haverikommission, eller vad man nu vill ha för namn – inte för att ha den som gisslan för att ingenting göra utan för att behålla liv, intresse och kraft i frågan, som kommer att kräva insatser och kunskapsutveckling under en mycket lång tid.

Utgångspunkten måste vara att landsbygden och Smålands inland i fortsättningen också, eller ännu mer, med förbättrad leveranssäkerhet ska vara en plats där människor vill bo och även investera och ha ett blomstrande näringsliv.

Anf. 96 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Det är bra att samstämmigheten om situationens allvar är stor. Jag tolkar debatten så att insikten om behovet av ett åtgärdsbatteri av unik omfattning delas av alla partier i riksdagen. Vad gäller situationens allvar vill jag bara understryka att det lätt blir så att vi som bor en bit från katastrofens centrum inte inser den fulla vidden av vad som faktiskt har hänt och som fortfarande sker.

Det handlar om hundratusentals människor och om en massa företag som har levt och som lever under svåra påfrestningar, som i många fall känner sig ensamma och utlämnade och som har tappat tryggheten och i en del fall också tron på samhället – i varje fall på Sydkraft, Telia, Vägverket och så vidare.

Tiotusentals hushåll är fortfarande utan elektricitet och eget vatten, något som många av dessa kommer att vara utan i ytterligare flera veckor. Att detta sker i dagens moderna samhälle är egentligen nästan otänkbart, men så är fallet.

Centern och många fler vill att hela Sverige ska leva, att Sverige ska ha bra förutsättningar för arbete och boende i större och mindre städer och på större och mindre orter men också på landsbygden. I hela landet ska man kunna vara trygg och bo i sin lägenhet eller sitt hus.

Den grundläggande tryggheten finns, eller delvis fanns, i stor utsträckning på landsbygden. Man lever nära naturen och är bra på att klara störningar från naturen. Staten garanterar tillgång till en grundläggande service såsom vägar, telefon och elektricitet. Nu försvinner elektriciteten i veckor och månader. Påfrestningarna blir mycket stora för dem som tvingas klara sin dagliga tillvaro utan elektricitet. Det handlar om betydande ekonomiska påfrestningar men lika mycket om andra svårigheter för individen eller familjen. Man kan också mycket väl tala om lidande.

Det är bra att berörda tele- och elbolag på olika sätt kompenserar de drabbade till exempel för bortfallet av telefon eller el, även om det tyvärr skiljer i generositet – eller solidaritet – mellan olika bolag. Det är bra att regeringen aviserar skärpta krav i dessa avseenden. Vi får återkomma till hur de ska se ut, men det måste bli högst väsentliga skärpningar i ansvaret för dem som ansvarar för tele- och elnäten med mera.

Men räcker detta? Hur lång tid ska ett hushåll till exempel på landsbygden i dagens Sverige kunna tåla bortfall av grundläggande funktioner?

Jag anser att staten vid en naturkatastrof som denna rimligen bör överväga att för dem som mer än en viss tid tvingas leva utan tele eller el garantera en ekonomisk kompensation eller ett skadestånd för varje tillkommande dag. Hur det här ska fördelas mellan staten och berörda bolag är *en* fråga som får diskuteras. Skalan kan också vara stigande över tiden.

Poängen med detta skulle vara att de drabbade känner solidariteten från samhället på ett påtagligt sätt. Vi vet att drabbade familjer diskuterar om man kan bo kvar på landsbygden. Utöver alla andra åtgärder kunde en generell regel om ekonomisk kompensation eller om skadestånd ha en viktig substantiell och psykologisk betydelse. Därtill sätts en press på tele- och elbolagen att säkra systemen.

Slutligen vill jag säga några ord om skogsbeskattningen. Vad gäller skogsförödelserna är det mycket bra att avverkningslikviderna i sin helhet kan sättas in på skogsskadekonton med lång löptid. Detta är en självklarhet. Det är också rimligt att överväga om drabbade skogsägare skulle kunna erhålla ett extra skogsavdrag så att pengar som tas ut från skogskontot vartefter kunde användas till exempel till att amortera skulder.

Det görs, och har gjorts, extraordinära insatser från dem som drabbats. Låt också oss i regering och riksdag visa den extraordinära besluts- och handlingskraften!

Anf. 97 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Trots att jag inte tillhör utskottet tycker jag att det har varit väldigt stimulerande att sitta med här i dag. Det har varit en bred debatt, och det har varit många goda uppslag. Naturligtvis har det blivit en del upprepningar, men såvitt jag kan se verkar det finnas en viss ödmjukhet och en vilja när det gäller att tillsammans jobba på att lösa de här problemen. Jag vill säga att jag tycker mig ha sett det också hos regeringen.

Trots detta skulle jag vilja tillföra en helt annan aspekt på frågan. Väldigt mycket har det handlat om pengar. Men jag vill sätta upp ett litet finger i luften och varna för att det kan hända att vi förstör stora värden som har en mer kulturell basis.

I just det här området i Småland fick jag en gång i riksantikvariens regi lära mig att inventera fornlämningar. Jag lärde mig att det fanns en stor mängd fornlämningar som har legat där i många tusen år och som är av stort kulturellt värde för oss. De ligger nu under de här trädbrotarna. Människor som kommer från olika delar av Sverige med sina skogsekipage för att hjälpa till känner inte till dem. Om man kör med tunga transporter och stora maskiner över dessa fornlämningar finns det stor risk för att de förstörs för evigt.

Det kanske anses som en bagatell jämfört med alla de miljoner kronor som ligger där i skogen. För mig har det här ett annat värde, och jag tycker att det är viktigt att man för in även den aspekten. Det är viktigt att vi ser till att länsantikvarieämbetena i de olika småländska och halländska städerna får möjlighet att vidta de åtgärder som vid normala fall vidtas när man begär att få göra skogsavverkning. Då får man nämligen ansöka om tillstånd, och så får man anvisningar som säger att här och där kan du inte köra, här måste du visa extra aktsamhet. Jag tror att det är viktigt att vi ger möjligheter för dem att hinna ut i skogen, sätta upp skyltar och märka upp för att dessa tusenåriga kulturvärden inte ska förstöras.

Det är kanske en lite udda aspekt, men jag tycker att den är väl värd att beaktas så att vi inte i ren desperation för att spara kronor för ett tiotal eller tjugotal år framåt förstör värden som har tusen år av kulturvärde i sig.

Prot. 2004/05:65
27 januari

Remissdebatt

Överläggningen var härmed avslutad.

Motionerna hänvisades till miljö- och jordbruksutskottet.

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:298

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:298 av Annelie Enochson (kd) om katastrofberedskap

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 februari 2005.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationsdebatten den 18 januari förväntades sammanfalla med den planerade presidentinstallationen i Ukraina.

Stockholm den 24 januari 2005

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

Interpellation 2004/05:305

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:305 av Allan Widman om studieresultat i friskolorna

Interpellationen kommer att besvaras den 3 februari.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 24 januari 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Ibrahim Baylan

Interpellation 2004/05:309

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:309 av Göran Lindblad (m) om kidnappade barn

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 februari 2005.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationsdebatten den 18 januari förväntades sammanfalla med den planerade presidentinstallationen i Ukraina.

Stockholm den 24 januari 2005

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

Interpellation 2004/05:310

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:310 av Sven Gunnar Persson om breddad kompetens i vattendelegationerna

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 3 februari 2005.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 25 januari 2005

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Lena Sommestad

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:320

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:320 av Kerstin Heinemann (fp) om stöd till psykiatrin efter naturkatastrofen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 februari 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 24 januari 2005

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:323

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:323 av Yvonne Ruwaida (mp) om återkallelse av permanent uppehållstillstånd

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 februari 2005.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 25 januari 2005

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

Interpellation 2004/05:324

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:324 av Helena Bargholtz om handikappade barn vid de europeiska skolorna

Interpellationen kommer att besvaras den 10 februari.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 24 januari 2005

Utbildnings- och kulturdepartementet

Ibrahim Baylan

Anf. 98 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Tobias Krantz har frågat mig vilka åtgärder som jag ämnar vidta för att värna den fria forskningen i arbetet med att ta fram ett nytt ramprogram för forskning inom EU.

Sverige är en stark forskningsnation som avsätter stora resurser, både offentliga och privata, till forskning. För ett litet land som Sverige är en bred kontaktyta mot andra länder av stor betydelse. Svensk forskning har genom tiderna haft, och har, omfattande internationella kontakter. Det är viktigt att Sverige aktivt deltar i det internationella forskningsarbetet. Vårt medlemskap i EU gör det möjligt för svenska forskare att delta i breda internationella projekt inom områden som de själva anser viktiga och intressanta. Sverige får genom deltagande i EU-finansierade projekt del av värdefull kunskap och kan knyta betydelsefulla kontakter.

Kommissionen utarbetar nu ett förslag till EU:s sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling, och detta kommer att diskuteras brett i forskarsamhället. Regeringskansliet har redan påbörjat en diskussion om innehållet i ramprogrammet med berörda myndigheter och lärosäten.

Bland medlemsländerna växer insikten att EU inte enbart bör stödja tillämpad och näringslivsnära forskning, utan också forskarstyrd grundforskning i ökad utsträckning bör stödjas. För att nå det europeiska forskningsområdets mål att göra EU:s kunskapsbaserade ekonomi till världens mest konkurrenskraftiga är det nödvändigt att stärka kunskapsbasen inom forskning och utveckling. För att nå detta mål måste också forskarsamhället självt vara en del av drivkraften för att stärka högkvalitativ forskning. Ett europeiskt forskningsråd kan stärka europeisk grundforskning och skapa starka forskningsmiljöer i Europa.

Förutom att arbeta aktivt för att svenska styrkeområden ska återfinnas i ramprogrammet driver Sverige frågan om inrättandet av ett europeiskt forskningsråd. Detta har Sverige drivit sedan det svenska ordförandeskapet under 2001. Kommissionen har i ett första orienteringspapper om kommande ramprogram tagit fasta på dessa idéer, och tillsammans har vi ambitionen att ett europeiskt forskningsråd ska finnas med i nästa ramprogram som börjar 2007.

Inrättandet av ett europeiskt forskningsråd har starkt stöd bland svenska forskare. Med tanke på Sveriges ställning som ledande forskningsnation är jag övertygad om att svenska forskare kommer att hävda sig väl i den europeiska konkurrensen om forskningsmedel.

Det internationella samarbetet, inte minst inom EU, är viktigt för svensk forskning. Men ramprogrammen ska ses som ett komplement till den nationella forskningen. Den nationella forskningspolitiken läggs fast genom riksdagsbeslut efter propositioner om forskningspolitik från regeringen. Den kommande forskningspropositionen kommer att innehålla ett väsentligt resurstillskott på inte mindre än 2,3 miljarder kronor.

Samtidigt som vi påverkar utformningen av det sameuropeiska forskningssamarbetet skapar vi bra förutsättningar för den grundläggande långsiktiga forskningen genom nationella satsningar och kan upprätthålla Sveriges goda position inom forskningsvärlden.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 99 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildnings- och forskningsministern för svaret. Europeiska unionen har som mål att inom en inte alltför avlägsen framtid bli världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga ekonomi. Det kräver bland annat en forskning av yppersta klass. Universitet och forskare måste, menar jag, ha möjligheten att formulera vilka forskningsfrågor som ska ställas och vilka forskningsprojekt som ska bedrivas. Fri forskning, det visar all historisk erfarenhet, är framgångsrik forskning.

Det är mot den bakgrunden som jag tycker att det finns flera oroande tecken i den forskningspolitik som i dag bedrivs inom Europeiska unionen. Det första är den alltmer ökande ekonomiska omfattningen av Europeiska unionens forskningspolitik i sig. Det är självklart att Europa som geografisk enhet måste satsa mer pengar på forskning. Men det är inte liktydigt med att Europeiska unionens forskningsbudget måste öka. Problemet är nämligen att om Europeiska unionens forskningsbudget ökar väldigt kraftigt får det också en väldigt tydlig styrande inverkan på de olika forskningsprioriteringar som görs i de olika medlemsländerna. Redan det i dag gällande så kallade sjätte ramprogrammet för Europeiska unionens forskningsbudget omfattar flera hundratals miljoner kronor.

I det förslag som kommissionen lade fram i juni 2004 föreslås en fördubbling jämfört med dagens anslag. Det innebär att Europeiska unionen i praktiken blir en av de absolut viktigaste forskningsfinansiärerna i Sverige. Det innebär också att nationella forskningspengar i realiteten kommer att knytas upp i forskningsprojekt som är ett direkt utflöde av de forskningsprioriteringar som görs inom ramen för Europeiska unionen.

Jag tycker att Leif Pagrotsky tar något lättvindigt på detta faktum när han i sitt interpellationssvar säger att Europeiska unionens forskningspengar ska ses som ett komplement till de nationella forskningspengarna.

Om man tittar på den forskningsbudget som Europeiska unionen i dag har och fördelar den på de 15 medlemsländer som fanns tidigare skulle det leda till att man i stort sett hade lika mycket pengar som det svenska Vetenskapsrådet har att fördela. Det är klart att det är svårt att se det som ett komplement. Den europeiska unionens forskningspolitik har i dag ett väldigt starkt inflytande över vilka forskningsprioriteringar som görs.

Problemet med detta är att ett decentraliserat beslutsfattande ersätts av en större likriktning och större politisk toppstyrning. Samverkan mellan olika forskare som finns i olika stater är otroligt bra. Nätverk är jätteviktigt. Men det är en samverkan som måste få växa fram underifrån, inte genom att politiker sitter i Bryssel och talar om vilka forskningsprojekt som ska bedrivas. Det är den ena delen.

Den andra delen som är oroväckande är själva inriktningen på EU:s forskningspolitik. Det handlar om att forskarna har ett alldeles för litet inflytande. De viktiga besluten fattas av politiker och byråkrater. Det är alldeles för stor byråkrati. Många institutioner som i dag får ta emot EU-forskningspengar får anställa särskilda assistenter bara för att kunna fylla i ansökningarna.

Den utveckling som i dag sker när det gäller både inriktningen på forskningspolitiken och den ekonomiska omfattningen står i strid med erfarenheterna av hur en framgångsrik forskningspolitik bedrivs. Titta på USA! Där är det decentralisering och underifrånperspektiv som gäller.

Jag skulle vilja ha Leif Pagrotskys svar på frågan: Vad tänker ministern göra åt detta? Vad har ministern i bakfickan? I interpellationssvaret antyds det väldigt lite om det.

Prot. 2004/05:65
27 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 100 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Här har vi faktiskt helt olika åsikt. Jag brukar försöka anstränga mig för att peka på det som förenar, och jag kan i och för sig hitta några sådana element. Men på det grundläggande har vi faktiskt helt olika syn.

Jag tycker att det är bra att EU ägnar sig mindre åt den gamla tidens frågor och att EU:s budget i högre grad används för framtidsinriktade verksamheter för att bygga ett modernare, konkurrenskraftigare och bättre Europa. Därför är jag för att man överför pengar från till exempel jordbruket till forskningen.

Något alternativ av det slag som Tobias Krantz leker med, att vi själva hade EU-medlemsavgiften att fördela till vår egen forskning, existerar ju inte sedan vi gick med i EU. Alternativet är att pengarna spenderas på något annat område i EU, och jag kan knappt se något annat område där pengarna gör mer nytta än när det gäller forskningen.

Tobias Krantz är orolig för att detta ska dominera den svenska forskningsverksamheten, därför att EU:s forskningsbudget är för stor. Redan i dag, säger han, är den nästan lika stor som Vetenskapsrådets budget.

Verkligheten i dag är ju att svenska forskare är rätt framgångsrika i att söka pengar från EU, trots denna förskräckliga byråkrati som omgärdar forskningsverksamheten. Vi lyckas i dag finansiera ungefär 1 miljard kronor av forskningen i Sverige via EU:s forskningsbudget. Det är 1 miljard av 25 miljarder i skattefinansierad forskning i Sverige, alltså en tjugofemtedel. Jag hyser ingen oro över att denna tjugofemtedel ska vara det som styr hela den svenska forskningen och gör att alla svenska forskare tvingas att buga och bocka inför konstiga prioriteringar som man egentligen inte gillar och som görs i Bryssel.

Min handlingslinje är i stället att vi ska vara duktiga på att konkurrera oss till mer pengar för att finansiera mer svensk forskning. Vi ska vara väldigt pådrivande och duktiga i arbetet för att styra och påverka utformningen av EU:s forskningsbudget, dels så att den blir större – man skulle till och med kunna säga så stor som möjligt – dels så att den blir avbyråkratiserad, dels så att den blir mer forskarstyrd.

Min företrädare har med oerhörd kraft och framgång drivit frågan om att inrätta ett europeiskt forskningsråd. Nu verkar det som att 24 av 25 länder plus kommissionen har den åsikten, så jag är optimistisk om att det ska gå igenom. Jag är också optimistisk om att Tobias Krantz och Folkpartiet ska gilla den delen. Då har vi tagit ett viktigt steg på vägen för att få mindre byråkratstyrning, mindre nationella kvoter, mindre administrativa system av olika slag och mer vetenskaplig kvalitet som fördelar forskningsmedlen.

Jag är optimistisk och tror att det kommer att leda till ännu mer forskningsfinansiering till Sverige och ännu mer forskningsverksamhet i Sverige. För mig är det fullkomligt obegripligt att Tobias Krantz tycker att det vore en dålig utveckling att vi till exempel kunde fördubbla den mängd forskning som vi har i Sverige som finansieras av EU-medel. Då

skulle vi få ett tillskott av forskare som kunde få försörjning och av projekt som man klarar av att genomföra.

Att Tobias Krantz kan tycka att det är en dålig utveckling eftersom den, enligt honom, innebär att EU-medel kommer att dominera den svenska forskningsverksamheten kan jag inte få in i min trånga skalle.

Anf. 101 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Jag levde i förvissningen om att jag, Leif Pagrotsky och den övriga regeringen ansträngde sig för att se till att den svenska medlemsavgiften till den europeiska unionen blev så liten som möjligt och att EU blir så effektivt som möjligt när det gäller att hantera våra skattemedel.

Om det blir en begränsning av jordbrukspolitiken vill jag att dessa pengar ska återföras till Sverige och inte hamna i andra hål i EU-maskineriet. Jag tycker att man ska ha effektivitet. Vi ska ha ett starkt EU, men vi ska ha ett EU som ägnar sig åt rätt saker.

Jag tycker att Leif Pagrotsky mycket lätt glider förbi den intressanta fråga som tas upp i interpellationen, nämligen makten över forskningen. Vem ska ha makten över forskningen? Hur skapar vi bra förutsättningar för fri forskning som vi erfarenhetsmässigt vet inte bara har ett egenvärde utan också stimulerar bildning och kunskap generellt sett i samhället? Vi vet också att fri forskning är mest effektivt när det gäller att leverera resultat. Utbildnings- och forskningsministern smiter förbi den här frågan på ett väldigt enkelt sätt.

Jag menar att det är en väldigt oroande utveckling att allt fler av de beslut som fattas om vilka forskningsprioriteringar som ska göras hamnar på en högre nivå. De forskningsbeslut som fattas på lägre nivå blir mindre viktiga och mindre intressanta. I praktiken centraliseras en stor del av det vetenskapliga beslutsfattandet, och därmed sätts den vetenskapliga konkurrensen ur spel. Det är när det är många olika beslutsfattare inom forskningspolitiken som vi kan göra olika forskningsprioriteringar. Då kan olika forskningsprojekt mötas i vetenskaplig konkurrens.

Om den europeiska unionens forskningspolitik växer väldigt kraftigt i ekonomisk omfattning leder det till att den får en styrande inverkan på de forskningsprioriteringar som görs. Decentralisering ersätts av centralisering. Forskningsministern måste lära sig att hantera detta och också se på maktfrågorna i forskningen.

Det handlar inte om att svenska forskare inte skulle vara duktiga på att söka EU-medel där de finns. Den intressanta frågan som jag tycker att ministern borde sätta sig in i mer är: Vem ska ha makten över forskningen? Hur får vi bäst resultat av maktfördelningen? Och vilka principiella åsikter bör vi ha om hur maktfördelningen bör se ut inom forskningen?

Sedan gläder jag mig åt att Leif Pagrotsky och den socialdemokratiska regeringen driver frågan om forskarråd på europeisk nivå. Även om jag får min vilja igenom så att den europeiska unionens forskningspolitik blir betydligt mindre till sin ekonomiska omfattning är det bra att forskarna själva i så stor utsträckning som möjligt fattar beslut om de medel som ändå finns på den europeiska nivån. Det är en fråga som Folkpartiet har drivit, och jag gläder mig alltså åt att den socialdemokratiska regeringen nu har tagit till sig den och driver den med full kraft. Jag önskar förstås regeringen all lycka och framgång i arbetet med att driva detta.

Men det faktum att vi nu lyckats på denna punkt är förhoppningsvis inte ett skäl till att vi inte ska sätta stort fokus på, och vara mycket uppmärksamma på, en utveckling som jag menar går i helt fel riktning. Titta återigen på den amerikanska utvecklingen – vi säger ju ofta att USA är ett föregångsland för hur man ska jobba inom forskningspolitiken. Där skulle jag vilja säga att tendensen är den motsatta; där är det decentralisering, inte centralisering, som gäller. Där är det frivilliga samverkansprojekt mellan forskare över delstatsgränser som gäller, inte att den federala regeringen i Washington talar om att de ska samarbeta. Här ges vi ett antal påsar pengar och folk tvingas att samarbeta. Där är det frivillig samverkan som gäller. Där sätts vetenskaplig konkurrens i högsätet, inte politisk toppstyrning.

Anf. 102 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Tobias Krantz raljerar över att hans debattmotståndare alltid är okunniga, icke pålästa och att de saknar doktorsgrad, som jag förmodar är den bakomliggande tanken med detta.

Vi måste tänka igenom de viktiga maktfrågorna – jag skulle vilja ställa en motfråga: Har ni gjort det i Folkpartiet?

Varje gång jag debatterar den här frågan i riksdagen möter jag en ny folktoppartist med en ny folktoppartiåsikt. Ibland är det mycket precisa saker som folktoppartisten i fråga vill att jag som statsråd ska bestämma att forskarna ska åstadkomma. Ibland är det folktoppartister som står här och säger att jag som statsråd ska hålla fingrarna borta och inte lägga mig i någonting. I båda fallen uppges det vara Folkpartiets politik. Jag tycker att ni ska koncentrera er på att fundera ut vad Folkpartiet tycker, bestämma en linje och driva den så att vi andra vet vem vi pratar med när vi pratar med folktoppartister.

Det är ett bekymmer i forskningspolitiken att Folkpartiet intar alla positioner som existerar. Det tycker jag att ni i er riksdagsgrupp eller utskottsgrupp ska göra upp. Ni är ju inte fler än att det borde kunna gå. Det är bara en liten vädjan.

Jag tycker att det är bra om det finns olika forskningsfinansiärer och att också forskningsfinansiärerna konkurrerar, så att forskare som har olika idéer dels ska kunna tvingas att visa upp sina idéer, metoder och projekt för någon utomstående som kan göra en granskning utifrån kvalitetskriterier, dels väga dem mot andra projekt utifrån vetenskapliga kvalitetskriterier. Men det ska finnas så pass många olika finansiärer att det finns alternativ. För mig är ett starkt vetenskapsråd i EU ett sådant.

Jag kommer att verka för att det ska bli vanligare för svenska forskare att söka pengar hos till exempel de amerikanska forskningsfinansiärerna som är väldigt många och där svensk forskning har oerhört hög status. Vid ett besök i Washington träffade jag flera av dem, och de sade samfällt att de var oerhört angelägna om att få flera ansökningar från Sverige. De ville ha mer samarbete med Sverige, därför att de var intresserade av resultat i forskningen för att lösa angelägna samhällsproblem, säkerhetsproblem, hälsoproblem och tekniska problem. Det öppnar möjligheter att förena både en ökad mängd forskning och en kontinuerlig kvalitetspress.

Som sagt, den stora gåtan för mig är hur Tobias Krantz kan vara emot att vi driver att EU ska öka sin forskning. Det är ju ett välbekant faktum att Sverige tycker att EU-avgiften ska stanna där den är, att den inte ska

höjas, men att den i högre grad ska användas till ändamål som gynnar Europas medborgares framtid och att den ska gynna moderniseringen och den stärkta konkurrenskraften i Europa. Jag ser ingen bättre omfördelning av EU:s pengar än den som sker från jordbruket och andra liknande gammaldags regleringsområden till det framtidsinriktade forskningsområdet.

Det är för mig en gåta hur doktor Krantz kan motsätta sig detta och tycka att det är att gå för långt och att det vore bättre om man lämnade tillbaka pengarna någon annanstans, när han vet att det inte är ett alternativ. Alternativet skulle vara att pengarna användes för något annat och sämre ändamål i EU.

Vi skiljer oss inte bara åt när det gäller att vi är emot att EU-pengarna används till det, utan vi skiljer oss också åt i synen att pengarna i sig är negativa därför att de har ett dominerande inflytande över svensk forskning. Jag vill inte ha EU-dominans över särskilt många områden i svensk politik, inte heller på forskningen, men mer än en tjugofemtedel vill jag ha.

Anf. 103 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Jag tror inte att jag var raljant mot forskningsministern i något av mina tidigare inlägg. Däremot är interpellationsinstitutet, som forskningsministern vet, ett sätt att ställa regeringens ministrar till svars. Den konstitutionella rätten att göra det tänker jag utnyttja.

Jag diskuterar också gärna Folkpartiets forskningspolitik på både längden och tvären. Dock är det så att interpellationsinstitutet huvudsakligen handlar om att riksdagsledamöter ställer regeringen till ansvar.

Jag tycker att det är egendomligt att Leif Pagrotsky inte fokuserar mer på de maktfrågor som är så viktiga och som jag tar upp i min interpellation. Det är egendomligt att Leif Pagrotsky inte kan se de här problemen, som uppenbarligen finns och som alltfler forskare också upplever, med att EU-forskningen får ett allt större ekonomiskt utrymme och att det naturligtvis också påverkar de nationella forskningsprioriteringar som görs.

Jag kan ta ett konkret exempel. Om det ekonomiska omfånget av EU:s forskningspolitik ökar väldigt kraftigt och det blir alltmer pengar som kommer därifrån, ser självfallet nationella forskningsinstitutioner i Sverige, enskilda forskare och olika projektledare att här kan de få pengar. De anpassar då de prioriteringar som de redan har gjort på olika institutioner eller institut som de finns på för att få in pengarna till just de projekten. Det är klart att det får en styrande effekt på de forskningsprioriteringar som görs i praktiken i Sverige.

Jag tycker att det är egendomligt att forskningsministern inte kan reflektera lite mer över detta och känna en större oro över att det är så, inte minst då Leif Pagrotsky i många andra sammanhang ofta är så kritisk mot Europeiska unionen och Europeiska unionens utveckling.

Jag skulle vilja ge ett tips till Leif Pagrotsky: Var lite mindre kritisk på exempelvis det ekonomiska monetära området, och var lite mer kritisk på det här området.

Anf. 104 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! När det gäller ordningsfrågan om vad det är för debatt som vi debatterar avstår Tobias Krantz från att precisera hur läget är ställt i Folkpartiet och att tala om vem jag pratar med när jag pratar med en folkpartist, om jag pratar med en enskild fridebattör i samhället eller om jag pratar med en företrädare för ett parti som ställer upp i valet till Sveriges riksdag och erbjuder väljarna ett alternativ. Det är nu den fjärde interpellationsdebatt som jag har med en folkpartist om sådana här frågor på ett par veckor och en fjärde ny linje som jag får höra på det här området.

Den övning som vi håller på med nu kallas debatt. Tobias Krantz kallar det för fråga, som om det vore någon sorts frågestund där jag skulle ge ett svar och Tobias Krantz därför skulle slippa säga ett ord om sin egen politik. Det är en missuppfattning. Detta är en debatt. Den kallas för interpellationsdebatt. Den utlyses av att någon ledamot av riksdagen, till exempel Tobias Krantz, ställer en fråga till mig. Sedan har vi debatt. Men Tobias Krantz flyr debatten när han springer härifrån och säger att den här debatten inte är till för att granska vad Folkpartiet har för alternativ.

Jag vill att det ska vara två alternativ som redovisas – en i min talarstol och en i interpellantens talarstol – och att väljarna, publiken och journalisterna som förmedlar vidare ska kunna redovisa vilka alternativ som står emot varandra i svensk politik. Detta grundläggande och enkla förhållande verkar det inte som att Tobias Krantz och jag är överens om.

Då nöjer jag mig med att konstatera att Folkpartiet har alla åsikter som finns på kartan och att de har dem alla samtidigt. Den som röstar på Folkpartiet får ju ingen politik eftersom alla tänkbara varianter samtidigt inte innebär någon vägledning över huvud taget i de praktiska avvägningsfrågor som politiken handlar om.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2004/05:290 om invandrings- och migrationsforskningen

Anf. 105 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Ana Maria Narti har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka informationen och dra nytta av invandrings- och minoritetsforskningen.

Alla de myndigheter som finansierar forskning inom politikområdet forskningspolitik – Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt Verket för innovationssystem – har till uppgift, enligt instruktion i sina regleringsbrev, att informera om den forskning som de ger stöd till och de resultat som denna forskning genererar. Informationen ska riktas till utförare och användare av forskningen samt till den intresserade allmänheten.

Den forskning som bedrivs med stöd från dessa myndigheter kan på olika sätt ha betydelse för frågor kring invandring och migration. Myndigheterna arbetar med konkurrensutsatt prövning av inkomna ansök-

ningar om forskningsmedel. Myndigheterna är sedan självständiga i sina beslut om vilken forskning som beviljas finansiering.

En del av den grundforskning som bedrivs med stöd från Vetenskapsrådet har relevans för bland annat olika kulturella och medicinska aspekter av invandring och migration. Likaså kan forskning som bedrivs med medel från Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) ha betydelse för frågeställningar om invandring och migration.

För att öka forskningens tillgänglighet har Vetenskapsrådet ett nationellt ansvar för övergripande forskningsinformation. Detta innebär bland annat att rådet ska samordna svensk forskningsinformation och ge en populärvetenskaplig och översiktlig bild av den grundforskning som bedrivs i Sverige.

I dagens kunskapssamhälle är det viktigt att forskningsinformationen följs av en dialog mellan till exempel forskare och praktiker, forskare och intresserad allmänhet eller forskare och beslutsfattare. Den här kommunikationen mellan forskare och det omgivande samhället är viktig för forskningens legitimitet, för användarnas möjlighet att ta till sig ny kunskap och för framväxten av nya problemformuleringar.

Myndigheters förmåga att ta till sig den kunskap som forskningen genererar är viktig för att nå hög kvalitet och effektivitet i den statliga verksamheten. Man brukar tala om begreppet ”mottagarkompetens”, det vill säga vikten av praktikers, beslutsfattares och andras förmåga att ta till sig forskningens innehåll och omvandla den till insatser i den egna verksamheten. I samma begrepp ingår mottagarnas kompetens att formulera problem och frågeställningar till forskarsamhället. Detta innebär att det inte enbart ankommer på forskarna att informera om sin forskning. En dialog måste uppstå där berörda parter kommunicerar med varandra för att forskningen ska få ökad användning i samhället och leda till ökad kunskap.

Sverige är en internationellt ledande forskningsnation. Jag anser att det är oerhört viktigt att myndigheter fortsätter sitt arbete med att ta till sig den kunskap som forskningen genererar för att kunna bygga sina verksamheter på hög kompetens.

Anf. 106 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Tack, utbildnings- och kulturministern! Jag har inte skrivit interpellationen för att uppmuntra till ministerstyre. Jag har inte heller skrivit den för att på något sätt nedvärdera det arbete som görs inom olika forskningsråd och andra myndigheter som arbetar på området. Jag vill helt enkelt lyfta fram det värde som ligger i en ny kunskapsgren och visa vilka svårigheter den kunskapsgrenen stöter på – inte på grund av illvilja och inte på grund av sabotageförsök från någon grupp utan helt enkelt därför att det är en ung gren av forskning.

Utvecklingen av kunskap på olika lärosäten styrs inte enbart av regler, förordningar och ekonomi. Det går ju mycket lätt att läsa om i olika dokument. Det finns osynliga relationer och förhållanden som också påverkar utvecklingen. Då är det mycket svårare för oss som står utanför att försöka göra någonting åt det. Men vi kan åtminstone försöka lära oss detta.

Den så kallade Imerforskningen, invandrar- och migrationsforskningen, är som sagt ny. Den är också tvärvetenskaplig. Inom våra lärosäten

finns det mycket starka, gamla institutioner som är grundade på en djup specialisering. De har säkert många meriter. Men när de tvärvetenskapliga nya kunskapsgränarna kommer in i spelet blir det lätt så att de inte vinner tillräckligt mycket terräng.

En av mina tankar med interpellationen var att lyfta fram den här nya grenen och visa att den är intressant för det som händer i kunskapssamhället. Jag säger det en gång till – att jag diskuterar de här sakerna betyder inte alls att jag kräver att ministern ska ingripa i forskningens frihet. Men vi alla, både i majoriteten och i oppositionen, vill ha principiella riktlinjer när det gäller utvecklingen av kunskap i Sverige. Detta betyder inte att man inskränker forskningens frihet.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 107 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag tackar Ana Maria Narti för ett uppmuntrande inlägg. Jag tolkar det som att vi är överens i de frågor som det här gäller. Jag vill också tacka Ana Maria Narti för ett, som jag tycker, bra initiativ när det gäller att lyfta fram den här viktiga forskningen och den oerhört stora betydelse det har att de som arbetar i sin vardag med den här typen av frågor har tillgång till och tar till sig den bästa tänkbara kunskap som produceras och som finns. Det är ett ansvar som vilar både på de institutioner som använder kunskapen och på dem som finansierar och administrerar forskningen på högskolorna och universiteten, som inte ska vara slutna utan öppna och aktiva med att föra ut sina resultat. Det gäller också dem som finansierar forskningen, till exempel forskningsråden. De ambitiösa människor som jobbar på dessa viktiga områden ska naturligtvis vara lyhörda, nyfikna och följa med sin tid på området.

Jag ser ingenting som skiljer våra uppfattningar på det här området. Jag kan försäkra Ana Maria Narti om att jag kommer att ägna mitt engagemang under min tid som ansvarig för det här politikområdet åt att driva på, så gott det nu går för mig i och med de maktbefogenheter som ska tillkomma en minister här. De är som vi vet inte allomfattande; där är vi också överens. Men såvitt det kommer an på mig så kommer jag att verka för att detta viktiga område kommer att få bra reklam och lyftas fram ofta framöver.

Anf. 108 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Tack, utbildnings-, forsknings- och kulturministern! Det är många titlar.

Låt oss vara ännu mer konkreta. Det finns ett problem som har diskuterats mycket både på forskningsområdet och ute i samhället. Det är de så kallade hedersmorden i Sverige. Den allmänna bild som har cirkulerat är konflikt mellan generationer och mellan kulturer. Den bild som kommer från vissa forskare och också från vissa praktiker är mycket mer komplicerad. Där ser man söner till pappor som i sina länder, i Algeriet eller i Turkiet, har kämpat för kvinnans rättigheter. Man ser sönerna, uppväxta i Frankrike eller i Sverige, kämpa mot papporna och systrarna. Det är en helt annan problematik än den som vanligen dyker upp. Det har publicerats en del om det här, och det visar hur komplicerad bilden av relationerna i migrationssamhället kan vara.

När den stora invandrarutredning som Björn Rosengren ledde publicerades 1996 – det är nio år sedan dess – samlades mycket konkret kun-

skap där. Jag kan försäkra ministern att inte en enda av de slutsatser och inget av de förslag som fanns där har konkretiserats. Det visar att vi har kunskap och att vi har starka forskningsgrupper. Men någonstans fastnar kunskapen, och vi går vidare i rutiner och mönster som har visat sig vara kontraproduktiva. Det är en jättestor svårighet i det som vi kallar för integrationspolitiken.

I Demokratiutredningen fanns också mycket intressanta synpunkter, också de hämtade direkt från Imerforskningen. Också där kan man konstatera att de vetenskapliga sanningarna stannade på papperen. Den praktiska politiken gick på helt andra spår. Om vi oftast tar vara på den kunskap som kommer från Imerforskningen börjar vi kanske lära oss att handla på ett produktivt sätt när det gäller integrationen.

Det är väldigt intressant att se hur många människor med annan kulturell bakgrund än svensk som finns engagerade i forskningen. Det är en grupp av forskare som har en oerhört spännande blandad identitet. Det visar hur möten mellan olika kulturer, olika uppfattningar, olika sätt att tänka kan befrukta hela arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2004/05:289 om humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning

Anf. 109 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Cecilia Wikström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stärka det samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnesområdet.

Hon tar i sin interpellation upp en rad olika frågor med koppling till de humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningsområdena. Jag tolkar det dock som att frågan om resurser är den centrala, och väljer därför att i mitt svar koncentrera mig på den.

Sverige ligger i den absoluta toppen inom OECD när det gäller hur mycket resurser som satsas på högskolans grundutbildning. Endast i Schweiz och USA är ersättningen per student högre än i Sverige. Under år 2002 och 2003 förstärktes dessutom de humanistiska, samhällsvetenskapliga, teologiska och juridiska utbildningsområdena med sammanlagt 200 miljoner kronor, vilket innebar en höjning av ersättningen per student med ca 7 %.

Sverige ligger också i topp när man ser till hur mycket pengar som satsas på forskning och är det land i världen som i förhållande till BNP har de högsta investeringarna i FoU. De statliga forskningsanslagen har därtill ökat på senare år. När det gäller det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet gjordes en permanent resursförstärkning i den senaste forskningspolitiska propositionen om sammanlagt 128 miljoner kronor, varav en väsentlig del fördelades direkt till lärosätena och till rekryteringstjänster för unga forskare.

För att Sverige ska behålla sin position som ledande forskningsnation krävs dock fortsatta satsningar. Under perioden 2000–2005 ökar de statliga forskningsmedlen med 1,7 miljarder kronor. Härtill kommer en sats-

ning på 2,3 miljarder kronor för forskning och forskarutbildning under perioden 2005–2008.

Universitet och högskolor har tillförts totalt 8,4 miljarder kronor i höjda anslag för utbildning och forskning under perioden 1997–2004, vilket bland annat inneburit att den grundläggande högskoleutbildningen har kunnat byggas ut med närmare 100 000 utbildningsplatser. Det handlar alltså om stora resurser som lagts på den högre utbildningen under senare år.

Cecilia Wikström hävdar, liksom hennes partikollega Ulf Nilsson i en liknande interpellation som jag besvarade i november förra året, att lärosätena inte fått kompensation för ökade lönekostnader. Jag vill därför än en gång understryka att lärosätena får sina anslag uppräknade varje år, med så kallad pris- och löneomräkning, enligt samma principer och omräkningstal som de som gäller för andra statliga myndigheter.

Till sist vill jag säga att jag delar Cecilia Wikströms uppfattning att bildning och samhällsengagemang är viktiga byggstenar för demokratin. Det är därför viktigt för regeringen att bygga ut högskolan med det långsiktiga målet att 50 % av en årskull ska ha påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder. Regeringen avser inte att minska antalet platser till högskolan, särskilt inte som vi förutser en ökad efterfrågan på studieplatser de kommande åren.

Anf. 110 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har kommit till kammaren i dag för att diskutera och lyfta fram betydelsen av den samhällsvetenskapliga och humanistiska forskningen, som är mycket viktig. Men låt mig först tacka forsknings- och kulturministern för svaret. Det är ett svar som uttrycker goda intentioner. Vi är helt överens om att det är betydelsefullt. Vi får se om vi kan hitta lösningar på problemen. Det är alldeles uppenbart att det föreligger problem inom området.

Dagens debatt är därför mycket viktig. Det är av stor betydelse för demokratin i vårt land, för demokratiutvecklingen och för demokrati-känslan inte minst hos ungdomar att befolkningen har goda kunskaper i samhällskunskap, historia och andra humanistiska ämnen. Det gäller inte minst språk. Det är oerhört betydelsefullt.

Kultur- och forskningsministern talar mycket om kvantiteten och hur man har utökat antalet utbildningsplatser. Det kanske är bra. Men det kanske inte bara är kvantitet det handlar om. Det måste också vara kvalitativa mätningar och kvalitativa mätmetoder man tillämpar.

Herr talman! Det är ett faktum att antalet studenter vid universitet och högskolor under de senaste elva åren har ökat med 73 % medan antalet lärare bara har ökat med 25 %. Det är en ekvation som inte riktigt går ihop. Det tror jag att också forskningsministern håller med om. Det är anmärkningsvärt att antalet studenter per lärare har ökat i den omfattningen.

Detta drabbar särskilt den humanistiska och samhällsvetenskapliga undervisningen. Antalet lärarledda undervisningstimmar här är i genomsnitt bara åtta timmar per vecka. Det kan man jämföra med en teknisk högskola i Linköping eller här i Stockholm och kanske till och med i Uppsala där studenterna har 22 lärarledda undervisningstimmar.

Prot. 2004/05:65
27 januari

Svar på
interpellationer

Att undervisa kostar pengar. Det är också intressant att forskningsministern siktar in sig på frågan om pengarna i min interpellation. Det är viktigt. Men det stämmer inte att lärosätena skulle kompenseras fullt ut. Jag har läst en mycket intressant artikel av en mycket klok man som heter Bo Sundqvist och är rektor för Uppsala universitet, där jag för övrigt ingår i konsistoriet. Han beskriver den tragiska utvecklingen. Löne- och prisutvecklingen är 3–5 %, men pris- och lönekomensationen som universitetet får är bara 1 %. Det finns en diskrepans här som jag skulle vilja att forsknings- och kulturministern ställer till rätta för mig.

För övrigt, herr talman, anser jag inte att Karthago bör förstöras men att fakultetsanslagen bör höjas. Vi i Folkpartiet har i vårt budgetalternativ 600 miljoner kronor mer än vad regeringen har på fakultetsanslagen. Därom råder ingen som helst tvekan.

Anf. 111 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildnings- och kulturministern för svaret.

Det finns alltid en risk att lite mindre, lite flyktigare ämnen trängs undan av de ämnen som har en mycket stark anknytning till utvecklingen inom naturvetenskapen och nästan försvinner. Jag ska tala om en forskare som jag beundrar mycket, och som dessutom är en mycket begåvad svensk poet. Han heter Jesper Svenbro. Han är en mycket kunnig och annorlunda forskare i ämnet Det antika Grekland. Men han jobbar inte i Sverige. Han jobbar i Paris.

Sverige förlorar väldigt mycket när den sortens kunskap nästan inte går att spåra på kunskapens karta i Sverige. Det har självklart att göra med friheten som olika universitet har att fördela pengar som de vill. Det är väldigt lätt för dem att tränga undan begåvningar och kunskap som inte har så stark position i samhället. Jag vet att latin och grekiska inte har den minsta position i Sverige.

Jag tycker ändå att det är synd att Jesper Svenbro jobbar i Paris och skriver på engelska och franska i stället för att jobba i Sverige och tillsammans med unga svenska studenter vidareutveckla den fantastiska kunskap han har. Där bör vi på något sätt hitta en lösning. Det kanske inom humaniora är fråga om småämnen, och kurserna kanske ser marginella ut. Låt oss emellertid ta ett exempel som har direkt anknytning till arbetsmarknaden och arbetslivet.

På institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet finns den bästa kursen i svenska för akademiker från andra länder. Institutionen kan dock aldrig ta emot tillräckligt många studenter för att öppna vägen till arbete för akademiker från andra länder eftersom den kursen betraktas som en liten kurs, lite vid sidan av, och så fort naturvetenskapen behöver mera pengar är det just sådana kurser som offras. Men även mycket flyktiga och mycket speciella småkurser kan vara viktiga för samhällsutvecklingen, och därför måste vi försvara humaniora.

Anf. 112 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag försvarar gärna humaniora. Jag tycker att den är otroligt viktig. Jag kan avslöja att när jag som ung student började läsa på universitetet valde jag just humaniora. Först senare hittade jag till nationalekonomin och andra sådana ämnen.

Jag vill också säga att vår forskning kring antiken är spännande. Jag har besökt både institutet i Rom, som sorterar under Kulturdepartementet, och institutet i Aten, där ju Sverige bedriver flera olika utgrävningar som särskilda svenska projekt.

Sedan beklagar jag om den decentraliserade fria resursanvändningen i Sverige, som Ana Maria Narti beskrev, inte lett till sådana satsningar att Jesper Svenbro valt att stanna i Sverige med sin forskning. Vi känner båda en person som sitter i konsistoriet för Uppsala universitet. Kanske kunde vi tala med henne och föra fram tanken att lärosätet i fråga eventuellt skulle fundera lite på detta, även om vi får göra det försiktigt för att inte bli anklagade för att bedriva centraliserad politisk styrning.

Låt mig gå tillbaka till den ursprungliga frågan i interpellationen, som vi är här för att diskutera. Jag fäste mig vid några ord där. Det gäller till exempel att den utbyggnad som vi gått igenom "kanske är bra". Jag tycker att den är jättebra. Jag är oerhört glad och stolt över den. Därför blev jag lite häpen när Cecilia Wikström sade att utbyggnaden bara "kanske" var bra. Jag tror att det är en av de viktigaste investeringar för framtiden som Sverige gjort. Näst efter att sanera statsfinanserna, röja upp i moraset, återställa överskottet och börja amortera ned statsskulden tror jag att detta är den viktigaste framtidsinvestering som gjorts i Sverige de senaste tio åren. Jag blev som sagt häpen över den återhållsamma formuleringen att den "kanske är bra".

Och trots den kraftiga utbyggnaden, och trots att antalet lärare inte ökat i samma takt som antalet studenter, visar de siffror som jag refererade i mitt interpellationssvar att vi efter den här perioden satsar mer skattepengar per student än man gör i alla andra länder utom i Schweiz och USA. Det tycks vara Cecilia Wikström som ägnar sig åt att enbart titta på siffror och kvantiteter i stället för på kvaliteter. Det kanske fanns någonting att göra för att åstadkomma mer med de pengar som fanns.

Om man även efter den effektivisering som ägt rum satsar nästan mest i världen per student är jag inte lika bekymrad som jag skulle ha varit om de siffror som Cecilia Wikström nämnde varit de enda i sammanhanget.

Cecilia Wikström vill lägga 600 miljoner kronor mer på fakultetsanslagen, alltså på det som universiteten själva disponerar, där de kan bestämma om pengarna ska satsas på forskning om antiken eller på någonting annat. Samtidigt hörde vi för en liten stund sedan att Folkpartiet var emot den miljard som svensk universitetsforskning i dag får från EU. Bara för en stund sedan sade Tobias Krantz att den är för kraftigt styrande, för dominerande för svensk forskningspolitik. Den var dålig, och vi skulle motsätta oss att den växer. Jag har lite svårt att få de olika uppfattningarna att gå ihop, men jag är för att vi ger mer pengar till fakultetsanslagen också.

Anf. 113 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det var inte speciellt trevligt eller elegant av forsknings- och kulturministern att åberopa en debatt som försiggick när jag inte var närvarande i kammaren. Jag har ingen aning om vad ni talade om. Jag kom precis hit från en annan plats. Men jag väljer att förbise detta och konstaterar att det finns något som förenar oss, nämligen kärleken till den

humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnesinriktningen på universitetet.

Jag personifierar den gamla sortens humanist. Jag har både grekiska, hebreiska och latin i min utbildning. Jag är helt enkelt en sådan teolog, herr talman, som man inte längre paketerar, en sådan humanist som inte längre går ut på universitetet, i alla fall inte i Sverige. Det går nämligen inte, det är en omöjlig ämneskombination, och det är en utveckling som ägt rum inom bara ett decennium. Detta är alldeles sant.

Kunskap är lätt att bära. Forsknings- och kulturministern valde att lite grann raljera över att jag sade att det "kanske är bra" med utbyggnaden. Det hade varit ställt utom allt tvivel, utomordentligt bra, om utbyggnaden hade följts av resurser i motsvarande omfattning. Nu är fallet inte riktigt så. Nästa år får lärosätena i verkligheten en minskning med 200–300 miljoner totalt. Året därpå går det kanske någorlunda jämnt ut. Det är bara att konstatera.

Universitetet har själva, till exempel genom Bo Sundqvist, räknat fram att det ser ut på det sättet. Det är tragiskt. Det hade varit roligare om en utbyggnad av universitetsplatser hade följts av ökade fakultetsanslag men också av generella påslag för hela universitetsvärlden.

Det jag med min interpellation vill säga är följande: Kvaliteten i humanistisk och samhällsvetenskaplig undervisning riskerar att bli lidande. Jag har visat på att antalet undervisningstimmar och antalet studenter per lärare kraftigt ökat. Det finns också risk för, som Ana Maria Narti påtalat, att vissa humanistiska ämnen helt och hållet skärs bort: antikens kultur och samhällsliv, latin, grekiska, baltiska språk och annat – ut med dem bara. Så ser det ut, och det är en mycket tragisk utveckling. Vid Uppsala universitet riskerar finskan att åka ut. Finskan vid Uppsala universitet har varit starkast i världen i 150 år eller något sådant.

Nu sägs att regeringen vill satsa de 2 miljarderna, men i själva verket är det bara fråga om en omfördelning. Man satsar på teknik och naturvetenskap och tar pengarna från de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena. Det blir konsekvensen. I stället behöver staten satsa mer på humaniora och samhällsvetenskap.

Jag tycker dock inte att vi ska fastna i dessa siffror eftersom vi kan hålla på att bolla med dem hur länge som helst. Jag kan göra det en gång till. Folkpartiet vill öka fakultetsanslagen med 600 miljoner kronor. Det är skönt att säga det. Det står klart och tydligt i motionerna, vilket var och en kan läsa. Vi vill någonting med satsningen. Bildning är en helt annan sak än utbildning. Bildningsgraden kanske inte höjs med automatik när undervisningstimmar skärs ned och de enskilda studenterna inte får tillgång till sin lärare mer än glimtvis. Därför valde jag att säga att det kanske har varit bra. Det kunde ha varit ännu bättre.

Anf. 114 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Kanske eller kanske inte. Det vore intressant att höra utbildnings- och kulturministern kommentera akademikernas arbetslöshet.

Det är väldigt många unga akademiker, och framför allt unga akademiker med samhällsvetenskaplig och humanistisk bakgrund, som går ut från studierna och faller i djup arbetslöshet dagen efter en lyckad examen. Den här arbetslösheten visar kanske att den kvantitativa ökningen inte var tillräckligt väl genomtänkt.

Men som sagt: Siffror som siffror. Jag har bland annat talat med en universitetsprofessor som säger att det här en gammal exercis mellan olika partier. Man räknar på olika sätt och drämmer varandra i huvudet med olika siffror. Egentligen har jag inte träffat en enda människa som jobbar på ett universitet eller en högskola som inte klagar.

Däremot har jag träffat människor som har tagit doktorsexamen och dagen efter har blivit arbetslösa. De flesta av dem är humanister och samhällsvetare, men de finns i dag också bland biokemister och naturvetare. Det borde vara djupt alarmerande för forsknings- och utbildningsministern. Det behövs många postdoktorala platser i Sverige om vi ska lyckas att använda den kunskap vi ger till de unga.

Anf. 115 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Nu kom det en sak till där vi inte är överens. Jag uppfattade att Cecilia Wikström beskrev det så att det råder dålig kvalitet vid svenska högskolor. Jag vet inte hur ni har det Uppsala, men min bild är att det är väldigt bra kvalitet i Uppsala. Jag hade gärna spenderat mer pengar och fått ännu bättre kvalitet. Jag tycker inte att det är bra att få höra här i riksdagen att universiteten gör ett så dåligt jobb att kvaliteten blir dålig. Det tycker inte jag. Möjligen har jag missuppfattat nyanserna, men det var så jag uppfattade det.

Låt mig sedan gå över till frågan om vad Tobias Krantz sade för en stund sedan. Jag ber om ursäkt om Cecilia Wikström uppfattade det som ohövligt, men jag trodde att jag här fick lära mig lite om vad Folkpartiet tycker i sin politik och att det var en politik som Cecilia Wikström var bekant med. Om den folkpartipolitik som föregående talare i den tidigare interpellationsdebatten redovisade var en överraskning för Cecilia Wikström och om det blev någon sorts överfall i den här debatten ber jag om ursäkt och ska backa från det. Men jag kan väl ödmjukt ändå få informera om att Tobias Krantz stod här och sade att EU-finansieringen, som i dag ger 1 miljard till svensk forskning och som jag hoppas ska ge 1 miljard ytterligare till svensk forskning de kommande åren, är skadlig för Sverige för att den blir för dominerande och för styrande.

Jag tycker ändå att det passar ihop med bilden av vad Folkpartiet vill göra när man går ut och säger att man vill ge 600 miljoner kronor mer till fakultetsanslagen. Samtidigt vill Folkpartiet göra andra saker som man inte berättar lika generöst om. Man vill till exempel dra ned anslaget till övrig utbildning med 2,7 miljarder. Man vill bland annat dra ned antalet utbildningsplatser med 3 000. Det är 3 000 unga människor som inte får plats på universitet och högskolor och som i stället ska söka sin försörjning på arbetsmarknaden eller hos arbetsförmedlingen. Ovanpå detta kommer den miljard från EU som man vill tacka nej till. Då blir inte politiken längre lika generös mot den högre utbildningen och mot forskningen. Mot detta står att vi permanent, inte tillfälligt, vill satsa 2,3 miljarder. Det handlar om riktiga, obelånade pengar. Det är egna skattade pengar. Jag tycker att det är en bättre siffra.

Låt mig så gå över till den här eviga indexdebatten som man ständigt måste föra med folkpartister. Pris- och löneomräkningen förra året gav en uppräkningsgrad av anslagen med 2,88 %. Inflationen för hela året har vi ännu inte, men för de elva månaderna fram till och med november har Statistiska centralbyrån mätt inflationen. I november var inflationen 0,4 %.

Inflationsuppräknningen var 2,88 %, och inflationen i samhället var 0,4 %. Det är väl på universiteten man mest av alla ställen ägnar sig åt analytisk verksamhet baserad på säker kunskap och etablerad analys. Jag kan inte få detta till annat än att universiteten har fått sina anslag uppräknade med 1 ½ % i reala termer. Det är den bild som jag har. Detta är såvitt jag förstår den bild som Cecilia Wikström också har, eftersom hon väl har röstat för Folkpartiets budgetalternativ, och där nämns inte ett ord om att man vill byta uppräkningsmetod. Jag har i alla fall inte kunnat hitta det. Är det så att Folkpartiet i sin budgetmotion har en annan åsikt än vad jag tror är jag tacksam för att bli upplyst om det.

Det system vi tillämpar har utarbetats av Sveriges genom tiderna nationalekonomiskt högst utbildade finansminister, nämligen Anne Wibble. Det har gällt sedan dess, och såvitt jag förstår i politisk enighet. Det har tillförsäkrat universiteten en rejäl realhöjning av anslagen för år 2004.

Anf. 116 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Oaktat det var Anne Wibble eller någon annan som genomförde den här principen eller inte kan man inte som regeringen gör tala om en resurshöjning om compensationen inte motsvarar de ökade kostnaderna. Det går ju bara inte. De ökade kostnaderna innebär att löne- och prisutvecklingen är minst 3–5 % och uppräknningen drygt 1 %. Jag har sagt det förut, och jag säger det en gång till. Men låt oss inte fastna i de där siffrorna.

Forsknings- och kulturministern frågar mig om jag tycker att kvaliteten är dålig. Ja, på sina håll är den riktigt usel. På andra håll är den riktigt bra. Det går inte att säga något generellt.

Min interpellation fokuserar det humanistiska och samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Där är det tveklöst så som jag tidigare har berättat att antalet undervisningstimmar har sjunkit dramatiskt, att antalet studenter har ökat och att antalet lärare har ökat marginellt. Det är fler studenter per lärare och färre undervisningstimmar per student än vad det har varit tidigare. Resurserna till de här studenternas grundutbildning har minskat med 20 % på sju år. Det här är ingen lek. Det är allvar.

Sacos rapport, *Kunskapens läge*, som jag hoppas att ministern är förtrogen med, visar också att undervisningen i de samhällsvetenskapliga ämnena inte är lika doktorstätt som i de naturvetenskapliga. Siffrorna är alltså i pariteten 81–55.

Det finns andra spännande utländska bedömare som har utvärderat svenska högskoleutbildningar och noterat bristande kunskaper i språk och historia. Det är därför jag har skrivit den här interpellationen. Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram just de här ämnesområdena.

Man kan inte säga att det är jättehög kvalitet när det gäller det humanistiska och samhällsvetenskapliga området helt enkelt därför att man får för lite resurser. De måste upp, och det rejält.

Anf. 117 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Cecilia Wikström försöker nu att springa ifrån diskussionen om siffror trots att hon har ägnat sig åt sifferdiskussioner i sina angrepp på mig. När jag försöker att redovisa vilka siffror som gäller säger hon: Låt oss inte nu hänga upp oss på siffrorna!

Jag tycker att vi ska göra det. Den löne- och prisuppräknings som vi tillämpar, och som Cecilia Wikström röstar för – och berättar för Bo Sundqvist, Cecilia Wikström – innebär att för förra året fick statliga myndigheter, inklusive universiteten, en uppräknings på 2,88 %. Inflationen i november var 0,4 %. Det hade varit roligt om det hade räknats upp med 10 % eller 20 %, men nu är det 2,88 % enligt det system som Folkpartiet röstar för och som Cecilia Wikström röstar för.

Försvaret som du själv röstar på inför dem som röstar på dig i de församlingar där du uppträder och inför de församlingar där du försöker exploatera det missnöje Ana Maria Narti beskrev genom att hålla med alla opinioner! Ta ansvar för ställningstagandet! Du tryckte på knappen för den här budgeten. Den innehöll den här löne- och prisuppräknings. Ta ansvar för det! Försvaret! Försvaret! Försök gärna ändra det i framtiden om ni inte är nöjda! Men välj inte kombinationen att stödja det och kritisera det, och försök inte surfa på alla opinioner som finns!

Sedan skulle jag till nästa debatt gärna vilja veta: Var är utbildningen usel? Jag tycker att det var ett hårt ord. Jag uppfattar att den högre utbildningen i Sverige vid universitet och högskolor är av hög klass. Vi lägger ned mer pengar per student än alla länder i hela världen utom två. Vi har rätt att kräva av våra högskolor, våra rektorer och våra högskolestyrelser att man ser till att Sveriges skattebetalare och Sveriges studenter får en högklassig utbildning för de väldigt stora belopp som man lägger på utbildningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:284 om turistnäringen i Sverige

Anf. 118 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson har frågat vad jag avser att göra för att vidareutveckla turistnäringen i Sverige.

Jag vill först understryka att jag delar Lars-Ivar Ericsons uppfattning att turismen är en viktig näring för Sverige. Sverige har en livskraftig turistnäring med stor tillväxtpotential. Vi kan se att en framgångsrik turistnäring inte bara genererar arbetstillfällen inom själva turistföretagen utan också leder till viktig näringslivsutveckling, service och sysselsättning inom andra områden. Vi ser en allt starkare symbios växa fram mellan turistnäringen och det omgivande samhället, såväl på lokal som på nationell nivå. Denna kraft vill regeringen fortsätta att utveckla.

Regeringens ambitioner och avsikter för utvecklingen av svensk turism redovisas i propositionen *En politik för en långsiktigt konkurrenskraftig svensk turistnäring* (prop. 2004/05:56), som överlämnades till riksdagen den 22 december 2004.

I propositionen föreslår regeringen att turistpolitiken ska utgå från två perspektiv, ett näringsfrämjande och ett Sverigefrämjande. Det är även regeringens avsikt att tydliggöra statens roll och uppgifter. Framför allt bör statens uppgifter beröra tre områden: kunskapsbildning och kvalitetsutveckling, samverkan och samordning samt marknadsföring och marknadsbearbetning.

När det gäller det näringsfrämjande perspektivet ska regeringen arbeta vidare med att utveckla gynnsamma förutsättningar för företagandet, både för att öka nyföretagandet och för att få redan etablerade företag att växa. De insatser som görs inom näringspolitiken kring entreprenörskap, regelverk, kapitalförsörjning och företagsutveckling ska givetvis även omfatta företag inom turistnäringen.

För att förtydliga näringsperspektivet och det Sverigefrämjande perspektivet inom turistpolitiken föreslår regeringen också en ny organisationsstruktur för hantering av turistfrågor på nationell nivå. Turistdelegationen föreslås avvecklas och dess uppgifter övergå till Sveriges Rese- och Turistråd AB och Verket för näringslivsutveckling.

När det gäller Sverigefrämjande är regeringens avsikt vidare att tydliggöra statens ägarroll i Sveriges Rese- och Turistråd AB och förbättra samordningen mellan de Sverigefrämjande aktörerna, Utrikesförvaltningen, Sveriges exportråd, Svenska institutet, Sveriges Rese- och Turistråd AB och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige. Därigenom kommer samspillet mellan turismansvariga och övriga aktörer inom Sverigefrämjandet att kunna stärkas.

Jag vill också understryka forskningens centrala roll för utvecklingen av turistnäringen. I framtidsprogrammet, det av näringen och staten gemensamt framtagna strategiprogram för tillväxt i den svenska rese- och turistindustrin, identifieras forskning som en viktig faktor som kan bidra till en positiv utveckling av svensk turism. Regeringen föreslår därför att medel avsätts under åren 2006–2008 för att möjliggöra uppbyggnaden av ett turismforskningsnätverk.

Avslutningsvis vill jag passa på att nämna turismens starka koppling till ett flertal olika politikområden, inte minst transportpolitiken. Bättre vägar och järnvägar gynnar både de turister som kommer med bil och de som använder kollektivtrafik i olika former. Regeringen har under 2004 fastställt infrastrukturplanerna för väg och järnväg de kommande tolv åren. De satsningar som ska göras kommer att uppgå till över 381 miljarder kronor, och för turismens del innebär infrastrukturplanerna att många viktiga åtgärder kommer att genomföras.

Anf. 119 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Både jag och ministern har haft bråda dagar de senaste veckorna efter orkanen, jag som skogsägare och ministern som ansvarig för att åtgärder ska vidtas efter katastrofen. Låt mig då allra först få uttrycka min uppskattning av det sätt som ministern har agerat på.

Stormen kommer också att få återverkningar på turismen, och jag vill återkomma till det i mitt andra inlägg.

Trots stormens verkningar är Sverige ett fint land. På min färd till de blekingska skogsmarkerna passerar jag jordbruksmarker, Kristianstad med Vattenrike, Heliga Trefaldighets fina kyrka, sjön Immeln och Harry Martinssons födelsehem, och sedan kommer jag in i det blekingska stenet, och då tänker jag: Hur ska vi få fler människor att upptäcka dessa och andra smultronställen i vårt avlånga land?

Turistnäringen är viktig för hela vårt land. Den omsatte 167 miljarder kronor under 2003 och genererade 47,3 miljarder i exportintäkter, faktiskt mer än stålindustriexporten.

Det behövs alltså mycket marknadsföring, och då tycker jag att vi ska fundera på vilka länder vi bör satsa mera på. Är det USA, England, Tyskland eller Italien, eller ska vi ha nya djärva visioner? Sedan den 1 september förra året har kineserna möjlighet att få turistvisum för att resa till EU-länderna. Vi vet att Kinas växande medelklass vill se sig om i världen. Om sex år beräknas Kina ha 250 miljoner invånare med en levnadsstandard i nivå med den västerländska medelklassens. Hur ska vi få dem att köa utanför de svenska konsulatet i Shanghai i stället för att köa utanför de andra EU-ländernas konsulat? Har ministern några visioner för framtida marknadsföring?

Men när de kommer till vårt land – det här gäller också för oss som turistar i vårt eget land – är det viktigt att de hittar den rätta vägen. Det handlar om att ha möjlighet att skylta för sin verksamhet. Många företag på landsbygden inom turistnäringen marknadsför sin verksamhet i första hand till bilåkare. Det är ofta små företag som är helt beroende av att kunderna hittar. Det gäller att få bilisterna att ta av från den större vägen för att hitta företagen, som kan vara alltifrån en liten gårdsbutik till små turistanläggningar.

Jag vet att lagstiftningen om skyltning är komplicerad. Beslut om skyltar tas av olika myndigheter beroende på var skylten ska placeras. Prövning av skyltar längs med vägarna görs i första hand av Vägverket, som ansvarar för marken närmast vägen, inom det så kallade vägområdet. Sedan ansvarar länsstyrelsen för marken utanför vägområdet. I områden med detaljplan, oftast i anslutning till tätorterna, krävs det bygglov från berörd kommun. Dessutom behövs markägarens tillstånd. Ja, olika lagar gäller för olika skyltar och lägen, och tre olika överklagandevägar finns beroende på placering och typ av skylt. Det är uppenbart att det finns ett behov av enkla och tydliga regler för skyltning. Jag undrar om ministern är beredd att ta initiativ till en översyn av alla de regler som gäller för skyltning.

Anf. 120 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson frågar hur vi ska få fler att upptäcka vårt land. Jag tror att det är de tre frågor som Lars-Ivar Ericson själv lyfter fram som kanske är de allra viktigaste. En är marknadsföringen av Sverige och av vilka möjligheter vi har att erbjuda från norr till söder. En annan viktig fråga är naturligtvis infrastrukturen, att kunna ta sig enkelt till vårt land från olika kontinenter men också att underlätta resan inom vårt land. Den tredje frågan är nog skyltningen. Jag vill påstå att vi nu gör saker på alla dessa tre områden.

När det gäller marknadsföringen av Sverige utomlands gör Sveriges Rese- och Turistråd nu väldigt noggranna prioriteringar, där de också bedömer och räknar på vilken potential vi har att locka hit ytterligare turister. Vi vet ju till exempel att vi har många tyskar som kommer till Sverige för jakt och fiske. Bedömningen är nog att den nivån är hög och stabil. Men frågan är om vi kan växa så mycket mer på den marknaden. Nej. Däremot på den marknad som Lars-Ivar Ericson nämner, nämligen Kina och andra delar av Asien, finns en stor potential. Då är det viktigt att dels kraftsamla de resurser som finns inom rese- och turistnäringen till de marknader som vi tror att vi har störst chans att ta andelar på, dels, som jag var inne på i mitt svar, att samordna alla de resurser som Sverige

har utomlands och som på olika sätt ska bidra till att marknadsföra Sverige och ge Sverige bilden – ambassader, Exportrådet och så vidare. Vi gör nu ett sådant arbete. Jag hoppas att riksdagen kommer att ställa sig bakom den proposition som lades fram innan jul när det är dags för votering.

När det gäller infrastrukturen har jag varit i både Kina och Japan för att förhandla med resebolagen om direktflyg till Arlanda. Det är en oerhört viktig fråga. Den är inte så konstig. Man kan bara gå till sig själv så vet man att ju fler mellanlandningar man måste göra, desto stökigare tycker man att resan blir. Direktflyg till Norden eller Skandinavien är en viktig fråga – självklart för oss allra helst till Arlanda. Den är vårt nav för flyget.

Man måste också marknadsföra resorna inom Sverige. Här pågår också ett arbete med ett projekt som kallas för Hela Resan. Du och jag kan gå in på en hemsida och boka hela resan oavsett om den berör flyg, båt eller buss. Det är också ett enkelt sätt att marknadsföra olika platser i vårt land.

På samma sätt som jag beskriver att vi samordnar våra resurser och vår marknadsföring av Sverige utomlands, tycker jag också att vi har en del att lära av att marknadsföra och samordna oss inom Sverige. Vi är inte tillräckligt duktiga på till exempel skyltning för att hitta de guldkorn som finns på så många håll i vårt land. Vi är inte tillräckligt duktiga på att samordna oss mellan kommuner eller över länsgränser för de många saker som kan attrahera en familj eller ett större sällskap. Jag hoppas att fler län kommer att arbeta enligt den modell som Västra Götaland var först med att sjösätta, nämligen Göteborg & Co. Det är genom att räkna på vilken effekt turistnäringen kan ha inte bara till Göteborg som stad utan också till de platser som finns runtomkring, till exempel Borås, vi kan kraftsamla inte bara utanför Sverige utan också i Sverige för att med stor kraft ta andelar av den marknad som växer nu.

Anf. 121 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! För oss i Centerpartiet är det naturligt att lyfta fram landsbygdens möjligheter när det gäller turism. Här finns stora utvecklingsmöjligheter, och mycket har redan kommit i gång. Som exempel finns i södra Sverige många danskar och tyskar som söker sig till våra skogstrakter. Här har man kunnat erbjuda natur- och upplevelseturism.

Men nu är mycket spolerat på grund av stormens verkningar. Vandringslederna är på långa sträckor oframkomliga, och röjningsarbetet kommer att ta lång tid. Många skyltar och markeringar har förstörts. Många gårdar med binäringar som till exempel Bo på Lantgård och *bed and breakfast* drabbades hårt av stormen. Därför undrar jag om ministern i sitt arbete med stormens verkningar också väger in vad som bör göras för att så snabbt så möjligt få i gång turismen i dessa trakter.

Jag vill ge ett exempel på upplevelseturism – Barnens Gård utanför Karlskrona. Där kan man åka hölass, umgås med djur. Där är många besökare. Men det är besvärligt med kontakterna med olika myndigheter. Det krävs ett tvättställ vid djuren, ett tvättställ vid matserveringen, ett tvättställ på toaletterna. Sådana krav finns inte i andra länder. Hur ser ministern på möjligheterna att svenska miljö- och hälsobestämmelser skulle kunna ändras för att underlätta upplevelseturism?

Jag vill också lyfta in frågan om tillgänglighet och handikappturism. Det är faktiskt besvärligt för många funktionshindrade att röra sig i Turist-Sverige. DHR har inventerat landets museer. De besökte 64 olika museer. Av dessa var 27 helt eller näst intill otillgängliga för rullstolsburna. På flera av museerna gick det inte att nå alla avdelningar. På 45 av 64 var toaletten inte godkänd.

I Skåne finns Sveriges första utbildning om handikappturism på Furuboda kursgård. Där bidrar 13 skåningar med funktionshinder med sina erfarenheter. De säger att det finns en brist på information – det är inte många som vågar resa – och att funktionshindrade har svårt att få veta hur tillgängliga turistanläggningarna är. Ett problem är också bemötandet, att personalen på turistmålet ser funktionshinder som något besvärligt. Ett annat hinder är de svårigheter som rullstolsburna har när de ska åka tåg. Perrongen kan vara i fel höjd. Det är inte lätt att få hjälp med av- och påstigning. Vissa tåg går inte alls att åka med. Jag undrar hur ministern ser på möjligheterna att underlätta handikappturism genom att försöka påverka SJ och Banverket.

När det gäller infrastrukturen läste jag i lokaltidningen att på onsdag i nästa vecka kommer ministern till Skåne för att diskutera E 22:ans framtid. Men det handlar inte bara om E 22, utan jag hoppas att ministern har tid att göra en avstickare till några av de mindre vägarna i nordöstra Skåne. Vi som bor i det trafiktäta Sydsverige är bekymrade över att det satsas miljardbelopp på nya järnvägsbyggen i Norrland, att så mycket pengar går till infrastrukturen i Trollhättan och att vägnätet i södra Sverige blir bortglömt. Det är viktigt att det fungerar med buss- och biltransporter på våra vägar också i södra Sverige.

Anf. 122 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Lagarna om tvättställens placering kan jag inte. Den frågan får jag tyvärr hänvisa till ansvarig minister – vem det nu är. Jag lämnar den frågan, Lars-Ivar Ericson.

När det gäller potentialen kring till exempel naturturismen eller handikappanpassad turism har vi kommit en bit på väg, men det är klart att mycket fortfarande återstår. Naturturismen är en av de stora tillgångarna där vi kan locka turister inte minst från Asien. Vi vet att på Ishotellet i Jukkasjärvi, som är en fantastisk idé av en entreprenör, är majoriteten av gästerna japaner. De kommer för midnattssolen, norrskenet eller för kylan och isen. Vi ser också i arbetet med naturturismen och den klassificering vi arbetar med att vi får fler och fler turister som hittar kombinationsresor och som gärna vill besöka våra vattendrag eller fjäll när de kommer till Sverige. Där ser jag en stor potential också i framtiden.

När det gäller handikappturism skulle vi alla tjäna på om alla platser i vårt samhälle också var tillgängliga för alla, alla i den meningen om man har rullator, rullstol eller barnvagn. Man måste inte vara handikappad för att inse att det ibland är väldigt svårt att komma på ett tåg eller komma in på en restaurang eller något annat. Ju bättre vi blir på handikappanpassningen generellt, ju enklare blir det för oss alla, oavsett ålder.

Vi satsar en del på att göra anpassningar just kopplat till handikappturismen. I Sandviken finns det till exempel en vandringsled i naturen som är gjord för rullatorer och rullstolar. Den är oerhört uppskattad. Där skulle jag vilja säga att vi inte har gjort lika mycket under lång tid och

därför inte heller har kommit lika långt. Där finns en stor möjlighet att lyckas.

Sedan är vi tillbaka till att infrastrukturen är viktig. Så är det. Det är inte bara vägar utan också flyg och båt och mycket annat. Jag vill inte ställa någon näring mot någon annan. Jag är oerhört förtjust i den utveckling som turistnäringen har, och jag ser vilken potential den har i världen men också i Sverige. Jag är mån om att vi kan samarbeta och samordna våra resurser så att vi också syns och kan ta andelar av turistnäringen som växer. Det betyder inte att jag inte också ser bilindustrins viktiga bidrag till vårt samhälle. I dag står bilindustrin för en större andel av vår gemensamma samhällsekonomi nu år 2005 än vad den gjorde för 10–15 år sedan. Trots den oro som vi med rätta känner över en internationaliserad marknad och en stenhård konkurrens har vi lyckats hålla andelar när det gäller kopplingen till fordonsindustrin och svensk biltillverkning. Det ska vi fortsätta att göra. Också för den typen av industri är infrastrukturen viktig.

Anf. 123 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag vill komma in lite på utbildning och forskning. I propositionen beskrivs vilka grundläggande utbildningar i turism som finns. Detta är bra, för i olika sammanhang har det framkommit att utbildningsanordnarna inte riktigt vet vad turistnäringen vill ha och turistnäringen inte vet vad utbildningen består av. Det behövs en bättre dialog mellan näring och utbildningsansvariga.

Jag undrar om ministern kommer att ta några initiativ för att förbättra kommunikationen mellan utbildningarna och presumtiva arbetsgivare.

Turismforskning förekommer vid några högskolor i landet. Stefan Gössling är lektor på Campus i Helsingborg. Han ägnar 20 % av sin arbetstid åt forskning inom turism. Det innebär att en del av forskningen får ske på fritid. Han menar att det är svårt att få mer tid och pengar till forskning och att anslagen inte står i relation till turismens betydelse.

Jag undrar hur ministern ser på möjligheterna att trygga svensk turismforskning för framtiden. Kan vi få en nationell forskarskola inom turismen? Eller måste vi nöja oss med utredningens förslag om något slags turismforskningsnätverk?

Turismen är viktig. Till skillnad från nästan alla andra näringar ger turismen möjligheter åt hela Sverige. Den ger jobb åt både hög- och lågutbildade. Den är särskilt viktig i de områden där det inte finns så många andra alternativ, där livskvalitet, kultur och naturvärden är de främsta tillgångarna.

Därför vill vi från Centerpartiet i olika sammanhang lyfta fram hur viktigt det är med många offensiva satsningar på just turistnäringen.

Anf. 124 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Utbildningsfrågorna är alltid viktiga. På alla områden och i alla näringar står vi inför en stor konkurrens, så också inom turistnäringen. Det finns massor med platser som många av oss vill besöka runt om i världen. Om vi nu har bestämt oss för att ta andelar av den turistnäring som växer i alla länder måste vi vara riktigt skickliga och sticka upp med någonting som är mycket lockande. Då är också utbildningsfrågorna, kompetensen och bemötandet en viktig del av det arbetet.

Jag ser framför mig mer av samordning mellan de utbildningar som finns runt om i vårt land.

Vi har fått en skrivelse till Näringsdepartementet från Umeå universitet, Mithögskolan, Göteborgs universitet och Lunds universitet där de gemensamt har arbetat fram ett förslag på hur de tillsammans kan organisera och genomföra en nationell turismforskarsskola. Deras förslag bereder vi nu inför den stora forskningspolitiska propositionen. Jag är glad över det initiativet.

Jag tror att vi ska se forskningen och utbildningen mer kopplat till ekonomi i framtiden än vad vi har gjort. Jag vet att Handelshögskolan i Göteborg vid olika tillfällen har räknat på vad stora evenemang genererar för intäkter till såväl lokala köpmän och hotellanläggningar som kommuner men också till den nationella ekonomin. Jag tror att vi har underskattat turistnäringen i det perspektivet.

Inför turistmässan i Göteborg förra året gjorde Turistdelegationen och Turistrådet en studie åt Näringsdepartementet som vi presenterade där. Vi började räkna på vad Glasriket, Ishotellet i Jukkasjärvi och Idre Fjäll betyder för de tre kommunerna. Det är som en stor och viktig näring vi måste se turistnäringen, inte som en vid-sidan-om-verksamhet som entreprenörer håller på med för skojs skull, för här finns en potential för oss i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2004/05:288 om skyddet i Östersjön

Anf. 125 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Sverker Thorén har frågat statsrådet Lena Sommestad vilka åtgärder hon avser att vidta för att ytterligare skyddsåtgärder ska ingå och prövas i den kommande PSSA-ansökan. Precis som vid den interpellation jag svarade Sverker Thorén på den 15 juni förra året är det fortfarande jag som ansvarar för frågan i regeringen.

Då som nu vill jag understryka att det är regeringens bestämda uppfattning att Östersjön så snart som möjligt ska bli slutligt klassad som ett särskilt känsligt havsområde, ett så kallat PSSA. Regeringen uppdrog som bekant åt Sjöfartsverket att i samråd med Kustbevakningen och Naturvårdsverket utarbeta förslag till nya skyddsåtgärder och därmed verka för att Östersjön senast i mars 2006 slutligt kan pekas ut som ett PSSA i enlighet med IMO:s riktlinjer.

Regeringen ser det också som mycket angeläget att samtliga Östersjöländer deltar i samarbetet med PSSA-frågan. Östersjön är vårt gemensamma innanhav och vårt gemensamma ansvar. IMO förutsätter i sina riktlinjer för PSSA att berörda länder samverkar. Därför är det mycket glädjande att inte bara de åtta ansökande länderna deltar i arbetet med nya skyddsåtgärder, utan att också Ryssland är närvarande som observatör.

Sverker Thorén nämner i sin interpellation att Sjöfartsverket inte kommer att föreslå åtgärder som rör fartygens konstruktion, besättningarnas utbildning och ekonomiskt ansvar för skador. Skälet till detta är att IMO inte kan besluta om PSSA-relaterade åtgärder som inte har någon

Prot. 2004/05:65
27 januari

Svar på
interpellationer

rättslig grund i organisationens regelverk. De åtgärder som Sverige och övriga Östersjöländer kommer att föreslå till IMO är därför åtgärder som har en rättslig grund. IMO har till exempel tagit fram regler för fartygens konstruktion. IMO:s medlemsländer skulle inte godta att Östersjöländerna kräver andra konstruktionsregler för tankfartyg i Östersjön än i världen i övrigt. Sjöfarten är en global näringsgren, och IMO:s regler gäller för all internationell sjöfart.

Detsamma gäller Thoréns synpunkter på krav för besättningarnas utbildning. Det handlar inte om att vi inte vill ställa krav på utbildning och konstruktion, utan att vi vill se en skärpning av de globala reglerna i stället för att skapa regionala särregler. Kraven på utbildning av besättning är en viktig fråga som Sverige driver inom EU och IMO.

Ansvar för oljeskador kan enligt IMO:s riktlinjer inte heller betraktas som en regional åtgärd inom ramen för PSSA. Däremot är en ny internationell oljeskadefond på väg att skapas, och regeringen avser att inom kort föreslå riksdagen att Sverige ansluter sig till den nya fonden. På så sätt kan vi nästan fyrfaldiga den ersättning som kan betalas för oljeskador i bland annat Östersjön. Regeringen fortsätter också att verka internationellt för att förbättra ersättningsmöjligheterna för dem som drabbas av oljeutsläpp.

Åtgärder inom ramen för PSSA-klassningen måste med andra ord ha stöd i IMO:s riktlinjer. Det kan finnas andra åtgärder som man skulle vilja få med i en PSSA-klassning, och då måste man föreslå tillägg till IMO:s regelverk. En sådan procedur kan ta flera år. Tiden för att slutligt klassa Östersjön som PSSA är knapp. Vi har ett år på oss räknat från april i år för att få Östersjön slutligt klassad som PSSA. Med den tidsramen hinner vi inte få gehör för åtgärder som ligger utanför dagens regelverk. Jag stöder därför den väg, som de berörda myndigheterna har valt inom ramen för regeringens uppdrag. Det utesluter inte att vi därutöver kan driva ytterligare krav som vi kan få genomslag för på längre sikt.

Jag vill avslutningsvis betona att den slutliga klassningen definitivt inte är ett slut på vårt PSSA-arbete. Sverige kommer tillsammans med övriga Östersjöländer också i fortsättningen att lämna förslag till IMO om nya åtgärder för att stärka sjösäkerheten i Östersjöområdet.

Jag vill också poängtera att PSSA-klassningen är viktig, och det är en av många åtgärder som regeringen driver inom IMO, EU, Helsingforskommissionen och andra forum för att skydda Östersjön från sjöfartens miljöpåverkan.

Anf. 126 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Till att börja med vill jag tacka för det svar jag har fått.

Havsmiljöfrågorna måste bli de närmaste årens viktigaste område när det gäller miljön i vår närhet. Min ambition är att Havsmiljökommissionen ska lägga grund för det lyft för havsmiljöfrågorna som är nödvändigt, sade miljöminister Kjell Larsson för ett par år sedan.

Att få Östersjön klassad som ett PSSA-område, försett med effektiva ytterligare skyddsåtgärder för att förhindra bland annat katastrofala oljeutsläpp vid en olycka i den täta och alltmer tätande trafiken av tankar, har för Folkpartiet liberalerna varit en prioriterad fråga.

Det senaste året har vi försökt få besked från regeringen som tydligt visar att man inte tänker lägga ribban för lågt när skyddsåtgärder ska

bestämmas. Hittills har vi fått undvikande svar om att detta är upp till myndigheter att ta fram. Arbetet är i första hand en sjöfartsteknisk fråga, sade statsrådet i vår förra interpellationsdebatt i denna fråga. Svaret är tydligen detsamma i dag.

Folkpartiet liberalerna anser att frågan om Östersjön, världens kanske mest utsatta havsområde, och hur vi ska avvärja hotet mot den är av sådan vikt att ett tydligt och uttalat svenskt politiskt ledarskap är avgörande.

Mot bakgrund av IMO:s pågående diskussioner om framtida innehåll i PSSA-klassningen och för den framtida utvecklingen av lagstiftningen på havsmiljöområdet är det mycket viktigt att nu i ansökningar och förhandlingar flytta fram positionerna till förmån för miljön och steg för steg förbättra och förändra den föråldrade internationella havslagstiftningen.

En total ombearbetning, vilket skulle behövas, är utsiktslös. Därför är varje ny prövning, till exempel PSSA-processen i Östersjön och vilka ytterligare effektiva skyddsåtgärder vi föreslår och ansöker om och den process detta utlöser, så viktig.

I klassningen av Östersjön som särskilt känsligt havsområde bör ytterligare effektiva skyddsåtgärder prövas från fyra områden: minimikrav på skeppskonstruktion, kvalitet på besättning, lagligt ansvar och reglering från strandstaterna, till exempel lotskrav. Regeringen har vid ett flertal tillfällen under mandatperioden uttalat att kampen för att rädda den hårt utsatta Östersjön och havsmiljöarbetet är prioriterad. Nu är det skarpt läge, och dessa uttalanden prövas i ljuset av de skyddsåtgärder som man föreslår. Det är därför beklagligt att man i ansökan inte lägger sig på en högre nivå än de i och för sig nödvändiga förändringarna med nya separationssystem, förändrad ruttdragning och områden som ska undvikas.

Herr talman! I båda de grunddokument som reglerar PSSA-verktyget, IMO:s resolution A927 och vägledningsdokumentet för framställande av PSSA-ansökningar till IMO, ges möjlighet att ansöka om åtgärder som är inom IMO:s kompetens. Är det statsrådets uppfattning att inte krav på fartygskonstruktion, besättningens utbildning och ekonomiskt ansvar för skador ingår i IMO:s kompetens?

I interpellationssvaret förutsätts att det finns hinder och problem med att få in ytterligare effektiva skyddsåtgärder, och sådana kan finnas. Detta får inte i det akuta läge som Östersjön befinner sig i hindra att vi sänder mycket kraftfulla signaler in i systemet. Vi måste, som bland annat Frankrike gjorde, våga kräva det vi anser behövs och sedan kanske acceptera att vi i första rundan inte får allt.

I den resolution som antogs vid den 13:e parlamentariska Östersjökonferensen i slutet av augusti i Bergen uppmanades de respektive regeringarna just att stödja införandet av ytterligare effektiva skyddsåtgärder vid Östersjöns klassning som ett särskilt känsligt havsområde.

Anf. 127 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Så sent som i december förra året hade Sjöfartsverket en hearing där både riksdagsutskott och departement och många intresseorganisationer deltog. Då redogjorde de väldigt grundligt för det arbete som nu pågår med PSSA-åtgärder. Jag tror att de också delade upp sin

information väldigt tydligt i vilka åtgärder som är möjliga nu enligt det regelverk som IMO har. Där gick de då igenom de arbetsgrupper som kommer att föreslå till exempel trafikseparationer i fråga om olika öar, vilket rör Sverige i allra högsta grad runt både Gotland och Bornholm, och djupvattensrutter och mycket annat.

Det arbetet betyder inte att vi inte också driver andra frågor, och många av de frågor som Sverker Thorén pekar på, nämligen krav på fartygens konstruktion och krav på utbildning, är sådana frågor som Sverige har drivit och fått in i de överenskommelser som nu gäller på EU-nivå.

Vi tog tillfället i akt att verkligen skynda på de andra medlemsländerna i ljuset av de katastrofer som hände när fartyg gick på grund utanför till exempel Spaniens kust, då alla var djupt skakade över vilka konsekvenser det förde med sig. Vi blev sedan påmind om det här hemma i Sverige när vi fick plocka olja utefter Skånes kust efter ett fartyg. Det gick visserligen inte på grund på svenskt vatten, men det visar att miljöfrågorna är ett globalt problem och att vi då har ett gemensamt ansvar.

I EU arbetar vi dessutom nu med ett nytt direktiv för båtar i sjönöd. Vi ska ha gemensamma regler för vilka åtaganden länder ska ha, så att vi till exempel inte behöver se den olycka som hände utanför Spaniens kust en gång till. Där tog nämligen inte den spanska regeringen emot det fartyg som hade behövt gå in i en nödhamn.

Krav på fartygens konstruktion är viktigt, och krav på besättningen ombord är viktigt. Nu har vi kravet på dubbelskrov när fartygen går i våra gemensamma vatten och när man har kemikalier eller till exempel olja med sig. Men det räcker inte om den personal som är ombord på fartyget inte är utbildad och inte kan kommunicera på ett gemensamt språk, som då är engelska i sjöfarten precis som i luftfarten. De frågorna har vi drivit hårt i EU och också fått med oss.

Jag kan inte låta bli att också ställa en fråga. Sverker Thorén tycker att vi ska lägga oss på en högre nivå när det gäller PSSA-klassningen av Östersjön. Mot bakgrund av det som jag tror att Sverker Thorén tog del av vid Sjöfartsverkets genomgång i december och mot bakgrund av det jag har redogjort för, vilken laglig grund vi har att kräva åtgärder som IMO kan ta ställning till i dag, undrar jag: Är det Sverker Thoréns och Folkpartiets uppfattning att det är bättre att vi väntar med att klassa Östersjön som ett så kallat PSSA och att vi därigenom kan ställa högre krav? Eller är det bra om vi så fort som möjligt går fram och klassar Östersjön som ett PSSA och bestämmer oss för att efter det ändå driva ändringar i de regelverk som i dag ligger som rättslig grund för en PSSA-ansökan?

Anf. 128 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Jag observerar att jag inte får något svar på min fråga om vad som ingår i de möjligheter som IMO ger att ställa högre krav på den här ansökan. Naturligtvis vill vi se en PSSA-ansökan snabbt, och vi har varit ytterst pådrivande i det här. Men vad jag nyss sade var att vi vill se en högre nivå.

I sitt interpellationssvar understryker infrastrukturministern regeringens bestämda uppfattning att Östersjön så snart som möjligt slutligt ska

klassas som det här särskilda känsliga havsområdet, men klassningen är nästan bara en etikett. Det måste in något innehåll i det här också.

Jag vill i det här sammanhanget påminna om den tredje delen i riksdagens tillkännagivande den 29 januari 2003 angående Östersjön och PSSA. Regeringen skulle prioritera arbetet med att ta fram förslag till de skyddsåtgärder som klassningen medger. Eftersom knappa tidsramar och så vidare lyfts fram i interpellationssvaret är detta viktigt. Nog borde det ha varit möjligt att sedan dess, alltså den 29 januari 2003, parallellt med övriga diskussioner ta fram, informera om och förankra ytterligare effektiva skyddsåtgärder både på tjänstemannanivå och på högsta politiska nivå i Östersjöländerna och andra för syftet viktiga nationer – om uppdraget givits. Blev det givet?

Den 2 april 2004 godkände IMO i princip Östersjöländernas PSSA-ansökan, men först den 22 juli gav regeringen uppdraget åt Sjöfartsverket att i samråd med Kustbevakningen och Naturvårdsverket utarbeta förslag till tilläggsåtgärder. I de här direktiven skriver regeringen: Arbetet med att klassa Östersjön som PSSA har väckt stort intresse och engagemang även hos sjöfartsnäringsen och miljörelsen. I syfte att främja en öppenhet i arbetet med att skydda Östersjöns marina miljö bör Sjöfartsverket på lämpligt sätt hålla intresseorganisationerna informerade om det pågående arbetet.

I interpellationssvaret betonas starkt det angelägna i att berörda Östersjöstater deltar i samarbetet och förberedelserna med PSSA-frågan, vilket är en självklarhet. Men hur har den nationella förankringen skötts?

När miljö- och jordbruksutskottet den 21 oktober, efter att tidigare ha hört Sjöfartsverket, kallade Greenpeace, Svenska Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden för att få deras synpunkter på arbetet som pågick visade det sig att de inte fått någon information eller möjlighet att lämna synpunkter. Kort efter detta kallades berörda utskott samt intresseorganisationer till ett informationsmöte, som Ulrica Messing här redogjorde för, den 16 december, alltså bara två månader innan förslaget på skyddsåtgärder skulle lämnas in. Anser statsrådet Messing att det är en tillräcklig nivå på information och möjlighet för intresseorganisationer att lämna synpunkter i denna viktiga fråga?

Anf. 129 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Min grundinställning är att jag tror att det är bra med så mycket information som möjligt – rent generellt. Det här är en angelägen fråga, och vi är många som är måna om att det arbete som vi nu har åtagit oss gemensamt runt Östersjön också blir väldigt bra. Jag ser förankringen, öppenheten i processen och information till alla intresserade som en fördel och inte som ett hot, och jag utgår från att Sjöfartsverket på olika sätt lever upp till skyldigheten att hålla intresseorganisationerna informerade om arbetet, så som det står i regeringens beslut.

När det gäller innehållet i klassningen har vi, precis som Sjöfartsverket som ansvarar för arbetet från svensk sida, koncentrerat oss på att vidta åtgärder på de områden där det finns en rättslig grund enligt det regelverk som IMO har i dag. Det betyder inte – det var jag noga med att säga också i min förra replik – att vi tycker att det är tillräckligt på alla områden. Jag tycker att IMO ska kliva fram på en rad olika områden. Jag tror också att man kommer att göra det tack vara ett envetet arbete inte

minst från oss länder runt Östersjön men också tack vare att vi har klivit fram många steg inom EU under de senaste ett och ett halvt åren när det gäller krav på sjöfarten. Och det gäller inte bara krav på fartygen eller på utbildning eller på nödhamnar utan också krav på varje nation som låter ett fartyg gå under deras flagg. Man måste ta ett ansvar för att de fartyg som går under svensk flagg är fartyg som vi tror är bra att arbeta på men också bra att frakta gods på. Det har varit för enkelt för en del flaggstater att bara flagga in fartyg och sedan strunta i om de fartygen är miljöfarliga eller om de är arbetsmiljöfarliga. Nu har vi gemensamma regler för det inom EU. Jag vill att många av de frågor som vi verkligen har lyckats nå framgång i inom EU under de senaste åren också ska påverka det arbete som vi har inom IMO. Även om jag tycker att vi skulle kunna ha en än vassare PSSA-ansökan än som vad nu är möjligt mot det regelverk som finns är jag ändå övertygad om att det är bättre att ta det här första steget och sedan fortsätta att driva krav och åtgärder. Vi kan till och med skicka med dem samtidigt som vi lämnar in PSSA-ansökan, på ytterligare förändringar som vi tycker att IMO skulle driva i framtiden. Men jag vill inte avvakta vår PSSA-ansökan för att vänta på att få gehör för andra frågor som vi tycker är viktiga. Jag är beredd att börja med de åtgärder som nu krävs, och jag tycker att vi har gjort en rad viktiga framsteg runtomkring Östersjön. Något som är oerhört positivt är naturligtvis att också Ryssland deltar i vårt arbete.

Anf. 130 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Det är här våra skillnader i bedömningar av politiska möjligheter och hur man ska driva frågorna blir tydliga. Nuvarande regelverk ger alltså möjlighet att använda de här åtgärderna i en ansökan, som jag nyss angav. Ulrica Messing vet också att förändringar är på gång. Vi vet inte vad vi får, så därför vill vi att man ska driva på det här.

Det vore intressant att få en dagsnotering på hur läget med nödhamnarna är, eftersom vi har drivit den frågan länge. Vi fick efter långt om länge en utredning som skulle säkerställa att vi inte släpade dåliga tankbåtar mellan hamnarna i Sverige som skedde utanför Spaniens kust. Det vore jag tacksam för.

Jag kan konstatera att enskilda ledamöter, partier och även kammaren som helhet har engagerat sig hårt i den här frågan, kanske hårdare än regeringen. Eftersom regeringen lägger ribban för ytterligare effektiva skyddsåtgärder för lågt finns all anledning att kammaren fortsätter att engagera sig i att bevaka och beveka regeringen och Ulrica Messing att man uppfyller vad som sägs i det interpellationssvar som jag har fått. Där står så här: "Sverige kommer tillsammans med övriga Östersjöländer också i fortsättningen lämna förslag till IMO om nya åtgärder för att stärka sjösäkerheten i Östersjöområdet."

Anf. 131 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Ja, det kommer vi att göra. Vi har träffats tidigare i interpellationsdebatter kring den här frågan. Jag utgår från att Sverker Thorén kommer att fortsätta att interpellera mig i den frågan. Jag tar det som ett tecken på att vi båda tycker att det här är viktigt. Det är oerhört viktigt att vi har lyckats få en uppslutning runt alla länder kring Östersjön för att ställa särskilda krav på de fartyg som ska gå i våra vatten. När vi

inte lyckas med det säger vi att det inte spelar någon roll var fartyget är flaggat eller var olyckan händer. Vi får ändå vara beredda att gripa in och hjälpas åt. Det är klart att vi också i framtiden ska vara beredda att hjälpas åt om det händer en olycka, men vi måste göra vad vi kan för att minska riskerna och sårbarheten, som ju ändå stora olyckor, inte minst till havs, för med sig. Vi ska ta ett gemensamt ansvar på det sättet för vår miljö.

I maj förra året gav vi ett uppdrag till både Kustbevakningen och Sjöfartsverket att komma med regler kring hur vi förbättrar just skyddade platser för fartyg i nöd. I det arbetet ingår också Räddningsverket. Deras redovisning och slutuppdrag kommer till mig och regeringen i februari månad. Så jag återkommer gärna lite senare med konkreta åtgärder med anledning av de besluten.

Jag tror inte att någon i denna kammare har missat alla de frågor som vi har drivit nu, inte minst på EU-nivå, kring hårdare regler för sjöfarten. Jag tror inte att det är någon i denna kammare som inte tycker att vårt nästa steg, nämligen PSSA-ansökan om Östersjön, är ett dåligt steg. Det betyder inte att det är det sista steget. Det är fortfarande många åtgärder som ska vidtas, men det är viktigt det vi nu går in med tillsammans.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2004/05:295 om tung trafik i vinterväglag

Anf. 132 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman!

Helene Petersson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta på nationell nivå och på EU-nivå för att skärpta krav på utrustning för tung trafik i vinterväglag ska kunna införas.

Frågan har ställts mot bakgrund av de trafikproblem som uppstod i början av vecka 48 i trakterna kring Jönköping.

Jag vill först understryka att jag delar Helene Peterssons uppfattning att den tunga trafiken behöver framföras på säkrast möjliga sätt. För att lyckas med det behöver vi titta på flera olika delar.

För fordon med en totalvikt över 3,5 ton finns inget krav på vinterdäck. På Vägverkets uppdrag genomförde därför Väg- och transportforskningsinstitutet (VTI) en undersökning om effekterna av vinterdäcksanvändning på tunga fordon. Resultatet av den undersökningen, som redovisades i februari år 2000, gav inget stöd för att användning av vinterdäck på tunga fordon skulle kunna minska olycksrisken.

Den undersökningen visade samtidigt att det inte heller är samhällsekonomiskt motiverat att införa ett krav på användning av vinterdäck för dessa fordonskategorier. Utifrån de studier som finns det för närvarande inga planer på att införa ett sådant krav.

Däremot anser jag att vi kan öka säkerheten genom andra åtgärder, exempelvis förbättrad fordonsutrustning. Det kan handla om elektroniska stabiliseringsprogram som anpassar fordonens fart till rådande vägförhållanden. Det kan handla om säkrare däck som är utrustade med automa-

tiska lufttrycksmätare. En introduktion av mjukare fordonsfronter på tunga fordon är en annan viktig säkerhetshöjande konstruktion.

Jag vill också understryka betydelsen av bättre utbildning av förare och bra drift och underhåll av våra vägar. Det är centralt att lastbilschaufförer har en gedigen utbildning för att klara alla situationer och väderlekar.

Eftersom en stor del av vårt lands gods rör sig över landgränser är det också viktigt att vi lyckas skapa gemensamma säkerhetslösningar som fungerar inom hela EU. För närvarande pågår behandlingen av ett förslag till EG-direktiv om kompetens och utbildning av yrkesförare av fordon för gods- eller persontransporter på väg. Avsikten är att fastställa en grundläggande kompetens, som bland annat ställer krav på att föraren behärskar fordonet vid olika väglag och vid olika väderleksförhållanden, samt krav på kontinuerliga utbildningssystem. Sverige stöder ett snabbt införande av direktivet.

Jag vill också passa på att nämna att Vägverket arbetar med ett system för kvalitetssäkring av transporter för att underlätta för uppköparna av transporttjänster att välja operatörer med hög miljö- och säkerhetsprofil. I kvalitetssäkringssystemet ingår att aktörerna även tar hänsyn till väderförhållande när transporterna planeras.

Avslutningsvis är det viktigt att understryka betydelsen av att utländska åkare nås av en god information om de svenska vägförhållandena under vintertid. Jag har därför föreslagit Vägverket att utforma en särskild information om detta riktad till de utländska operatörerna som verkar i Sverige under vintern.

Anf. 133 HELENE PETERSSON (s):

Herr talman! Tack statsrådet för svaret, både på min tidigare fråga – jag har ju ställt en skriftlig fråga i det här ärendet också – och nu på min interpellation.

Det är nog så som statsrådet säger, att utifrån Väg- och transportforskningsinstitutets undersökning finns det inte tillräckligt underlag att införa ett krav på vinterdäck även för tung trafik. Jag har tagit del av utredningen, och jag ser också, som VTI själva påpekar, att undersökningen inte på något sätt är heltäckande. Det är en undersökning som baseras enbart på svenska fordon, delvis gjord i samverkan med och på Svensk Bilprovning. Man säger i rapporten: Resultaten har en betydande statistisk osäkerhet och ger i vilket fall inget stöd för att dra några slutsatser beträffande bättre trafiksäkerhet om vinterdäck används på is- och snöväglag i stället för sommardäck. En möjlig förklaring till detta kan vara att åkeribranschen och bussnäringen väl anpassar sina däckval till den miljö respektive fordon färdas i.

Undersökningen visar alltså att de flesta av de svenska fordonen är utrustade för vinterväglag. De har däck med ett mönsterdjup som i över 60 % av fallen ligger över tio millimeter och i de andra ligger någonstans mellan fem och tio millimeter, också däck med en mjukare gummiblandning. De flesta svenska och även övriga nordiska fordon är alltså utan ett lagkrav anpassade för transporter på diverse olika vägar av olika standard, också för vinterväglag.

Men vi ser alltså en ökning av utländsk trafik. I dag transporteras ca 92 % av godsvärdet genom Sverige via den tunga trafiken. En stor del av det här kommer in via södra Sverige.

Grunden för min fråga och min interpellation har varit de snöoväder som drabbat mitt län, alltså Jönköpings län, sedan november. När jag skrev den första frågan var det den 22 november då hela Jönköping stod stilla, E 4 och väg 40 i över tre timmar. De blockerades fullständigt.

Det har ju knappt varit någon vinter över huvud taget. Vi har haft några snöoväder. Varje gång det har kommit snö – jag pratar då om två tre centimeter – går radions trafikredaktion ut och meddelar att långtra-dare står fast i backarna runt Jönköping eller i övriga delar av länet.

De fordon som står still är i de flesta fall de lågbyggda trailerdragarna med hårda däck med litet mönsterdjup. Det är inte olagligt, eftersom vi i dag inte har några krav på mönsterdjup över 1,6 mm, det vill säga det som gäller för sommardäck. Ändå är man inte utrustad för att klara ett litet väderomslag.

Det är bra som statsrådet säger att man arbetar på ett EU-direktiv om kompetens och utbildning av yrkesförare, och att Sverige stöder ett snabbt införande. Förutbildning är viktig.

Min fråga är också: Ser statsrådet några möjligheter att inom EU även ta upp en diskussion om den utrustning som bör finnas på tung trafik för att den ska vara anpassad till olika väderförhållanden och för att få en säkrare trafikmiljö och en kvalitetssäkrad transport?

Anf. 134 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det är naturligtvis ett viktigt ansvar för oss transportmi-nistrar att på EU-nivå diskutera trafiksäkerhet kopplat till de tunga for-donen. Precis som Helene Petersson säger ser vi mer och mer trafik mel-lan länderna. Det är ju en utveckling som vi på många sätt uppskattar, nämligen en ökad rörlighet. Det ställer också krav.

Jag har till exempel i arbetet med trafiksäkerhet haft samtal med många aktörer om att många åkare som kommer till Sverige med färjor dricker alkohol på arbetstid. Vi har under hösten och vintern blivit påmind om flera svåra olyckor där förare varit uppenbart påverkade. Det är inte acceptabelt, och ytterligare ett bevis på gemensamma frågor som vi måste hantera inom EU.

Trafiksäkerhet handlar om mycket. Det är fordonens utrustning samt förarens utbildning och attityd.

Det enkla är det svåra. En gyllene regel till oss alla är ju att alltid an-passa hastigheten och körningen efter vädret och väglaget. Vi vet att det ibland är lättare sagt än gjort. Det är ändå den principen som måste gälla med det geografiska läge som Sverige har och med de väderomsväng-ningar vi kan se. Vi har ibland väldigt kraftiga oväder som är svåra att förbereda sig för.

I Norge har man till exempel en lag om snökedjor i tunga fordon. Det tror jag inte är aktuellt i Sverige. Det går inte att jämföra Sveriges geo-grafi med den norska. I Finland har man inte heller krav på snökedjor. Jag tror att de nackdelar som snökedjor skulle föra med sig för fordonet och slitage på däcken och slitage på vägarna inte skulle vägas upp av fördelen eller beredskapen.

*Svar på
interpellationer*

Det finns skäl för oss att titta på vilka krav vi kan ställa gemensamt på fordonens utrustning inom EU för att minska den risk för olyckor som vi ser runtomkring i länderna.

Jag tror att det mer handlar om teknik i fordonen än ytterligare krav på däcken. Vi kan med ny teknik påverka både hur vi använder fordonen och till exempel informera om vilket väglag chauffören kommer att möta när han passerar gränsen.

Jag tror att ny teknik är en del av den lösning som ligger hos oss transportministrar, och det ständiga arbetet med trafiksäkerhet kopplat till exempelvis alkohol är en annan viktig fråga.

Anf. 135 HELENE PETERSSON (s):

Herr talman! Jag tror också att det är bra med de åtgärder som statsrådet nämner: förbättrad fordonsutrustning och elektroniskt stabiliseringsprogram.

Det finns också annat, såsom hur tungt lastad bilen och trailern är och hur man har lastat den. Det är också något som vi kanske bör ge bättre utbildning på.

Framför allt gäller det farten. I undersökningen tar man upp att om man har vinterdäck på tror man att man är säkrare och då ökar man farten. Samtidigt säger undersökningen att om man har vinterutrustade däck och behåller farten blir det en trafiksäkrare miljö.

Jag kan inte lämna däckens beskaffenhet. Jag envisas med det. Det är inte krav på dubbdäck. De ger ett slitage på vägarna, det blir buller och andra arbetsmiljöproblem. Men med dem får man maximal säkerhet. Det är nog omöjligt att få ett sådant krav. I Tyskland är det ju tvärtom så att man inte får använda dubbdäck.

Ett friktionsdäck med kraftigt mönsterdjup – det är det jag efterlyser. Man pratar om vilken hårdhet slitbanegummit har. Jag är inte så oerhört insatt i alla däckfunktioner, men gummits beskaffenhet har väldigt stor betydelse och också hur mönstret på däckets är utformat. Jag vet inte hur mycket forskning som förekommer kring detta, men jag kan tänka mig att det är en del.

Den uppföljning som gjorts kring vinterdäckslagen för fordon under tre och ett halvt ton som vi har haft ett par år har faktiskt visat på en ökning av trafiksäkerheten. Det finns ju en stor risk att personbilarnas trafiksäkerhet och grepp på snö- och vinterväglag är avsevärt mycket bättre så att vi riskerar att få tung trafik bakom ryggen och bli påkörda bakifrån.

Man har visat på minskade personskadeolyckor med upp till 7 % i södra Sverige sedan vi införde denna lag. I Danmark har man inte någon lag. Där är det tvärtom. Där ökar personskadorna när det gäller trafikolyckor på vinterväglag.

Rapporten tar också upp fortsatt forskning och att man vidare bör studera säkerhetseffekterna genom att göra en olycksstudie där man studerar olyckor där däcken kan ha inverkat på olycksförloppet. Studien bör också omfatta hur fordonen uppförde sig och hurdan väglaget var.

Vet statsrådet om det pågår någon sådan studie och om man har fortsatt undersökningen?

Statsrådet nämnde, och jag gjorde det också i mitt tidigare anförande, nordiska fordon.

Vid samtal med vår polismyndighet får man veta att det oftast är nordiska fordon som klarar sig och är väl utrustade. En undersökning från Finland pekar på att tung trafik har behov av bra friktion. I Danmark har, som jag sade tidigare, personskadorna ökat.

Finns det några slutsatser man kan dra av detta, som kan kopplas till den tunga trafiken? Har statsråden i de nordiska länderna något samarbete i den här typen av frågor?

Anf. 136 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag kan inte svara på om undersökningen eller studien har fortsatt. Jag får be Helene Petersson återkomma med en skriftlig fråga så ska jag ta reda på svaret till dess.

Vi har inom Norden ett väldigt bra samarbete på transportminister-nivå. Vi träffas regelbundet, inte bara när vi har en gemensam dagordning kring de nordiska ministermötena, utan också när vi vill fördjupa oss i gemensamma frågor.

Jag hade alla mina nordiska kolleger här i Sverige och lärde om alkohol och den nya teknik som både Volkswagen och Saab har utvecklat med att ha alkoholset i nyckeln. Det är ett jättebra exempel på hur vi gemensamt kan driva fram en teknikutveckling också på politisk nivå genom att prata om möjligheten till alkohol och påminna om att på alla områden minimera riskerna för olyckor och använda ny teknik.

Det finns erfarenheter att lära av varandra när det gäller just tunga fordon. En sådan fråga som vi har diskuterat en del och som vi sedan gemensamt har lyft på EU-nivå är kopplingen till körtider och utbildningskrav på förare.

Man kommer aldrig ifrån att om man ska sitta som chaufför i ett så tungt fordon har man ett stort ansvar. Det är orimligt att ta det ansvaret om man inte har fått utbildning kring vad man ska göra om fordonet börjar sladda eller något annat. Det är starka krafter som sätts i gungning. Det arbetet kommer att fortsätta.

Det har pågått mycket forskning kring däck och deras olika kvaliteter och vad som är bra och vad som är dåligt. Jag försöker ta till mig det allteftersom det dyker upp aktuella frågor.

Jag utgår ifrån att inte bara VTI utan också många andra, alltifrån motortidningar till biltillverkare, kommer att fortsätta att forska kring detta.

Möjligheten att minska riskerna för olyckor kommer ständigt att öka.

Anf. 137 HELENE PETERSSON (s):

Herr talman! Jag tror också på ett gemensamt arbete inom EU. Vi har så mycket gränsöverskridande transporter i dag att vi måste arbeta på det.

Det finns, som statsrådet sade, särregler. Norge har sina snökedjor. Jag tror kanske inte heller att det är den perfekta lösningen för Sverige.

En sak som jag dök på under julen var att vissa länder har krav på reflexväst i bilen, bland annat Portugal. Det tycker jag var en bra idé som vi skulle kunna anamma här också. Händer det en olycka är det bra att vi syns, och då är reflexvästen en bra sak.

Jag skulle ändå inte se det som helt fel om vi från Sveriges sida ställde krav på bättre utrustning för vinterväglag när det gäller fordon som framförs på våra vägar. Återigen vill jag då ta upp ökat mönsterdjup, mjukare gummi i däcken och möjligtvis också snökedjor, fast på den punkten är jag lite tveksam. Jag vill dock absolut inte förringa de andra förslag som statsrådet har kommit med eller de arbeten som pågår. Jag tror att vi måste jobba med detta på många håll.

Jag tackar för debatten och ber statsrådet ta med sig mina synpunkter i den fortsatta hanteringen.

Anf. 138 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det ska jag göra. Jag tar med mig de synpunkterna.

Jag tror att frågor kopplade till trafiksäkerheten är någonting som angår oss alla, oavsett om det är tung trafik eller personfordon. Jag tror också att den bästa vägen att driva frågan om ständigt högre krav på fordonens konstruktion, utbildning och mycket annat är just genom EU. Vi kommer att få se fler och fler utländska *cabotage* i Sverige, och då måste vi inte bara ha tydliga svenska regler för hur de ska se ut och hur de ska färdas utan också gemensamma regler inom EU, naturligtvis till gagn för oss alla. Vi kommer alltså att fortsätta att driva de frågorna gemensamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2004/05:299 om Öresundsintegrationen

Anf. 139 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Christer Nylander har frågat mig dels vilka åtgärder jag ska vidta för att sänka taxorna på Öresundsbron, dels vilka ytterligare åtgärder jag ska vidta för att gynna den regionala tillväxten i Öresundsregionen.

Interpellationen är ställd mot bakgrund av att den danske trafikministern Flemming Hansen har framfört att han vill att taxorna på Öresundsbron ska sänkas i syfte att öka integrationen i Öresundsregionen.

Jag tycker precis som Christer Nylander att det är glädjande att Öresundsbron har fått så positiva effekter på integrationen och utvecklingen av Öresundsregionen. Jag har uppmärksammat att min danske kollega i olika sammanhang fört fram att en sänkning av avgifterna på Öresundsbron skulle vara önskvärd. Jag välkomnar detta mot bakgrund av det tidigare danska motståndet mot att sänka priserna över bron.

Öresundsbron med sina landanslutningar är ett gemensamt danskt-svenskt projekt som tillkommit genom ett mellanstatligt avtal som godkänts av det danska folketinget och Sveriges riksdag. Projektet har genomförts av Öresundsbrokonsortiet, som enligt avtalet självständigt ska ansvara för ägandet och driften av Öresundsbron. Konsortiet ägs till lika delar av den svenska och den danska staten genom dels ett danskt, dels ett svenskt statligt bolag. Förbindelsen har finansierats med lån upptagna på de nationella och internationella kapitalmarknaderna med solidariska

statsgarantier från de två staterna. Intäkterna från broavgifterna på vägtrafiken och tågtrafiken ska täcka löpande omkostnader och säkra återbetalningen av lånen. För tågtrafiken betalar Banverket och Bane Danmark en fast årlig avgift på 500 miljoner danska kronor till konsortiet. År 2004 är första året som skulden har kunnat börja amorteras. Det är mycket glädjande eftersom det enligt de ursprungliga planerna skulle inträffa först om ytterligare några år.

Konsortiet för en aktiv taxepolitik för vägtrafiken med olika former av rabatter för att stimulera den regionala trafiken men med målet att kunna finansiera både underhåll och amorteringar av bron.

Personbilstrafiken över bron kan uppdelas i regional trafik och internationell semestertrafik. Semestertrafiken är i det närmaste konstant, medan den regionala trafiken har fördubblats på tre år. Pendlingstrafiken har ökat mer än fem gånger under de senaste åren och utgör nu 20 % av personbilstrafiken på bron. Ökad biltrafik har också lett till lägre biljettpriser. Tågen har ett gemensamt trafikupplägg med förhållandevis låga taxor, och tågresandet har en stadig tillväxt med ca 10 % per år.

Av det jag nu beskrivit framgår att det är Öresundsbrokonsortiet som beslutar om priset för att åka på bron. Hur mycket priset kan sänkas avgörs av hur mycket resandet ökar. Konsortiet måste få in tillräckliga intäkter för att finansiera bron.

Avslutningsvis vill jag understryka att regeringen särskilt bevakar utvecklingen av integrationen i Öresundsregionen. En fortsatt harmonisering av regler och villkor för att bo, arbeta och studera i södra Sverige och på Själland är en viktig fråga som bevakas av både den svenska och den danska regeringen.

Anf. 140 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det pågår en annonskampanj i Skåne just nu; jag tror i alla fall att det är mest i skånska tidningar. Bland annat sägs det att folk ska ha råd att vara goda vänner. Det tycker jag låter klokt. Vidare heter det: Bron gillar inte när pengar ställer till det goda vänner emellan.

Det kostar 570 kr att åka och besöka en god vän på andra sidan Öresund. Den goda vännen kan bo två mil bort, men ändå kostar det 570 kr tur och retur. Är det en rimlig summa om man vill besöka goda vänner?

Den danske trafikministern Flemming Hansen lyfte för ett par veckor sedan upp priset på Öresundsbron på dagordningen igen. Jag blev väldigt glad när han gjorde det, för då öppnades ett möjlighetens fönster. Åtminstone var vi många som trodde det. Vi tänkte att nu kan det kanske ske, lite grann som i den här reklamfilmen: Plötsligt händer det.

Tidigare har vi nämligen hört den svenska regeringen skylla på den danska. Man har sagt att danska regeringen är motvillig att sänka priset. Våra svenska näringsministrar har gång på gång under flera år krävt sänkt brotaxa. Bland annat har Leif Pagrotsky gjort det. Nu fanns den chansen. Nu öppnades den möjligheten – men icke. Det blev inte så. Vi var väldigt många som blev besvikna när medieuppgifterna kom att den svenska regeringen tillbakavisade förslaget.

Det verkar nu också som om interpellationssvaret bekräftar den bilden. Jag är inte alldeles säker på hur jag ska tolka svaret. Ulrica Messing

säger att hon välkomnar den danske ministerns utspel, men samtidigt svarar hon inte på utspelet. Det finns ingenting i svaret som säger att Ulrica Messing är beredd att ta initiativ, att ta den utsträckta handen från Flemming Hansen.

Detta reser en del frågor, först naturligtvis varför man inte tycker att det är en bra idé att sänka brotaxan. Det reser också frågan om det man sade tidigare inte betydde någonting alls. När man tidigare beskyllde danskarna för att det var de som såg till att det inte blev någon sänkt brotaxa, var det bara ett utslag av den skylla-ifrån-sig-sjuka som verkar ha blivit så vanlig i Regeringskansliet?

Det är konstigt att Ulrica Messing i svaret säger att hon välkomnar den danska omsvängningen samtidigt som den svenska regeringen inte verkar beredd att ta den utsträckta handen. Vad menar man egentligen med detta?

Jag skulle vilja ställa några mer specifika frågor: Tror Messing att lägre priser skulle ge ökad integration och högre tillväxt? Vill Messing att priserna ska vara lägre? Är Messing i så fall beredd att göra någonting för att se till att priserna faktiskt blir lägre?

Jag vill se en sänkt brotaxa, rätt rejält sänkt. Ska integrationen i Öresund fungera ordentligt som det var tänkt – målet måste vara, tycker jag, att det ska vara lika enkelt att resa till goda vänner två mil västerut från Malmö som att åka två mil till Lund från Malmö – borde också nolltaxa vara det självklara målet. Men så är det inte.

I min interpellation hade jag två frågor – dels den om brotaxan, dels vilka ytterligare åtgärder regeringen är beredd att vidta för att se till att vi får fart i integrationsarbetet. Den frågan tycker jag kanske inte blev ordentligt besvarad.

Vi fick i dag en rapport från SBAB om regional konjunktur som visade att just Skåne de senaste två åren har varit den viktigaste tillväxtmotorn i Sverige. De kommande åren bedömer SBAB att Skåne och Stockholm kommer att vara de två viktigaste tillväxtkrafterna. Då måste man också fundera på hur man ser till att de tillväxtkrafterna kan fungera riktigt ordentligt, och där är faktiskt möjligheten att resa till en god vän på andra sidan Öresund en viktig del. Den resan kan nämligen också leda till mycket annat som ger stark konjunktur och bättre välfärd i Sverige.

Anf. 141 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Låt mig börja med att gratulera statsrådet Messing till insikten om betydelsen av en fortsatt positiv utveckling av integrationsarbetet i Öresundsregionen. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att statsrådet ser frågan om Öresundsbron som en betydelsefull del av integrationen. En fortsatt harmonisering av regler och villkor för att bo, arbeta och studera runt Öresund är en annan betydelsefull aspekt i vårt fortsatta arbete med integrationen.

En annan del av en hållbar utveckling av integrationen mellan Danmark och Sverige är likheten mellan bronns betydelse i Malmöregionen och färjornas möjlighet att existera i norra Öresund. För oss som bor i norra delen av Öresundsregionen är såväl bronns positiva utveckling som färjetrafikens fortsatta positiva utveckling av oerhört stort värde. Vi bör dock inte glömma bort det ursprungliga avtal som tecknades mellan länderna vid projekteringen av Öresundsbron.

Den struktur av småföretagsbygd som faktiskt finns uppe i Helsingborgsområdet har alla förutsättningar att utvecklas om bara rättvisa och lika konkurrensvillkor ges. I den delen är det oerhört centralt att den paritetsprincip som upprättades i samband med att Öresundsbron beslutades och byggdes också i framtiden ska få lov att gälla, det vill säga broavgifterna ska inte kunna sättas på en sådan nivå att konkurrenssituationen snedvrids avseende färjetrafiken mellan Helsingborg och Helsingör.

I det ursprungliga avtalet om Öresundsförbindelse ingick i ett protokolltillägg enligt vilken nivå färjetaxorna för sträckan Helsingborg–Helsingör ska vara utgångspunkt för färjetrafiken och vägtrafiken. Det är punkt 3 i tilläggsprotokollet. Jag tror att det är bekant för ministern.

Jag skulle vilja fråga om paritetsprincipen fortsättningsvis kommer att gälla eller om det är nya avtal på gång.

Anf. 142 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Som jag inledningsvis beskrev det i mitt svar på Christer Nylanders interpellation är det varken den svenska eller den danska regeringen som sätter priserna. Avtalet för bron är konstruerat så att avgifterna ska anpassas utifrån att man har råd att amortera och att man kan underhålla bron. Ju mer trafik, desto bättre blir förutsättningarna för lägre priser.

Det som har oroat mig och många andra i regeringen tidigare har varit att den danska regeringen har signalerat att lägre priser inte är prioriterat. Man har velat hålla emot det. Medan jag tycker att det finns en självklar symbolik i hur många som har möjlighet att pendla och nivåerna på priserna.

Trots att jag nu säger att regeringen inte på sitt bord lika lite som den danska regeringen och min kollega Flemming Hansen på sitt kommer att få upp frågan hur mycket det ska kosta att åka över till sina vänner på andra sidan Sundet vill jag ändå säga att kan man sänka priserna mot bakgrund av att trafiken har ökat tycker jag att det är oerhört positivt. Ju billigare det är att pendla, desto bättre.

Flemming Hansen är inte bara min kollega för transportfrågor, han är också kollega till Berit Andnor som ansvarig för de nordiska frågorna. Jag vet att Flemming Hansen och Berit Andnor träffas regelbundet för att just diskutera andra gemensamma frågor som rör integrationen över Öresund. Vi har tagit upp allt från teletaxor till arbetsgivaravgifter och mycket annat som har kommit som problem och som vi försöker hitta lösningar på i takt med integrationen. Vi kommer att fortsätta att hitta sådana frågor som måste beaktas och lösas på olika sätt. Men jag tror att Berit Andnor är bättre lämpad att svara exakt på vilka diskussioner som förs just nu om den fortsatta integrationen över Öresund utifrån det nordiska perspektivet.

På den fråga som Kenneth Lantz hade om avtalet vill jag svara att vi inte förbereder några nya konstruktioner i avtalet. Det avtal som tecknades då och som det sedan har kommit ett tillägg till gäller fortfarande. Att nu se mer trafik på bron är naturligtvis väldigt positivt, både biltrafik och tågtrafik. Det som är glädjande är att utvecklingen av tågtrafiken har givit en bestående tillväxt under åren, men nu tar också biltrafiken fart. Gör den det långsiktigt ser jag också fram emot lägre taxor.

Anf. 143 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Detta är viktigt. Det är väldigt viktigt för Sverige att vi tar till vara varje regions chans att bidra till välståndet i Sverige. Vi ser att Skåne tillsammans med västra delen av Öresundsregionen har chans att bli ett jätteviktigt nordeuropeiskt tillväxtcentrum. Då måste vi fundera på hur vi kan ta den chansen på allra bästa sätt.

Jag vet att Berit Andnor har ansvar för att riva gränshinder och så vidare, men Ulrica Messing har ansvar för regional tillväxtpolitik. Det är den synvinkeln man också måste ha när man funderar på hur vi i Sverige kan se till att den östra och västra sidan av Öresundsregionen kan föras samman. Klarar vi att använda den växtkraft som finns i Skåne bidrar det också till svensk välfärd totalt.

Har man den insikten måste man kanske fundera på och dessutom dra slutsatsen att lägre priser på bron skulle öka integrationen och därmed öka tillväxten. Då kanske man måste fundera på hur detta kan bli en fråga som kommer på regeringens bord. Det finns idéer om att till exempel avprivatisera bron och forma ägandet av bron på ett annat sätt. Det skulle kunna innebära en möjlighet för regeringen att få upp frågan på sitt bord, om man verkligen vill använda den växtkraft som finns och se till att vi får ett lägre pris på bron och kunna se till att integrationen fungerar bättre.

Det finns forskning som visar att redan en halvering av brotaxorna skulle ge samhällsekonomisk vinst. Den samhällsekonomiska vinsten skulle enligt den här forskningen vara ännu större om man fick nolltaxa. Kan regeringen tänka sig att göra en sådan utredning själv för att ta reda på om de forskningsrapporter som tyder på detta verkligen är rimliga? Jag skulle vilja ha besked i den frågan.

Sverige behöver tillväxt. De 570 kr som det kostar att åka till sin vän på andra sidan Sundet är ett handelshinder. Precis som alla andra handelshinder stökar det till det när man vill ha tillväxt. Det är hinder för handel. Det är hinder för företag. Det är hinder för försäljning och affärer. Det är hinder för teater och kultur. Och det är hinder för att gå på en fotbollsmatch.

Men det är också hinder på ett annat sätt. Låt mig, herr talman, styra in debatten på ett något annorlunda spår, men väldigt akut. I helgen ska Irak ha sitt första demokratiska val. Många hundratals irakier som bor i Sverige ska då gå och rösta. För dem som bor i södra Sverige innebär det att man ska ta sig till Köpenhamn för att rösta. De har redan varit över för ett par veckor sedan för att registrera sig. Det innebär att de betalar först 570 spänn tur och retur på bron för att registrera sig, sedan 570 spänn för att delta i det viktiga irakiska valet. Och detta är ett viktigt val.

Jag tror att det också är viktigt att Sverige och andra länder hjälper till och ser till att det valet blir lyckat. Andra regeringar, till exempel i Norge och i Danmark, ser till att hjälpa till så att det här valet kan bli lättare. Jag skulle vilja ställa frågan till den svenska regeringen. Är man beredd att lindra kostnaderna för irakier som måste åka till Köpenhamn och betala den dyra brotaxan för att utträta sin medborgarplikt och delta i det irakiska valet och se till att det irakiska, demokratiska riktiga valet blir genomfört på ett bra sätt?

Anf. 144 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Jag delar också Nylanders angelägna tankar om ett Skåne i tillväxt. Jag som bor uppe i norra delen av Öresundsregionen vill gärna se en hel, sammanhållen Öresundsregion. Jag ser det inte som någon motsättning mellan Malmö och Helsingborg eller mellan Köpenhamn och Helsingör utan det är viktigt att vi ser det som en helhet. Därför skulle jag vilja fråga om statsrådet också delar uppfattningen att man kan ha nytta av hela Öresundsregionen. Inte bara södra utan även den norra delen har en funktion att fylla, inte minst i integrationsarbetet. Men det finns också en arbetspendling av lång hävd uppe hos oss i den norra delen. Den får inte lov att brytas genom att konkurrenssituationen blir sådan att färjorna inte har något existensberättigande längre.

För min del vill jag gärna se att såväl en bro som en färja blir ett kompletterande inslag i bilden runtomkring Öresund. Därför kan man fråga sig om infrastrukturministern också är inne på att vi ska ha en nollring runt Öresund, så att vi kan hjälpa till att få möjligheten att bygga en Europakorridor från Stockholm och ned genom Europa som blir en mer effektiv järnvägssatsning. Finns nollringen med i era tankar? Då krävs det ju en järnvägstunnel uppe i den norra delen av Öresund. Det har uttalats positiva ordalag om detta av andra ministrar. Jag skulle också vilja höra om statsrådet är inne på den linjen.

Anf. 145 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Nästa onsdag ska jag besöka Skåne för att på plats med många involverade diskutera mer av privata lösningar runt infrastrukturen. Christer Nylander har tidigare interPELLERAT mig om det. Men här noterar jag nu att Christer Nylander vill avprivatisera den Öresundsbron som vi debatterar.

Men jag tror att vi är överens om det stora värde som bron har. Jag tror också att vi är överens om att politiken ska inrikta sig på att, på samma sätt som vi nu försöker tona ned vikten av kommungränser och länsgränser för pendling, tona ned vikten av nationsgränser, både i södra Sverige, när det gäller södra eller norra delen av Öresundsregionen, och i norra Sverige där vi ser ett självklart samarbete över den svenska och finska gränsen eller över den svenska och norska gränsen. Vi har allt att tjäna på det.

Det är inte aktuellt att gå fram med nolltaxa på den infrastrukturen. Vi går snarare mot att hitta olika lösningar för att hjälpa till med finansiering av viktig infrastruktur. Vi ska inom inte alltför lång tid inviga Svinundsbron. Det är en viktig länk i samarbetet mellan Sverige och Norge, och vi ska också finansiera bron med taxor.

Kenneth Lantz pekar på att man inte ska fokusera allt arbete runt Öresund till den södra delen. Jag delar den uppfattningen. Det kan ibland låta slarvigt när man debatterar. Men jag tror inte att någon av oss vill ha den motsättningen. Regional utveckling är verkligen regional i dess rätta bemärkelse.

Precis som färjorna har spelat och fortfarande spelar en stor roll mellan Helsingborg och Helsingör spelar bron en viktig roll längre söderöver. Men det ena utesluter inte det andra. Samarbetet mellan Sverige och Danmark, som har pågått under lång tid, ska också fortsätta på olika sätt.

Vi ska från svensk sida bidra till att man tar bort många av de administrativa hinder som finns. Men vi ska också se till att det samarbete vi har om Öresundsbron och konsortiet blir framgångsrikt så att vi kan öka trafiken och därmed hela tiden sänka priserna.

Anf. 146 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag delar Kenneth Lantz inställning att hela Skåne är viktigt. Det är lite ett ödets ironi att det är en helsingborgare och en kristianstadbo som här slåss om Öresundsbrons framtid.

Det är också viktigt för nordöstra Skåne att Öresundsbron fungerar och att HH-leden drivs vidare. Det är inte minst därför som jag brukar kämpa för E 22:ans snabba utbyggnad. Att vi letar efter andra åtgärder handlar framför allt om att regeringen har tagit bort pengar som tidigare var lovade.

Politik är att vilja, som bekant. Jag nämnde avprivatisering av bron som en idé. Men jag skulle gissa att det finns flera idéer som gör att man kan se till att föra upp frågan på ett tydligare sätt på regeringarnas bord.

Om man vill ha en sänkt brotaxa och tycker att det är viktigt för integrationen, tillväxten, välståndet och välfärden i Sverige måste man fundera i de banorna. Hur kan vi se till att det blir gjort snabbt? Jag tror att det är ganska brådskande om vi ska etablera Öresundsregionen, Skåne och södra Sverige som viktiga tillväxtmotorer.

Jag fick inte svar på min fråga om en samhällsekonomisk utredning. Det skulle ha varit en intressant ingång i den fortsatta diskussionen om Öresundsbron om vi kunde få besked. Den forskningsrapport som hittills finns visar att en halvering av avgiften skulle ge en samhällsekonomisk vinst och att en nolltaxa skulle ge en ännu större vinst.

Fru talman! Jag vet att det ligger lite utanför ärendet, men jag skulle gärna vilja ha svar på frågan om irakiernas situation. Tycker regeringen att det är rimligt att det ska kosta 1 000 kr att delta i det irakiska valet med de brotaxor som vi har i dag?

Anf. 147 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det vore intressant att studera bron lite närmare utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv nu när den har funnits under ett antal år. Jag får ta med mig den frågan och diskutera den tillsammans med Berit Andnor, som har det nordiska ansvaret. Vi får fundera på: Vad skulle vi kunna lära av Öresundsbron och därmed också för resten av integrationsarbetet mellan Sverige och Danmark? Vad kan bli bättre, och vad kan vi dra nytta av i andra integrationssammanhang? Jag ber att få återkomma i den delen.

Christer Nylander pekar på en viktig sak. Är det rimligt att det kostar pengar att få utöva sin demokratiska rättighet? Det är en jättesvår fråga i det speciella valet. Det är ett viktigt val, och vi kommer att följa det noga. Jag hoppas också att många av de medborgare som bor i Sverige och kommer från Irak tar chansen att gå och rösta.

Men det är tyvärr också så att nästan alla får åka långt för att göra det. Vi har få platser i landet där man har möjlighet att gå och rösta. Om principen var att man skulle ersätta alla för kostnaden att ta sig till sin närmaste vallokal skulle det bli en ganska stor nota.

Jag hoppas att inte alla nu åker bil över bron, eftersom jag är medveten om att det är dyrt, utan att några också åker tåg. Ska vi ersätta för resor till vallokalerna på den danska sidan kommer vi också att få ersätta resor för många andra irakier som har långt till sin vallokal på andra platser.

Låt oss hoppas att vi kan ha en större spridning av vallokalerna inför nästa demokratiska val, som också måste komma.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2004/05:308 om effekterna på skogsnäringen av stormen den 8–9 januari

Anf. 148 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Eskil Erlandsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lindra verkningarna av stormen för enskilda skogsägare och för skogsindustrin i stort.

Tisdagen den 18 januari redogjorde jag för riksdagens miljö- och jordbruksutskott och näringsutskott vilka åtgärder regeringen och våra myndigheter då hade vidtagit. Torsdagen den 20 januari lämnade jag samma information till riksdagen i denna kammare. Vid samtliga tillfällen har jag understrukit att stormskadorna på skog i södra Sverige är mycket omfattande. Vi har just upplevt den värsta stormen någonsin i vårt land sedan vi började mäta stormars styrka. Aldrig tidigare i modern tid har så mycket virke stormfällts. Många kvinnor och män omkom i och som en direkt följd av stormen. Detta är en nationell katastrof, och det är en nationell angelägenhet att kunna ta till vara värden som finns i det stormfällda virket. De åtgärder som nu krävs påbörjades redan söndagen den 9 januari.

En grupp bestående av samtliga berörda statssekreterare har tillsatts och träffas regelbundet för att samordna de insatser som behövs med anledning av stormskadorna. Gruppen ska följa upp vilka åtgärder staten behöver vidta. Även på tjänstemannanivå har en stormgrupp tillsatts i Regeringskansliet. Skogsstyrelsen leder ett gemensamt arbete mellan berörda myndigheter. Skogsstyrelsen arbetar redan hårt med att samordna insatser och begränsa skadorna, inklusive att inventera och sprida information om riskerna med att hantera stormfälld skog.

Redan tisdagen den 11 januari hade jag ett möte med företrädare från Skogsindustrierna, Södra skogsägarna och Skogs- och Träfacket för att samla oss och vårt arbete kring det akuta läget. Det mest akuta för skogens del är att få ut så mycket virke som möjligt från skogen och göra det tillgängligt för industrin i andra delar av landet. Risker för insektsangrepp som skadar även stående skog ökar ju längre tid virket får ligga. Värdet av virket minskar också om det inte kan lagras under goda förhållanden. Det virke som inte kunnat tas till vara till sommaren 2006 kommer endast att kunna användas som bränsle.

Regeringen och de statliga myndigheterna har redan vidtagit flera åtgärder för att lindra skadan. Det gäller särskilt dispenser och förenklade rutiner. Skogsvårdsorganisationen har förenklat rutinerna för avverkningsanmälan och kommer att vara generös med dispenser. Vägverket

undersöker behovet av att ge dispenser för lastbilstransporter, exempelvis i fråga om högsta tillåtna totalvikter och kör- och vilotider. Banverket och Sjöfartsverket ser över möjligheterna att transportera stora virkesvolymmer från söder till norr med järnväg respektive båt och ser positivt på möjligheterna att öka transportkapaciteten. Länsstyrelserna i de berörda länen arbetar intensivt med att hantera den allmänna krissituationen. Naturvårdsverket stöder de regionala myndigheternas arbete, och Kemikalieinspektionen följer noga utvecklingen av skadeinsekter.

En förordningsändring för att underlätta lagring av virke, inklusive vattenlagring, beslutades av regeringen den 20 januari. Flera regelförenklingar bereds. Regeringen kommer också i dialog med näringen att pröva olika lösningar för att skapa lättnader för de drabbade skogsägarna. Min bedömning är att skogsnäringen samverkat på ett bra sätt för att lösa den akuta situationen med att få all tillgänglig avverkningskapacitet till södra Sverige och att kunna transportera virket också till industrier i norra Sverige.

Jag har haft kontakt med min finska kollega som har intygat att Finland ska undersöka vilka inköp de kan göra från Sverige till finsk sågverksindustri.

Denna katastrof kommer vi att få leva med länge. Andra frågeställningar kommer att bli aktuella. För att nämna några gäller det exempelvis behov av bekämpning av skadeinsekter och återplantering. Det finns all anledning att återkomma till dessa och andra frågor när vi kommit i gång med det mest akuta arbetet och bättre kan överblicka de behov som finns. Jag vill poängtera att regeringen har daglig kontakt med ansvariga myndigheter och företrädare för skogsnäringen.

Anf. 149 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Extraordinära händelser kräver extraordinära insatser. Det är viktigt för Sverige som nation att den katastrof som drabbat en stor del av södra Sverige tas på allvar. Det är viktigt för sysselsättningen i området. Det är viktigt för den industri som finns i området, men också för annan industri i Sverige. Och framför allt är det viktigt för de människor som finns i området – för dem som sysslar med skogen för sin utkomst skull och också för andra som bor och verkar i området. Om denna katastrof inte hanteras på ett förnuftigt och bra sätt av alla inblandade, inklusive riksdag och regering, kommer den att bli än större.

Samtidigt vill jag poängtera att jag är glad över att både statsrådet och andra företrädare för regeringspartiet tillsammans med mig och andra i denna kammare är överens om problemställningarna och problematiken kring detta. Det har i debatten förekommit förslag på åtgärder som kan och bör vidtas för att på något sätt lindra den situation som en viktig del av landet hamnat i. Förslagen fortsätter att komma in. Jag ska inte upprepa alla de förslag som finns och som jag vet bearbetas, utan nöja mig med att i det avseendet ställa en fråga, nämligen om regeringen också överväger att utreda möjligheterna till ekonomisk kompensation för de oerhörda ekonomiska värden som gått förlorade för enskilda människor. Det är ett förslag som bland annat väckts i en motion från Centerpartiet.

Någon kanske säger att detta är försäkringsbar egendom. Det kan i ett naturkatastrofsammanhang emellertid inte vara ett individuellt ansvar att

ta när någonting liknande det som vi räkat ut för i den södra delen av landet inträffar. Då måste det tas ett kollektivt nationellt ansvar. Jag vet att många av de skogsägare och andra som finns i området är intresserade av ett svar på denna fråga.

För att lindra den otrygghet som oerhört många människor just nu känner för sin utkomstmöjlighet undrar jag när vi kan förväntas få svar på de frågeställningar som jag vet för närvarande utreds. När kan vi vänta svar på frågorna: Blir det ett lagerstöd? Hur kommer det att vara uppbyggt? Blir det transportbidrag? Det finns många frågor kring detta.

Om dessa svar inte kommer med skyndsamhet innebär det att otryggheten bland människor ökar. Den psykosociala hälsan är redan låg bland de människor som är drabbade. Inom parentes sagt lever de just nu också utan många andra av livets nyttigheter som man behöver för att kunna leva ett bra liv. Och därtill har de alltså mist sin skog. Det fordras därför snabba besked.

Dessa frågor vill jag alltså ställa i anslutning till vår debatt.

Anf. 150 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill understryka allvaret i den storm som drabbade vårt land och bitvis till och med mätte orkanstyrka.

Jag tror att både Eskil Erlandsson och jag har träffat många direkt berörda. Jag vet förresten att Eskil Erlandsson själv är direkt berörd av stormen. Det är ingen tvekan om att man blir oerhört tagen av detta. Det är en nationell katastrof, men självklart är det för många också en oerhörd personlig tragedi. Man har inte bara förlorat stora pengar, utan också sett livsprojekt blåsa omkull.

Beträffande den fråga som Eskil Erlandsson först ställde, nämligen om regeringen kommer att utreda möjligheten till ekonomisk kompensation för enskilda, är svaret ja. Jag och finansministern kommer att bjuda in företrädare för skogsägarna för att tillsammans med dem diskutera vilken form och vilken teknik som skulle vara till mest nytta för många av de små skogsägare som drabbats oerhört hårt ekonomiskt.

Jag har haft en genomgång med Länsförsäkringar, som är det försäkringsbolag som försäkrar allra flest skogsägare i vårt land. Enligt redovisningen till mig har ungefär en fjärdedel av deras medlemmar någon form av stormförsäkring. Detta visar att många i dag står inför stora ekonomiska följder, vilket de självklart känner oro för.

Därför vill vi diskutera med företrädare för skogsnäringen hur vi, när man nu får ut virket ur skogen och ska vidareförädla och sälja det på olika sätt, kan hjälpas åt så att beskattningen av de inkomster som skulle ha tagits ut på sju år eller femton år eller i värsta fall till och med trettio år – för så stor är fördelen för några – kan fördelas under en längre tid. Vi kommer att skyndsamt bjuda in till ett sådant möte.

Den andra frågan gällde när de exakta formerna för lagerstöd och stimulanser av transporter, som regeringen ska avsätta riktade pengar till, kommer. Där är svaret torsdag nästa vecka vid regeringsammanträdet. Redan nu pågår många förhandlingar där flera av regeringens företrädare, alltså myndigheter, är involverade. Banverket arbetar med detta tillsammans med Green Cargo, och Green Cargo har själv beställt extra godsvagnar från övriga Europa för att kunna öka kapaciteten på järnvägen. Åkare och företrädare för sjöfarten har träffat Sjöfartsverket för att

diskutera vilken typ av *cabotage* det gäller och hur mycket det kan förväntas att de ska frakta norröver, samt vad för slags material det handlar om.

Många konkreta diskussioner pågår alltså redan. Både Banverket och Vägverket har aviserat behov av att kunna använda anslagna pengar på ett annat sätt. Vi kommer att tillmötesgå dem i deras önskan om det. Torsdag nästa vecka kommer regeringen att fatta beslut om övriga åtgärder som handlar om ekonomiska stimulanser.

Anf. 151 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag gläder mig åt de besked som statsrådet ger i kammaren. Jag skulle emellertid vara intresserad av att statsrådet om möjligt kunde lätta på förlåten något.

Skälet till att jag är angelägen om att statsrådet lättar på förlåten är att varje dag som går innebär att vi får ut mindre virke. Vi måste få ned mer kapacitet. Den kapaciteten finns i andra delar av landet. Med mer kapacitet minskar behovet av kemisk bekämpning, eventuella flygbesprutningar och annat som förekommer i debatten just nu. Nyttan är alltså oändlig ju snabbare beskedet kommer. Om vi får i gång transporterna kan ytterligare värden räddas och så vidare.

Det andra jag skulle vilja säga i den här replikomgången är att jag förutsätter att de besked som till fullo kan komma nästföljande torsdag är av sådan karaktär att alla kan känna en trygghet inför framtiden. Jag kommer att utföra en leveranskontroll, och jag förutsätter att den är till belåtenhet. Men är den inte det lovar jag att återkomma och på allvar föra debatten. Detta är viktigt. Allra viktigast är det självklart för de drabbade människorna, men också för landet som helhet.

Anf. 152 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Det är en angelägen interpellation som Eskil Erlandsson ställt till Ulrica Messing. Jag måste inledningsvis också säga att jag tycker att statsrådet i många fall hanterat denna fråga på ett föredömligt sätt. Det var synd att statsrådet inte var närvarande i eftermiddags när vi hade remissdebatt om detta, men det fanns säkert skäl till det.

Då sade jag inledningsvis att jag inte besökt området eftersom jag bor mitt i det. Det är alltså min vardag. Jag sade också att det handlar om en pågående katastrof eftersom hittills 18 människor fått släppa livet till. Den siffran kommer att stiga. Om vi interpolerar den mot stormen 1969 kanske vi landar på hundratalet människor – vem vet.

Jag delade också ut ett papper som visar hur Sverige tillväxtnässigt skulle se ut om man gjorde länen i förhållande till tillväxten på skog. Det visar att Norrland inte alls är så dominerande som man kan tro. Jag vill härmed överrätta den översikten också till statsrådet.

Jag vill vända mig till statsrådet som infrastrukturminister och säga att det för närvarande finns ca 19 000 abonnenter som sitter i mörker i större eller mindre utsträckning beroende på vad man har kunnat ordna för något. Många saknar dessutom fast telefoni. Vi har gjort det här samhället väldigt elektrifierat och beroende av kontinuerlig elström. Det är en samhällstrend som vi alla har bejakat.

Att det år 2005 är tre veckors uppehåll i elleveransen är oförlåtligt. Att både fast telefoni och mobiltelefoni slås ut samtidigt är också oförlåt-

ligt. Det finns företagare i våra trakter med stor export vars existens nu hotas därför att man inte kan kommunicera på ett vettigt sätt. Det är ingen i utlandet som förstår vad det här innebär för oss. Ett svenskt företag som man handlar med vet vad vi är utsatta för, men i utlandet vet man det inte.

Eftersom det är koncession och monopol på näten innebärande att det är statlig reglering, statlig styrning, av hur det här ska gå till kan man lätt konstatera att de krav som borde ha ställts inte är ställda på ett tillräckligt tydligt sätt. Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern. Jag har själv dragit den slutsatsen att det kan vara rimligt att man i något fall kan vara utan ström i 24 timmar. Delar ministern min uppfattning att det skulle kunna vara en lämplig kvalitetsnorm för permanentboende och näringsidkare på landsbygden?

Sedan skulle jag också vilja fråga hur långt man har kommit när det gäller beredskapen på vägarna. Det kommer snart att bli ett oerhört tryck på våra vägar, inte minst på de enskilda vägarna. Jag bor själv i ett område där vi har sådana. Det fordras då en omdisponering av medel för att se till att vi nu under tjällossning etcetera kan få ut virket.

Min tredje fråga handlar om detta med kemiska bekämpningsmedel som vi naturligtvis inte ska använda om vi inte absolut måste göra det. Jag har upplevt att vi får lite olika besked från olika ministrar. Därför vill jag höra från infrastrukturministern vad det är som gäller. Kommer detta att vara möjligt eller har man stängt den vägen? Har man nu börjat delegera beslutsmyndigheter till länsstyrelsen när det gäller andra saker för att komma närmare beslutsbehoven?

Anf. 153 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill börja med Eskil Erlandssons fråga om kapaciteten. Det är precis som Eskil Erlandsson säger att vi måste få ned fler fordon snabbt alltifrån långträdare till skotrar och mycket annat. Redan till förra helgen omdisponerade Sveaskog och andra privata skogsbolag som verkar söder om Dalälven och i gränslandet där sina maskiner till det berörda området. Södra Skogsägarna har själva beställt in maskiner från andra länder i Europa. Många maskiner rullar nu in varje dag. Jag bor i en liten by utanför Gävle som heter Forsbacka, och från Forsbacka åkeri har fordon också varit på plats sedan förra helgen. Jag upplever att det finns en uppslutning, men det Eskil Erlandsson pekar på är ändå knutpunkten. Vi behöver ännu mer. Och även om vi skulle få ned alla skotrar som finns i hela vårt land skulle det inte räcka för att få ut virket under ett år. Det visar att vi behöver få in fordon också från andra länder. Vi kommer att föreslå en lösning som både gynnar ökad kapacitet på vägen i det berörda området och som kan stimulera långväga transporter med sjöfart till norra Sverige. Det blir inte bara en åtgärd utan flera åtgärder.

När det handlar om lagringsstödet kommer vi att anstränga oss oerhört mycket för att hitta möjligheter till vattenlagring för så mycket av virket som möjligt i närheten av de berörda regionerna. Med vattenlagring kan vi spara virket upp till fem år i till exempel insjöar. Då kan vi också plocka upp det på plats och leverera det till sågverksindustrier som finns i området och balansera den knäck som annars skulle uppstå i konjunkturen.

De åtgärder vi kommer att presentera under nästa vecka handlar framför allt om stimulanser för transporter och lagringsplatser. Jag vågar inte lova att mitt och finansministerns möte med industrierna kommer att leda till ett regeringsbeslut nästa torsdag. Vi kan kanske presentera vad det kommer att bli för beslut, men jag kan inte lova att det då ligger färdigt för beslut på regeringens bord.

Vi arbetar intensivt med de här frågorna. Senast i går kväll hade vi ett möte med företrädare för skogsindustrin och skogsnäringen och diskuterade just tekniken för att balansera hur mycket virke som måste vara kvar på plats och hur mycket som ska ut till norra delen av landet.

Sedan pekar Bengt-Anders Johansson på flera angelägna frågor, inte minst frågan om telebolagens och elbolagens ansvar. I söndags träffade jag teleoperatörerna och i måndags träffade Mona Sahlin, som är ansvarig för elfrågorna, eloperatörerna. Det är ingen tvekan om att vi måste skärpa lagstiftningen på olika sätt. I dag ställer lagstiftningen till exempel över huvud inga krav på det mobila nätet. Nu klarade sig det mobila nätet bättre än det fasta nätet, men det räcker inte. Vi måste också titta på hur lagstiftningen i framtiden ska involvera krav på det mobila nätet. Vi måste också ställa oss frågan: I vilket läge ska regeringen och riksdagen kräva att operatörerna har ett samarbete mellan alla nät? Jag tror nämligen att vi måste förbereda oss på att det också i framtiden kommer att hända stora naturomsvängningar. Jag hoppas att de inte blir av denna dignitet. Vi kommer att möta stora snöoväder och stora regnoväder. Då är frågan hur vi kan minska utsattheten och kräva att operatörerna ibland släpper in varandras abonnenter i näten för att på så sätt också minska sårbarheten.

Är det rimligt att vara utan ström i 24 timmar? Ja, max skulle jag vilja säga. Det som kanske är det värsta är att många av dem som nu har varit utan ström i flera veckor inte är det för första gången, utan de är längst ut på en lina och upplever att de då och då, inte minst under vinterhalvåret, blir utan ström. De är redan hårt prövade kunder eller abonnenter.

Anf. 154 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Än en gång gläder jag mig åt de besked som statsrådet ger här i kammaren. Jag hoppas att de kan förverkligas så att den leveranskontroll jag med flera kommer att utföra kan utfalla till belåten för statsrådet, för mig och för de drabbade som finns i området.

Avslutningsvis har jag en fråga som har anknytning till Bengt-Anders Johanssons frågeställningar och till skogen. Mycket av skogen kommer i första hand att fraktas ut på rent enskilda vägar. Vad jag förstår är det möjligt att från EU:s fondmedel få bland annat vägmedel att användas för uppbyggnad av en bättre infrastruktur. Glöm inte bort det rent enskilda vägnätet! Det är många skogsbilvägar som behöver förbättringsåtgärder. Jag tycker inte att de som äger de här vägarna ska drabbas av ytterligare en börda, bördan att behöva förbättra det rent enskilda vägnätet. De är redan drabbade tillräckligt mycket.

Anf. 155 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag förstår att tiden blev lite knapp på slutet. Jag utgår från att vägarna kommer upp i nästa inlägg.

Jag ska förtydliga min fråga när det gäller de kemiska bekämpningsmedlen. Så sent som i går fick jag besked från dem som sitter oerhört nära detta att man måste ha besked inom tre veckor för att man ska kunna använda detta ute i fält. Den randiga barkborren sätter tydligen i gång redan i mars, och sedan är framförhållningen så pass lång. Jag vill inte avkräva ministern något besked om det blir ja eller nej, utan jag vill bara fråga: Kommer regeringen att ha fattat beslut i den frågan? Har Ulrica Messing slängt bort några verktyg av de möjliga för att rädda så mycket värden som möjligt? Som jag sade tidigare får jag lite olika signaler från olika ministrar. Jag hoppas att det besked jag får från Ulrica Messing är regeringens vilja så att det inte blir något annat sedan.

Anf. 156 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill binda ihop den fråga från Bengt-Anders Johansson jag inte hann med och Eskil Erlandssons fråga om just vägarna. Vi räknar med att redan i början av mars kunna gå in med en väldigt tydlig specificering av de nationella kostnader som stormen har fört med sig. Vi gör nu en sammanställning vecka för vecka från våra myndigheter över de meråtgärder som de har fått sätta in och den flexibilitet som vi har fått använda oss av. I möjligheten att söka pengar från EU:s solidaritetsfond ingår också att titta på hur mycket vi kan hämta hem för det ökade slitaget på infrastrukturen. Vi är medvetna om det, och vi ska anstränga oss för att få tillbaka så mycket som möjligt från solidaritetsfonden. Vägarna är alltså en viktig del.

Där har också Vägverket redan signalerat att man kommer att ha ett behov av att flytta medel mellan anslagen, och jag är fullt införstådd med det. Hur mycket det blir beror ju delvis på vädret. En kall vår ger mindre slitage, men en blöt och regnig vår kommer absolut att ge mycket slitage, och oavsett väder kommer det att bli mer slitage än vad vi hade förväntat oss tidigare. Jag utgår därför från att jag får återkomma med förslag till om disponering av Vägverkets anslag för att möta just det behovet.

En del enskilda vägar har ju statsbidrag i dag – dock inte alla. Men man kommer också att behöva titta på vilka enskilda vägar som nu måste användas för att få ut virket så fort som möjligt och också där hjälpa till.

När det gäller kemiska bekämpningsmedel hade vi förra veckan en genomgång med skogsindustrierna, Skogs- och Träfacket, skogsägare, Kemikalieinspektionen och Skogsstyrelsen. Kemikalieinspektionen har nu ett uppdrag att ta fram två kemiska bekämpningsmedel som kan användas, delvis på det virke vi tar ut och lagrar. Vi kan inte utesluta att vi måste använda bekämpningsmedel om vi lagrar på land. Vi ska vattenbegjuta, bevattna och så vidare, men vi måste ändå ha en beredskap för det. Man tittar också på vilka bekämpningsmedel som ska användas i skogen.

Det är en svår fråga, men för att avsluta, fru talman, vill jag säga apropå Bengt-Anders Johanssons sista fråga att vi i dagsläget inte har slängt några verktyg för att vidta de åtgärder som måste vidtas för att minska den katastrof som har devalverat värdet på den skog som vi är så stolta över.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2004/05:293 om ändring av jaktlagen

Anf. 157 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en sådan ändring av 28 § jaktförordningen (1987:905) att en djurägare får möjlighet att med vapen försvara sina tamdjur mot ett rovdjur som har anfallit eller är på väg att anfalla och när en sådan ändring i så fall kommer. Mikael Oscarsson har också frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att en fårägare utan vapenlicens ska kunna freda sina djur.

Enligt 28 § jaktförordningen (1987:905) får ägare eller vårdare av tamdjur döda björn, varg, järv eller lo utan tillstånd av myndighet om rovdjuret angripit eller skadat tamdjur och det finns skäl原因 att befara ett nytt angrepp. Då får rovdjuret dödas i omedelbar anslutning till det andra angreppet.

Frågan om när ägare eller vårdare av tamdjur ska få döda ett angripande rovdjur behandlades av riksdagen i samband med propositionen om sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57). Bakgrunden var att Rovdjursutredningen i betänkandet *Sammanhållen rovdjurspolitik* (SOU 1999:146) föreslog att 28 § jaktförordningen ändras så att ägaren eller vårdaren av ett tamdjur får döda björn, varg, järv eller lo som är under direkt angrepp på tamdjuret. Det skulle således inte längre krävas att rovdjuret först angripit och skadat eller dödat ett tamdjur.

Regeringen gjorde emellertid i den nämnda propositionen den bedömningen att det åtminstone vid den tidpunkten var mindre lämpligt att ändra förutsättningarna för skydds jakt enligt 28 § förordningen på det sätt utredningen föreslagit. Flera remissinstanser har uttryckt farhågor för att en sådan ändring av förutsättningarna för skydds jakt enligt 28 § förordningen skulle komma att medföra stora svårigheter att bevisa om ett jaktbrott begåtts eller om det varit fråga om tillåten skydds jakt. Regeringen ansåg att dessa farhågor framstod som berättigade.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen för fyra år sedan tog ett flertal motioner upp frågan om ändring av 28 § jaktförordningen. Även riksdagen konstaterade emellertid att en ändring i enlighet med Rovdjursutredningens förslag skulle komma att innebära stora svårigheter när det gäller att bevisa om ett jaktbrott har begåtts eller om det varit fråga om tillåten skydds jakt. Riksdagen fann det därför inte lämpligt att då ändra förutsättningarna för skydds jakt i enlighet med utredningens förslag (bet. 2000/01: MJU9).

Frågan om utvidgning av möjligheterna till skydds jakt på enskilda initiativ utan tillstånd har behandlats av riksdagen ett antal gånger efter riksdagsbeslutet, senast våren 2004. Riksdagen vidhöll då sin bedömning när det gällde eventuella bevis svårigheter, men gav samtidigt regeringen till känna att en samlad översyn borde göras av regelverket med beaktande av såväl rätts säkerhetsaspekten som de fastlagda målen för rovdjurspolitiken.

En sådan översyn pågår inom Regeringskansliet. Som en del av beredningsunderlaget ingår Naturvårdsverkets remissbehandlade framställan om en ändring av 28 § jaktförordningen. Ändringen, som bland annat innebär att ett angripande rovdjur ska få dödas när det anfaller tamdjur om försök har gjorts att genom skrämmeåtgärder avvärja angreppet, har

fått ett blandat mottagande av remissinstanserna. Riksåklagaren uttalade i sitt remissvar att Högsta domstolens ställningstagande i det så kallade Gräsömålet borde avvaktas för att kunna bedöma om och i vilken utsträckning en författningsändring behövs. Högsta domstolen meddelade dom i målet den 21 december 2004.

Genom Högsta domstolens dom har vi fått ytterligare underlag för ett ställningstagande till utformningen av bestämmelserna om rätt att ingripa mot rovdjur som anfaller tamdjur. Vi bereder nu frågan vidare i Rege- ringskansliet.

När det avslutningsvis gäller en icke vapenägande tamdjursägars möjlighet att ingripa vid rovdjursangrepp har en markinnehavare enligt 5 § jaktlagen (1987:259) rätt att utan tillstånd vidta lämpliga åtgärder för att motverka skador av vilt. När det gäller att freda sina tamdjur mot rovdjursangrepp kan det exempelvis vara fråga om att skrämja rovdjuret i syfte att undvika angrepp. Handlar det om att med vapen försvara sina tamdjur kan djurägaren exempelvis vidtala en vapenägande granne att bevaka hans djur.

Anf. 158 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Det har länge stått klart att 28 § jaktförordningen måste ändras. Att den kobonde på Gräsö som sommaren 2002 sköt en varg på ön i syfte att freda sina kor fällts i Högsta domstolen visar med all tänkbar tydlighet att det är mycket angeläget att snarast ändra den här lagen.

Jaktförordningen måste ge medborgare rätt att försvara sina tamdjur mot angrepp från rovdjur. Det är orimligt att ha en jaktlag som innebär att den enskilde djurägaren på ett ögonblick förväntas ta ett riktigt beslut när vargen springer i samma hage som djuren.

Kobonden på Gräsö hade från grannar fått reda på att en varg uppsökt deras djurhage. När mannen sköt vargen sprang den mot hans kor och kalvar i hagen. Jag tycker att det är ställt utom allt tvivel vad den här vargen hade för syften i tamdjurshagen.

Enligt 28 § jaktförordningen får ägare eller vårdare av tamdjur döda björn, varg, järv eller lo utan tillstånd av myndigheter om rovdjuret angripit eller skadat tamdjur och det finns skälig anledning att befara ett nytt angrepp. Då får rovdjuret dödas i, som det sägs, omedelbar anslutning till det andra angreppet.

Fru talman! Vad som framkom i Högsta domstolen var att han fälldes därför att det var tio minuter och 500 meter innan vargen gick till angrepp på nytt.

Få jaktfrågor engagerar så många medborgare, oavsett om de är jägare eller icke jägare, som rovdjursfrågan. De som bor i områden med ett stort bestånd av de större rovdjuren – de områdena blir allt större i landet – är ofta mycket kritiska mot den av riksdagen antagna rovdjurspolitiken. Sannolikheten att befolkningen i rovdjurstäta områden ska kunna acceptera närvaron av rovdjuren ökar om myndigheter och politiker lyssnar på och tillgodoser de krav på förändringar som finns.

Sedan beslutet fattades i riksdagen våren 2001 har alltför många tamdjur skadats eller dödats av varg. Väl känt är angrepp i Värmland men också i mitt hemlän Uppland – men också i andra regioner i landet. Rättsfall i Uppland och Dalsland har gett nytt bränsle i debatten. Jaktförordningen har visat sig vara mycket svårtolkad – även i rättssalar. Nu säger jord-

bruksministern att frågan bereds, men samtidigt drabbar detta enskilda människor som inte vet vad som gäller och som har i färskt minne den behandling som bonden på Gräsö fick. Därför skulle jag vara tacksam för om jag kunde få någon form av besked. Ser jordbruksministern framför sig en månad till, två månader, tre månader eller är det först efter sommaren det kommer en proposition med förslag till en förändring? Är jordbruksministern överens med mig om att den nuvarande situationen är ohållbar?

Anf. 159 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Jag ville vara med i interpellationsdebatten eftersom det här är en fråga som jag får ofta och som diskuteras i mitt hemlän Värmland. Det har funnits många oseriösa inslag i rovdjursdebatten, och det finns mycket konstigheter som diskuteras i samband med rovdjursfrågorna. Vi ska inte ta upp tid just nu till att tala om det. Just frågan om § 28 är en viktig och seriös fråga i sammanhanget som är värd att ta en stund att diskutera.

Det är några saker som jag skulle vilja ta upp med anledning av jordbruksministerns svar till Mikael Oscarsson. Först har jag en reflexion, som även Mikael Oscarsson hade. Det som jurister, och för den skull också vi politiker, under månader kan fundera över och analysera ska alltså en enskild person under en mycket kort tid som står till buds, ett kort ögonblick av fara eller i en nödsituation, göra en alldeles korrekt juridisk bedömning av. Bara det är orimligt.

I början av svaret redogjorde jordbruksministern för vad 28 § jaktförordningen innebär. Det låter enkelt och bra när man får den uppläst i ett svar. Men nu är det inte så enkelt. Lite senare i svaret framskyntade det att regeringen, som jag uppfattar det, har fått bränsle till den översyn som pågår genom Högsta domstolens dom i det så kallade Gräsömålet. Nu har säkert alla läst domslutet och beskrivningen av händelseförloppet. Granen hade haft ett angrepp av varg och varnade därför den nu dömda. Han vaktade sina djur i hagen, och vargen dök upp. När mannen sköt vargen sprang den mot hans kor och kalvar i hagen – som vi har fått beskrivet här. Det torde ändå vara uppenbart vad rovdjuret hade för syfte i tamdjurshagen. Sunt förnuft säger vad jag som ägare skulle göra i en sådan situation. Jag tycker att det är bra att vi har fått ett så tydligt fall som klart pekar på hur det är i verkligheten.

Frågan är nu vad detta innebär för regeringen i den översyn som pågår. I jordbruksministerns svar redogjordes också för regeringens bedömningar år 2000 när det gäller § 28. Vid den tidpunkten var åtminstone bedömningen att det var mindre lämpligt att ändra förutsättningar för skydds jakt enligt § 28. Utredningen hade föreslagit en sådan förändring.

Nu har det gått fyra år, och vi har flera exempel på vad som händer i verkligheten ute i landet. Jag skulle därför vilja fråga jordbruksministern om de händelserna har förändrat regeringens syn på frågan. Vad innebär det underlag som regeringen nu har fått genom Högsta domstolens dom i den beredning som enligt svaret pågår i Regeringskansliet?

Anf. 160 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag tycker inte att man kan uttrycka sig som Mikael Oscarsson när han säger att det länge har stått klart att vi behöver ändra 28 § jaktförordningen. Det är inte riktigt så enkelt. Frågan har varit uppe ett antal gånger i riksdagen. Det har väckts många motioner. En del har säkert gett uttryck för att man behöver ändra paragrafen i jaktförordningen. Men riksdagen har ett antal gånger kommit fram till att vi måste ha en balans mellan möjligheter att uppnå målen i rovdjurspolitiken och att uppnå rättssäkerhet och få förtroende för rovdjurspolitiken. Det har på det sättet varit en komplicerad fråga där man egentligen har landat i att den rovdjurspolitik och det regelverk vi har ger denna balans.

Sedan var det frågan om vad vargen har för avsikt med sin närvaro i närheten av tamboskap. Ja, vargen har nog alltid den avsikten att skaffa sig mat. Det är en annan avvägning som görs i paragraferna.

Jag menar inte att vi ska vifta bort den kritik som finns mot 28 § jaktförordningen. Vi måste ha en rovdjurspolitik som medborgarna känner förtroende för. Därför var det intressant att notera en attitydundersökning som Fjällmistra redovisade i veckan. Man konstaterade att i sin helhet finns det en stor acceptans för riksdagens mål för de olika rovdjursstammarna. Det finns också en majoritet av dem som lever i områdena med rovdjur som är positiva till rovdjurspolitiken, men det finns också betydande kritik i lokala grupper. Det måste vi ta till oss. Har vi inte en rovdjurspolitik som medborgarna har förtroende för kan vi få vidkännas kontraproduktiva åtgärder. En sådan kontraproduktiv företeelse är den illegala jakten. Vi måste vidta åtgärder som löser konflikterna.

Det handlar inte bara om att titta på 28 § jaktförordningen utan det handlar om att lösa problemen genom skadeförebyggande åtgärder. Där har vi kunnat se att det är framgångsrikt att satsa på olika typer av stängsel. Viltskadecenter på Grimsö kan vara behjälplig och utvecklar effektiva stängsel.

Det är effektivt att satsa på olika typer av information. Det är effektivt att förebygga jaktbrott och se till att det finns förutsättningar att utreda jaktbrott. Jag tror också att det är mycket väsentligt att de som är berörda har inflytande när det gäller förvaltningen av rovdjurspolitiken.

Vi har nu ett översynsarbete som pågår i departementet. Det är alldeles riktigt att vi dels har ett remitterat underlag, ett förslag från Naturvårdsverket, dels har en dom från Högsta domstolen, som är utgångspunkter i översynen.

Anf. 161 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jordbruksministern ställer sig tvekande till om det verkligen under lång tid har stått klart att paragrafen behöver ändras. Jag kan i varje fall överblicka de fyra år frågan har diskuterats. För egen del började mitt engagemang på allvar när jag för ungefär fyra år sedan blev utbjuden till fårägare utanför Alunda i Uppland.

Jag vill passa på att fråga jordbruksministern om hon har varit ute hos drabbade fårägare. För mig blev det väldigt avgörande att träffa fårägare som hade fått sina får rivna – inte ett eller två utan många – och uppleva den frustration som dessa fårägare känner över att inte ha rätten att skydda sina får, sina tamdjur, mot ett angrepp. Den kvällen betydde

mycket för mig. Därför är det någonting jag bär med mig när jag engagerar mig i den här saken, att det är enskilda människor vi pratar om.

När nu domen har slagits fast i Högsta domstolen ser vi svart på vitt att lagen inte fungerar. Jag uppfattar att jordbruksministern inte heller tycker att lagen är bra. Då är frågan: När kommer förändringen? Kommer den inom en snar tidsperiod, eller är det någonting som kommer först efter sommaren?

Jordbruksministern säger i sitt svar att grannar eller färgare som inte har vapenlicens kan försöka sig på skrämselåtgärder. Det är också en diskussion i sig: Vad är en skrämselåtgärd? Är det "bu!""? Är det ett skott eller två skott? Och hur ska det bedömas sedan? Jordbruksministern säger att om det handlar om att med vapen försvara sina tamdjur kan djurägaren exempelvis vidtala en vapenägande granne att bevaka hans djur.

Då vill jag nämna i sammanhanget att i Högsta domstolen hävdade överåklagare Nils Rekke med emfas att det är den som själv drabbats av tidigare skador på tamdjur som får skjuta när en varg går till angrepp på nytt. Det vore intressant att få en kommentar till den saken, om det verkligen är så att man bara kan be en granne att hjälpa till med det.

Anf. 162 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Jo, det är jätteviktigt – jag tycker också att vi ska ha balans. Vargen har sin plats i naturen. Vi ska stävja tjuvjakt, vi ska bygga staket och vi ska göra allt vi kan. Men jag tror också att det är viktigt att vi lyssnar på människorna, särskilt på dem som bor i områden där vi vet att det finns varg.

Jordbruksministern talar också om förtroendet. Då är det tyvärr så att det inte är helt ovanligt att förtroendet för den rovdjurspolitik som har antagits av riksdagen har urholkats.

Jag sade i mitt förra inlägg att just den här punkten är en viktig och seriös fråga, hur vi ser på 28 §, för att man ska ha den här möjligheten när ett angrepp sker. Det handlar inte om att man i allmänhet hatar varg eller försöker hitta på åtgärder, utan det handlar om just rätten och möjligheten att skydda sina egna tamdjur vid ett angrepp.

Det är mycket som från olika håll pekar på att det brådskar med en översyn och ett förslag till en förändring när det gäller 28 §. Våra seriösa jägarorganisationer kan sägas vara experter på området, och de har länge pekat på det här. De människor som jag nämnde, det vill säga husdjursägarna på landsbygden, har länge talat om det. Vi har motionerat i riksdagen. Naturvårdsverket har för snart ett år sedan lagt förslag om en förändring.

Då är min fråga: Vad är det som hindrar jordbruksministern från att föreslå en förändring? Och vad är det regeringen väntar på?

För mig står det helt klart att det är orimligt att ha en jaktlag som innebär att den enskilde djurägaren på ett ögonblick förväntas ta ett riktigt beslut när vargen springer i samma hage som djuren.

Anf. 163 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag och jordbruksministern har diskuterat den här frågan ett antal gånger, och jag noterar att det finns åtminstone en grad av in-

riktningsändring hos ministern åt att det kanske trots allt behöver göras någonting.

Vi hade en debatt i våras där miljö- och jordbruksutskottet enigt för regeringen tillkännagav behovet av en översyn. Dessförinnan fanns en rovdjursutredning för ett antal år sedan, kanske år 2000.

Behovet har de facto funnits. Därför är det lite förvånande när jordbruksministern säger att det inte har funnits något behov av ändring. Det måste i så fall bero på att man inte har velat ta till sig det behovet.

Jag ställde en fråga i oktober i fjol och fick ett svar den 27 oktober. Då utlovades en eventuell författningsändring före årsskiftet, lite grann beroende på när Gräsömålet skulle komma upp. Jag följde upp det med ett öppet brev till jordbruksministern vid jultid där jag utgick från att jordbruksministern skyndsamt skulle handlägga frågan – när inte ursäkten fanns att domen från Högsta domstolen inte hade kommit.

Gräsödomen är upprörande, fru talman. Det är upprörande med tanke på rättsmedvetenheten för de människor som drabbas. Detta bara befäster behovet av en omedelbar förändring.

Lagen är dessutom svårtolkad. Högsta domstolen uttalar att den är svårtolkad. När Högsta domstolen, Sveriges högsta juridiska organ i dömande makt, säger att den är svårtolkad begär regeringen att vi som enskilda djurägare ska kunna tolka detta på delar av sekunder. Jag tror att till och med jordbruksministern inser att det måste till en förändring.

Jag ska ställa en fråga till jordbruksministern: Skulle jordbruksministern avvakta till anfall 2 om det gällde hennes tamdjur? Om svaret är ja är jordbruksministern sällsynt kallhamrad. Jag vill ha ett svar på den frågan.

Jag ställde, som sagt var, en fråga i oktober och fick svar den 27 oktober. Jag ska försöka förflytta tidsutdräkten, och då säger jordbruksministern att dom kan förväntas i mitten av november. Tanken var att det skulle kunna bli en författningsändring före årsskiftet. Om jag då gör en tidsparallell förflyttning innebär det att det kommer ett besked nästa vecka. Jag utgår från att det gäller. Om det inte gäller vill jag ha ett svar från jordbruksministern att det inte kommer nästa vecka. Annars kommer jag förmodligen att fortsätta i den här frågeställningen.

Avslutningsvis, fru talman, kan jag inte begripa varför man inte antog Rovdjursutredningens förslag som kom för ett antal år sedan. Då hade vi sluppit allt det här, och en människa som skyddar sina djur hade också sluppit bli dömd på ett iögonfallande negativt sätt.

Anf. 164 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga så här till Mikael Oscarsson: Nej, jag har inte besökt någon färegare som har fått fåren rivna av ett rovdjur. Däremot har jag träffat ett antal samer som har fått sina renar rivna av rovdjur. Jag vet vad det betyder för tamdjursägaren att få ett djur rivet. Jag förstår också att det kan kännas obegripligt för den tamdjursägaren att då inte få agera.

Samtidigt har vi ett syfte med rovdjurspolitiken, och det är att se till att vi kan etablera de stora rovdjuren i den svenska faunan.

Man kan då titta på hur riksdagen har behandlat den här frågan. Jag vill vidhålla att det inte länge har stått klart att det finns ett stöd för att ändra 28 § jaktförordningen. Riksdagen har vid flera tillfällen sagt att det

inte ska göras några förändringar, att det är en balans mellan de olika intressena. Bengt-Anders Johansson säger att han inte kan förstå varför man inte antog Rovdjursutredningens förslag. Då får man nog gå tillbaka till den diskussion som fördes i den här kammaren, för det var riksdagen som gjorde det ställningstagandet. Man ville inte gå den vägen av oro för att det skulle innebära att vi inte skulle kunna värna och etablera de här rovdjuren i den svenska naturen, i den svenska faunan.

Det är alldeles riktigt att jag under hösten uttalade att jag räknade med att vi skulle kunna bereda den här frågan så att vi skulle kunna vara klara under år 2004. Men det var ett villkor, och det var att Högsta domstolen kom med sitt beslut. Det beslutet blev fördröjt. Det beslutet kom den 21 december.

När det gäller tidsplanen för det här arbetet kommer vi att bereda frågan skyndsamt. Det kommer inte att finnas en förordningsändring nästa vecka. Det beskedet kan jag ge direkt, men frågan kommer att beredas skyndsamt under våren.

Som jag sade inledningsvis vill jag understryka att vi givetvis måste lyssna på dem som är berörda. Jag vill säga det till Dan Kihlström. Det är klart att vi ska lyssna på de berörda. Annars får vi inget förtroende för den här rovdjurspolitiken, och vi måste ha förtroende för rovdjurspolitiken för att den ska bli effektiv så att vi kan uppnå våra mål. Jag uppfattar det som att vi egentligen inte har några motstridiga synpunkter när det gäller vad vi ska uppnå. Det handlar om att få ett regelverk som går att förstå, som går att tillämpa. Det får inte vara ett regelverk som lockar till övertramp. Då får vi inte förtroende för rovdjurspolitiken från andra intressegrupper. Vi ska vara medvetna om att det finns ett antal organisationer och ett antal medborgare med naturvårdsintressen som har andra uppfattningar. Det är inte så enkelt som att alla tycker att vi ska ändra den här paragrafen.

Högsta domstolen har sagt att paragrafen är svårtolkad, säger Bengt-Anders Johansson. Det var inte det de sade. De sade att det var många som ansåg att den var svårtolkad, men Högsta domstolen själv tolkade paragrafen och uttryckte inte att den var svårtolkad.

Anf. 165 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill till sist bara ännu en gång betona allvaret i den här frågan. Det är viktigt att det inte får gå någon lång tidsperiod, för under tiden är detta någonting som drabbar enskilda människor. Det handlar om ovissheten, om att inte kunna försvara sina tamdjur. Gör de det riskerar de i dagens läge att i likhet med kobonden på Gräsö fällas.

Sedan vill jag också varna för talet om skrämselfångst, för jag tror att det är väldigt svårt att i en rättegång bevisa vad som har gjorts. Är det ett skott eller två skott eller är det ett "hallå" som ska krävas?

Jag anser att § 28 skulle lyda ungefär så här: Ägaren eller vårdaren av ett tamdjur ska få döda en björn, järv, lo eller varg som är under direkt angrepp på tamdjuret.

Vid ett angrepp måste man alltså kunna försvara sitt tamdjur.

Sedan vill jag också ställa en fråga. Jordbruksministern var inne på det här med stängsel. Är det någonting som jordbruksministern ser framför sig, att vi ska ha stängsel runt en stor del av markerna i de här områdena? Är det det som ska vara lösningen?

Sedan vill jag också påminna om brottsbalken. Som ägare till tamdjur riskerar man två års fängelse om man inte skyddar sina tamdjur mot skador och lidande, enligt brottsbalken. Denna lag och djurrättslagen gäller alltid annars. Varför ska den inte få gälla nu? § 28 måste ändras, så att det här gäller då också.

Anf. 166 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Det är intressant att jordbruksministern hänvisar till att det var kammaren som inte var intresserad av en ändring när Rovdjursutredningen var framme. Nu är ju detta en förordning. Man behöver inte höra riksdagens göranden och låtanden, utan det kan regeringen göra på eget bevåg, om man nu vill hålla sig underrättad om de behov som finns. Regeringen har ju visat i andra sammanhang att man struntar i vad riksdagen beslutar när det passar, så det var inget bra skäl.

Nu säger jordbruksministern att det enda hon kan ge besked om i fråga om när det här kommer är att det inte kommer i nästa vecka, och så ska det behandlas skyndsamt under våren. Då blir jag orolig. Vad är det som har hänt från den 27 oktober till dags dato när det gäller tidsutdräkten? Då var nämligen jordbruksministern tydlig med att det här skulle kunna gå på en och en halv månad efter det att domen hade fallit. Om jag räknar fram en och en halv månad efter det att domen har fallit skulle det vara nästa vecka, men jag ska vara generös. Ta veckan efter! Jag skulle tycka att det vore okej. Då kanske vi kan tala om att det är skyndsamt från dags dato. Men vad är det som har hänt, eftersom man nu måste ta hela våren på sig?

Sedan återgår jag till min fråga: Skulle jordbruksministern avstå från att ingripa efter anfall nummer ett på sitt tamdjur, om ett rovdjur angriper det? Det vill jag ha ett svar på.

Anf. 167 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag ska då svara på några av de direkta frågorna om hur jag skulle göra i ett sådant här läge. Det är ganska givet hur jag skulle agera. Det är klart att jag skulle vidta de här skrämselfångärderna. Jag är nämligen inte jägare, och jag har inte vapenlicens, så jag kommer inte att skjuta något rovdjur eller något djur över huvud taget.

Sedan vill säga något till Mikael Oscarsson när det gäller det här med vad man får göra och att man måste vara den som äger djuret. Nej, det är den som äger eller vårdar djuret, så det är fullt realistiskt att man kan viltala grannen som har vapenlicensen. Det är en åtgärd som då kan fungera.

Sedan gäller det detta att det är förvånande att regeringen inte har gått på Rovdjursutredningens förslag från 1999. Jag tycker inte alls att det är förvånande när riksdagen vid två tillfällen har sagt att man inte vill ha den typen av ändring i regelverket. Så sent som mars 2004 gjordes ett sådant uttalande. Men jag vill understryka att jag har förståelse för den kritik som finns mot den här paragrafen, och jag menar att vi måste lyssna på den kritiken för att få en rovdjurspolitik som fungerar. Vi gör nu en seriös bedömning i Jordbruksdepartementet av hur vi skulle kunna justera en sådan här paragraf för att den ska vara lätt att förstå och lätt att tillämpa och så att den inte ska kunna missbrukas för att döda rovdjur.

Det är så vi måste jobba för att få en effektiv rovdjursförvaltning och också kunna uppnå våra mål.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2004/05:282 om ensamstående föräldrar med nyfödda barn

Anf. 168 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Cecilia Magnusson har frågat mig om jag avser att ge utredaren i föräldraförsäkringsutredningen tilläggsdirektiv för att även barn med en förälder ska få ett bättre stöd från föräldraförsäkringen samt om jag avser att vidtaga några åtgärder med anledning av detta.

Den svenska familjepolitiken kan sägas bestå av tre olika delar: ekonomiska stöd riktade specifikt till barn och deras familjer, ekonomisk familjepolitik, barnomsorg samt övriga offentliga tjänster som kommer barnfamiljerna till del – det gäller till exempel mödravård, sjukvård och utbildning. Alla föräldrar behöver stöd i sitt föräldraskap. Därför ska enskilda familjer få det bistånd och det skydd de behöver.

Ensamstående föräldrars situation är en fråga som är mycket angelägen i regeringens arbete, och jag delar Cecilia Magnussons uppfattning att denna grupp behöver ett särskilt stöd från stat och samhälle. Flera undersökningar visar ju att denna grupp halkat efter under 1990-talet. Det finns flera sätt att stödja ensamförälderhushållen, och stödet inom familjepolitiken till ensamstående föräldrar har byggts ut under åren. Som exempel kan nämnas att de tio så kallade pappadagarna inom den tillfälliga föräldrapenningen kan tas ut av annan än fadern i vissa situationer. Reglerna innebär bland annat – i motsats till vad Cecilia Magnusson påstår – att Försäkringskassan kan besluta att en annan försäkrad får ta ut dessa dagar i de fall när faderskap inte är fastställt.

I den utredning som regeringen har tillsatt, där en översyn av föräldraförsäkringen ska göras, kommer även ensamföräldrars situation att belysas, och det finns därför inte någon anledning att ge utredningen tilläggsdirektiv.

Anf. 169 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Tack statsrådet för svaret! Översynen, utredningen om föräldraförsäkringen är ju väldigt viktig, och jag är jätteglad att den har kommit till stånd. Den har börjat bra med en spännande ansats och en öppen attityd. Jag har varit med på flera av seminarierna. Det bådar väldigt gott.

Det som vi ska debattera här är det som tyvärr inte har kommit med i de direktiv som statsrådet har formulerat för utredningen. De ensamstående föräldrarna finns inte med på en enda rad i direktiven. Jag tycker att det är väldigt allvarligt. Statsrådet är själv medveten om de här problemen och att den här gruppen har halkat efter under 90-talet, som sades i svaret. Direktiv utgör ju en begränsning av vad en utredning ska titta på och avgör en inriktning på vad det är som regeringen vill få fram, vad för slags förslag man vill ska komma fram. När vi inte på en enda rad i ut-

redningen kan hitta de ensamstående föräldrarnas situation skulle jag vara jätteglad om Berit Andnor här, fru talman, kunde ge mig och andra ledning om var den här gruppen kommer in i utredningen. Utredningen är väldigt viktig ur många sätt att se det, också konsekvenserna av de beslut vi tar här i riksdagen.

Prot. 2004/05:65
27 januari

När vi tog beslutet 2001 eller möjligtvis 2000 på hösten var vi väldigt överens i socialförsäkringsutskottet. Jag kommer ihåg att statsrådet då till och med väckte en egen motion i ärendet för att förbättra villkoren på ett ännu bättre sätt. Nu tre och ett halvt år efteråt kan vi se hur det har blivit. Det blev inte som vi önskade.

Enligt SCB har det under perioden andra halvåret 2001 till december 2003 fötts ungefär 20 000 barn som har bara en förälder. Under samma tidsperiod har Försäkringskassan beviljat endast 134 ansökningar om överföring av pappadagar. Det tycker jag är väldigt anmärkningsvärt. Vad kan det bero på? Man måste ställa sig frågan. Kan de ensamstående föräldrarna ha fått otillräcklig information om den här möjligheten? Det är möjligt, men då borde ju Riksförsäkringsverket få i uppdrag att förbättra den. Jag tror att förklaringen ligger på en helt annan nivå. Jag tror att det finns bevis kring det också. Bland annat personer som jobbar på de särskilda mödravårdscentralerna för ensamstående mammor kan vittna om att det varje vecka ringer förtvivlade föräldrar som av sina handläggare har fått besked att de tyvärr inte kan få det här beroende på att det kräver medgivande från den utpekade fadern.

Min fråga till statsrådet är: Hur ska vi kunna förklara det låga antalet beviljade överföringar när det är så många möjliga personer? Och vad kan vi göra åt det?

Anf. 170 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! I direktiven till översynen av föräldraförsäkringen är det mycket riktigt så att ensamstående föräldrar inte är beskrivna som en särskild grupp, men deras situation ingår ju precis som alla andra föräldragrupper som inte heller är direkt utpekade i den här översynen. De ingår som föräldrar i översynen av föräldraförsäkringen. Jag delar Cecilia Magnussons uppfattning. Här kan det naturligtvis finnas anledning att väga in den mycket speciella situation som ensamstående föräldrar har. Bara det faktum att vi inte har nämnt ensamstående föräldrar som grupp innebär inte att de inte ingår i den här översynen. Alla föräldrar, oavsett hur familjekonstellationen ser ut, ingår i översynen. Det är naturligtvis väldigt viktigt att de aspekter som Cecilia Magnusson lyfter fram i sin interpellation också diskuteras i utredningen. Det är min uppfattning att så också kommer att ske.

När det gäller frågan om de tio så kallade pappdagarna och överlåtelserna kan jag bara konstatera att den möjligheten finns. Det kan mycket väl vara så att det finns en brist på information. Det kan vara möjligt att det är på det sättet. Det finns all anledning för den nybildade Försäkringskassan att ständigt se över hur informationen når ut till medborgarna kring hur försäkringen ska användas och hur den ska kunna fungera på allra bästa sätt.

Det får också bli mitt svar, för den här möjligheten att överlåta till någon annan än fadern finns ju. Det handlar egentligen inte om att överlåta, utan det finns möjlighet för någon att träda i hans ställe. Det är kanske mer korrekt uttryckt. Jag kan lova Cecilia Magnusson att jag tar med mig den här aspekten och ska naturligtvis titta närmare på den, om det är så stora diskrepanser i uttaget som Cecilia Magnusson nu hänvisar till.

Anf. 171 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Ja, tyvärr är det så, för det är Riksdagens utredningstjänst som har tagit fram siffrorna 134 fall under den tidsperioden. Jag tycker att det är skrämmande lågt.

En chef för handläggningen gällande föräldrapenningen på Försäkringskassan i Västra Götaland har just uttalat: Det är så reglerna ska tolkas. För att vi ska kunna göra annorlunda måste det till en politisk regeländring av riksdagen. Denna chef hade också i januari 2003 skrivit till Riksförsäkringsverket om detta förhållande. Fortfarande har inget skett. Vi har haft frågan uppe i riksdagen, både under 2003 på hösten och nu 2004.

Utskottet säger att det inte är något problem. Därför känns det som att slå huvudet i väggen.

Så kommer det då ett efterlängt utredningsdirektiv. Sida upp och sida ned pratas det om båda föräldrarna, vardera föräldern, barnets föräldrar och nya familjebegrepp och så vidare. Att en grupp som vi är så medvetna om har en särskilt utsatt situation inte speciellt är omnämnd i direktiven oroar mig. Jag ska fortsätta att påtala detta när jag träffar utredningen på deras utmärkta seminarium.

När jag läser nästa interpellation ser jag att statsrådet påpekar att i direktiven står det ena och det andra, och det ska vi få tillbaka. När en grupp inte ens är nämnd, hur ska utredningen då mäta med att få fram förslag? De ska ganska snart lägga fram sitt betänkande.

Det andra exemplet som jag nämnde i min interpellation visar verkligen hur omänskligt det här systemet slår.

Jag har ett verklighetsexempel. En nyförlöst kvinna – hon har ett barn tidigare – har drabbats av en lungsjukdom. Läkaren intygar att hon inte kan ta hand om sitt barn och sjukskriver henne. Fadern dog av en stroke under graviditeten, så det finns ingen annan förälder. Moderns föräldrar kan dock ta ledigt från sina jobb och hjälpa henne med barnen, men Försäkringskassan säger blankt nej. Varför? Jo, barnet är inte åtta månader gammalt.

Hon kan alltså inte få hjälp i sin sjukdom med att någon får föräldraförsäkringen i stället för henne när hon är sjukskriven för att barnet är för ungt.

Hur kan man från majoritetens – och statsrådets – sida tycka att vi ska ha en sådan begränsning som 240-dagarsregeln? Det är den som är grunden till att barn inte kan få tillsyn om det bara finns en förälder.

Vad tänker statsrådet göra åt det?

Anf. 172 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! När det gäller den första delen i Cecilia Magnussons interpellation som rör de tio så kallade pappdagarna vill jag återigen understryka att det inte borde vara något problem. Vi har förändrat lagstiftningen, och det finns möjlighet för någon annan än fadern att ta ut dessa dagar.

Det Cecilia Magnusson refererar från en mycket känd situation, där man har uttalat sig från myndigheten, tyder på att det är någon form av brist i informationen eller i förmedlandet av kunskaper om de rätta förhållandena i organisationen. Jag kan bara göra den noteringen att jag utgår ifrån att det rättas till, och att den nya myndighet som nu har bildats

har större möjligheter att skapa klarhet och tydlighet när det gäller regler och tillämpning av, inte bara föräldraförsäkringen utan också andra försäkringar och förmåner.

När det gäller den andra delen som rör den tillfälliga föräldrapenningen för barn under 240 dagar har den förändring som gjordes i lagstiftningen sin grund i en dom som kom 1988. Man ville inte göra det möjligt att byta ut föräldrapenningsdagar mot sjukskrivningsdagar. Därför sattes den här gränsen.

Jag delar Cecilia Magnussons uppfattning om att det finns anledning att titta på detta. Jag kan försäkra Cecilia Magnusson att denna del ingår i Föräldraförsäkringsutredningens arbete. Man kommer att titta närmare på frågan och se om vi kan hitta en bättre lösning.

Jag kan försäkra Cecilia Magnusson att så är förhållandena.

Anf. 173 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Det var ju ett väldigt glädjande besked. Det är så fruktansvärt när särskilt utsatta människor inte kan få hjälp. Ett barn som är yngre än åtta månader har ju inte ett mindre omsorgsbehov än ett som är över åtta månader.

Jag är jätteglad att få en försäkran från statsrådet om att detta kommer att tas upp. Det är ändå 17 år sedan den domen kom, så det är dags utvärdera det.

Jag blir däremot lite oroad när statsrådet pratar om den nya organisationen inom Försäkringskassan och att man kanske har problem med den interna informationen. Så är inte fallet. Man har gått igenom det här väldigt noga i Västra Götaland och sagt att reglerna är så här. För att de ska tolkas på annat sätt måste man få en förändring, som lagstiftningen ser ut i dag.

Det är olyckligt. Jag har jobbat mycket för att få veta vad problemet är. De experter som jobbar med det säger att här måste riksdagen och regeringen komma med förändringar för att de ska kunna överlåta, eller låta någon annan disponera, de tio pappadagarna.

Jag hoppas verkligen att även den här problembilden kommer att bli föremål för utredningens översyn så att vi kan göra något åt det för de kommande barn som bara har en förälder.

Anf. 174 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det är en mycket bred översyn av föräldraförsäkringen som just nu pågår. Man tittar på föräldraförsäkringen ur en rad olika aspekter. Precis som Cecilia Magnusson säger har man ett mycket brett och förutsättningslöst arbetssätt.

De tio så kallade pappadagarna ingår ju också i den här översynen, men kanske ur ett bredare perspektiv. Jag förväntar mig att man kommer att vrida och vända på den här frågan också ur en rad olika aspekter.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 175 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Torsten Lindström har frågat mig om jag avser att föreslå en tvångsdelning av föräldraförsäkringen samt om jag avser att föreslå ett system som riskerar att förkorta det samlade uttaget av föräldrapenning för barnet under småbarnsåren.

Den svenska föräldraförsäkringen är unik. Den sätter barnet i centrum och ger genom sin flexibilitet familjer med olika villkor möjlighet till tid med barnen efter var och ens behov. Föräldraförsäkringen har som mål att stödja båda föräldrarnas möjligheter att förena förvärvsarbete med föräldraskap och framhåller särskilt männens ansvar för sina barn.

Det är ett effektivt sätt för att utforma stöd som syftar till att förbättra småbarnsföräldrarnas situation. Försäkringens konstruktion med ersättning för inkomstbortfall och att reservera tid för båda föräldrarna är viktig i regeringens arbete för jämställdhet.

Det är viktigt för barnen att båda föräldrarna utnyttjar sina möjligheter att vara föräldralediga. Föräldraförsäkringen är i dag fördelad med hälften till mamman och hälften till pappan. Två månader är reserverade för mamman respektive pappan. Utöver detta kan man överlåta dagar.

De reserverade månaderna i föräldraförsäkringen markerar vikten av att pappor är hemma med sina barn. De ger pappan ett lagstadgat stöd att kunna hävda barnets behov av att han är hemma.

I den utredning som ska göra en översyn av reglerna för föräldraförsäkringen har jag givit utredaren i uppdrag att särskilt se över och belysa vilka incitament som kan vara verkningsfulla för att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar ska minska, med beaktande av hur det samlade uttaget av föräldrapenning för barnet påverkas. Utredaren ska också se över och belysa effekterna av att två månader av föräldrapenningen reserverats för vardera föräldern samt analysera vilka effekter det kan få att på samma sätt reservera ytterligare månader. Först när denna analys är gjord kommer regeringen att ta ställning till föräldraförsäkringens framtida utformning. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 september 2005.

Anf. 176 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Allra först vill jag tacka socialministern för svaret på min interpellation.

Dagens debatt borde inte vara ideologisk, men den är det. Skiljelinjen går mellan oss som vill ha valfrihet och dem som tror att politiker vet bäst.

I dag är föräldraförsäkringen individualiserad. Den är fördelad så att mamman och pappan har rätt till hälften av dagarna vardera. Föräldrarna har sedan möjlighet att överlåta delar av eller alla sina dagar till den andre föräldern, förutom två månader som är helt och hållet reserverade för respektive förälder. Ingen kan tvinga dem att överlåta dagarna till varandra. Detta blir i stället, med utgångspunkt från familjens specifika situation och önskemål, en överenskommelse mellan föräldrarna utifrån vad som passar dem och barnet bäst.

På en fråga till föräldrar om hur de såg på sin egen fördelning av föräldraledigheten svarade fler än 80 % att de var nöjda. Nöjdast var mamorna.

Trots att alltså föräldraförsäkringen redan är individualiserad och föräldrarna är nöjda med den fördelning som de själva gjort envisas socialdemokrater och andra med att tala om en tvångskvoterad föräldraförsäkring.

Visst finns det mer att göra för att våra barn ska få god kontakt med både mamman och pappan. Undersökningar visar också att pappor skulle vilja ta ut en större andel av föräldraförsäkringen men att bland annat attityder på arbetsplatsen, ekonomi och bristande kunskap står i vägen. Men i stället för att föreslå konkreta åtgärder för att undanröja hinder och därmed öka föräldrarnas valmöjligheter har den socialdemokratiska regeringen tillsatt en ensamutredare som ska föreslå åtgärder som inskränker föräldrarnas valmöjligheter i föräldraförsäkringen. Utredaren ska bland annat ”analysera vilka effekter det kan få att reservera ytterligare månader” för mamman respektive pappan.

Direktivet är alltså givet. Målet är givet. I klartext innebär detta att man ska se över hur en tvångsdelning av föräldraförsäkringen ska genomföras. Den möjlighet till valfrihet som finns i dag ska dras in. Familjens och föräldrarnas valmöjligheter ska inskränkas och flexibiliteten i systemet minskas. Regeringen bryr sig inte om att familjers omständigheter ser olika ut, att en enda lösning faktiskt inte passar alla eller att föräldrar själva vill, och ska, kunna bestämma över fördelningen av föräldraledigheten.

Fru talman! I sitt svar undviker Berit Andnor kärnfrågan. Dock visar hennes resonemang att själva syftet med den tillsatta utredningen är att se hur det går till att tvinga på människor en lösning som de inte vill ha – kvotering. Och så avslöjar hon, kanske omedvetet men ganska häpnadsväckande, sin syn att föräldraförsäkringen ska stödja föräldrarna. Än en gång har perspektivet kommit på sniskan. Föräldraförsäkringen borde självklart syfta till att skapa tid för barn, att barn ska få bästa möjliga tillvaro och att föräldrarna ska få bästa möjliga förutsättningar att ta hand om och fostra sina barn.

Bekänn därför gärna färg i dag, Berit Andnor: Kommer regeringen att föreslå en tvångsdelning av föräldraförsäkringen, och kommer det i så fall att ske på bekostnad av den tid som i dag kan överlätas mellan föräldrar så att barn och föräldrar ska få så mycket tid som möjligt tillsammans?

Anf. 177 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det finns en bred samsyn – det är i alla fall min uppfattning – om vikten av att öka pappornas uttag av föräldraförsäkringen. Varför det? Jo, helt enkelt därför att det också finns en bred kunskap om vikten av att papporna deltar i vården av barnen. Det är också utifrån barnets bästa som den bedömningen görs. Barnen har rätt att få tid med båda sina föräldrar.

För att se hur vi med olika medel skulle kunna öka pappornas uttag har vi tillsatt Föräldraförsäkringsutredningen. Den har ett brett uppdrag och ska titta på olika vägar och metoder att nå dithän. Men att det finns

en bred samsyn om vikten av att papporna tar ett större uttag av föräldraförsäkringen måste jag nog ändå säga är ett faktum som föreligger.

Den svenska föräldraförsäkringen är unik till både längd och omfattning. Det finns egentligen inget annat land som kan konkurrera med Sverige när det gäller just föräldraförsäkringen. Tillsammans med en väl utbyggd barnomsorg och en väl utbyggd ekonomisk familjepolitik också i övrigt gör det att det sammantaget finns mycket goda förutsättningar för föräldrarna att få den tid med barnen som man önskar. Denna tid går också att anpassa efter de olika behov som varje familj har.

Att öka pappornas uttag kan naturligtvis ske på olika sätt. Torsten Lindström nämner frågan om attityder. Vilka regler som gäller på arbetsmarknaden, attityder hos arbetskamrater, arbetsgivarnas inställning – allt detta har naturligtvis också betydelse för att få ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Det är en självklarhet att det här måste genomföras förändringar. Man måste öka medvetenheten hos arbetsmarknadens parter om vikten av att stimulera papporna att ta en jämställd del av vården av och ansvaret för sina barn.

En annan väldigt viktig del är taket i föräldraförsäkringen. Där har regeringen tillsammans med våra samarbetspartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet beslutat att höja taket från den 1 juli 2006.

Utredningen om föräldraförsäkringen pågår och kommer att pågå fram till den 1 september i år. Fram till dess att det arbetet är slutfört finns det ingen anledning för mig att i dag avge någon deklaration kring hur regeringen kommer att ställa sig i de frågor som Torsten Lindström här ställer.

Anf. 178 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är glädjande att socialministern och jag kan vara överens om att barn behöver både en mamma och en pappa. Det är också glädjande att vi kan vara överens om att barn, familjer och föräldrar har olika behov. Men om vi nu kan vara överens om detta, hur går det ihop med ståndpunkten att det här ska lösas med hjälp av en lösning för alla, med den tvångskvotering som en inskränkning av valfriheten i föräldraförsäkringen de facto innebär?

Tänk om Berit Andnor skulle våga löpa hela linan ut och säga: Vi kommer inte att föreslå en tvångskvotering. Vi har förtroende för föräldrarna. Vi har förtroende för familjerna. Det vore ljuv musik. Jag befarar att vi inte kommer att få höra detta från socialministern denna kväll.

Fru talman! För oss unga män är det, kanske till skillnad från tidigare generationer, väldigt naturligt att vara både aktiva och närvarande föräldrar. För egen del ser jag fram emot att få vara hemma med mina barn när den tiden kommer. Oavsett detta är det dock familjen – min familj eller den familj som det handlar om – som ska bestämma hur detta läggs upp. Det ska faktiskt inte regeringen bestämma. Det ska faktiskt inte politiker bestämma. Det ska faktiskt inte Berit Andnor bestämma.

Det ger en lite fadd smak av gammalt tänkande att kvotera, att tvinga in folk. När vi ser på direktiven till den här utredningen är det tydligt att den har fått i uppdrag att se över hur det ska vara möjligt att tvinga in folk i en och samma fälla: den som överheten gillar.

Vi kristdemokrater vill arbeta med attityder, ge mer valfrihet och stimulera pappor – eller höginkomsttagarna i familjerna, och det är ju tyvärr oftast papporna – genom att höja nivån i föräldraförsäkringen så att det blir lättare att hitta de lösningar som passar den egna familjen i stället för att komma med pekpinnar.

När de här pekpinnarna diskuteras blir onekligen frågan vad nästa steg blir. Ska vi reglera hur föräldrarna ska vara klädda när de leker med barnen? Var går egentligen gränsen för det här överförmyndandet? Det vore klädsamt med ett klart och tydligt besked om det från socialministern.

Fru talman! Tid är den stora bristvaran för dagens familjer. Undersökningar visar att det barn mest av allt önskar är mer tid med sina föräldrar. Familjen är det viktigaste. Undersökningar visar också att det småbarnsföräldrar mest av allt önskar är mer ”luft” i sina liv – ”luft” i bemärkelsen att slippa stressen, att slippa känna att livspusslet inte går ihop, att känna att man har lite mer makt över sin vardag.

Det är bara att konstatera: Vi kristdemokrater vill göra det möjligt att ge alla familjer – låginkomsttagare, medelinkomsttagare, höginkomsttagare, familjer med en förälder och familjer med två föräldrar – mer makt att bestämma. Men när vi kristdemokrater vill flytta makt från överhet, från kommunhus, Riksdagshus och Regeringskansli till familjernas köksbord kommer faran vankandes med hjälp av direktiven till den här utredningen om att i stället göra precis tvärtom. Ta ifrån föräldrarna, ta ifrån familjen den valfrihet och den möjlighet som de de facto har i dag. Den valfriheten borde inte ens Berit Andnor vilja inskränka utan tvärtom slå vakt om. Någoting annat är ingenting annat än överförmynderi och ren och skär socialism.

Jag fick heller inte svar på min fråga. Låt oss ta exemplet en familj där det av någon anledning är väldigt svårt för en förälder att vara hemma. Menar Berit Andnor att kvoteringen ska gå så långt att den familjen förlorar möjligheten att överföra dagar, vilket betyder att barnet får mindre tid med sina föräldrar? Menar socialministern det?

Anf. 179 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Som jag säger i mitt interpellationssvar anser regeringen, och fler partier också skulle jag vilja säga, även på den borgerliga kanten, tror jag, att det är viktigt för barnen att båda föräldrarna utnyttjar sina möjligheter att vara föräldralediga. Barnen behöver båda föräldrarna. Vi kan konstatera att papporna tar ut alldeles för lite av föräldraledigheten. Det går visserligen åt rätt håll, men det går förfärligt sakta.

Det man nu tittar på i föräldraförsäkringsöversynen är vilka incitament som skulle kunna vara verkningsfulla för att öka pappornas uttag. Min fråga till Torsten Lindström är, ser Torsten Lindström inga problem med att papporna inte tar ut sin del av föräldraledigheten? Är inte det ett problem? Innebär inte det att barnen inte får det här tillfället att tillbringa tid med båda sina föräldrar?

Den familjepolitik som vi socialdemokrater står för har en stark uppslutning från barnfamiljerna i dag. En föräldraförsäkring som är unik både i sin längd och i sin omfattning, med inkomstbortfallsprincipen som grund i kombination med en utbyggd barnomsorg som är till för alla barn, där vi inte lägger hinder i form av att det är för dyrt att ha sitt barn i

barnomsorg, är tillsammans med barnbidrag och andra familjeförmåner sammantaget naturligtvis någonting som skapar trygghet och valmöjligheter för alla barnfamiljer.

Torsten Lindström representerar ett parti, Kristdemokraterna, där detta är någonting som är fel. De förslag som Kristdemokraterna har när det gäller familjepolitiken är ju ingenting som kommer alla barn till del, alla barnfamiljer. De kristdemokratiska förslagen inom familjepolitiken innebär ju en återgång till ett förlegat tänkande och ett samhälle som vi har lämnat bakom oss.

Vi socialdemokrater, tillsammans med flera andra partier, står för en modern familjepolitik som är anpassad efter det samhälle vi lever i i dag och de krav, önskingar och förväntningar som barnfamiljerna har. Det är en politik som skapar förutsättningar just för det som Torsten Lindström säger sig prata för, nämligen en valfrihet, men en valfrihet som är till för alla inte bara för några.

Anf. 180 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Äntligen kom svaret. Socialministern ser ett bekymmer. Människor betar sig inte, familjer betar sig inte som socialministern vill. Vad ska hon göra? Jo, ta till den klassiska, gammaldags, mossiga socialdemokratiska lösningen. Tillsätt en utredning! Inför incitament! Ta fram pekpinna så att människor börjar bete sig som den politiska överheten vill. Kan det bli mer avslöjande?

Vi kristdemokrater vill gå i den motsatta riktningen. Vi vill arbeta med mer valfrihet, arbeta med attityder, ta vara på den positiva kraft som finns hos familjerna, ta vara på den positiva kraft som finns hos både pappor och mammor. Den kraften vill Berit Andnor ta ifrån dem för att i stället gå in och tala om att så här ska ni göra. Det har vi kommit fram till är bra för alla, även för er. Det blir inte mycket utrymme för vare sig valfrihet, olikheter eller mångfald i den socialdemokratiska enögda politiken där alla ska göra på ett sätt.

Fru talman! Om socialministern framhärdar i sitt svar här i dag kommer frågan om kvotering av föräldraförsäkring att bli en valfråga. Då får vi nog se hur det är med det folkliga stödet för det socialdemokratiska överförmyndariet. Vi har trots allt många undersökningar som visar att alla föräldrar vill bestämma mer, få möjligheten att styra mer över sin vardag än de har i Socialdemokraternas Sverige. Det finns inget folkligt stöd, fru talman, för att införa tvångslösningar och kvotering.

Det finns heller inget som helst stöd för en sådan lösning i till exempel FN:s barnkonvention, som är *mycket* klar och tydlig och som Sverige har förbundit sig att följa. Sverige som land ska respektera de möjligheter, det ansvar, de rättigheter och de skyldigheter som tillkommer familjer och barn.

Fru talman! Inte kan väl Berit Andnor vara beredd att så tydligt gå emot FN:s barnkonvention som en tvångskvotering av föräldraförsäkringen skulle innebära?

Anf. 181 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Låt mig bara säga att det finns en bred enighet om vikten av att öka pappornas uttag av föräldraförsäkringen. Det finns det en bred

samsyn om just utifrån barnperspektivet, att barn har rätt till båda sina föräldrar.

Det utredningen nu tittar på är vilka incitament som skulle kunna vara verkningsfulla för att öka pappornas uttag av föräldraförsäkringen, därför att det finns så stora vinster med detta. Det handlar om att barnen väldigt tidigt kan knyta en nära och bra kontakt med båda sina föräldrar. Det har också betydelse för hela livet, i vad som händer framöver. I samband med skilsmässor, om det går så tråkigt att man inte fortsätter att leva tillsammans, vilket tyvärr händer, vet vi att en tidig, nära anknytning till pappan också har betydelse för i vilken utsträckning man har möjlighet att upprätthålla en god relation framöver. Det finns mycket bra forskning kring detta.

Det är naturligtvis av intresse för oss alla att se till att våra barn har en nära och bra kontakt med båda föräldrarna. Och det är det som utredningen syftar till. Jag ser fram emot den. Jag ser också fram emot att diskutera de här frågorna med Kristdemokraterna i valrörelsen. Jag vet att det finns ett stort folkligt stöd för den traditionella svenska familjepolitik som vi socialdemokrater står för. En bra föräldraförsäkring, en välutbyggd barnomsorg som alla har råd med och höga barnbidrag och andra förmåner inom den ekonomiska familjepolitiken bildar tillsammans en bra helhet som ger valfrihet åt alla barnfamiljer och ger en trygghet som naturligtvis är väldigt viktig för våra barn och barnfamiljer.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2004/05:65 till miljö- och jordbruksutskottet

2004/05:68 till lagutskottet

2004/05:69 till justitieutskottet

Skrivelse

2004/05:66 till arbetsmarknadsutskottet

Motion

2004/05:Fö39 till försvarsutskottet

20 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2004/05:54 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2003/04

21 § Anmälan om interpellation

Prot. 2004/05:65
27 januari

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 27 januari

2004/05:334 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
FN-resolution 1325

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 februari.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 januari

2004/05:798 av *Peter Danielsson* (m) till finansminister Pär Nuder
Lissabonprocessen

2004/05:799 av *Christer Nylander* (fp) till finansminister Pär Nuder
Arbetslösheten

2004/05:800 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Carin Jämtin
Svenskt bistånd till Västbanken

2004/05:801 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
EU-perspektiv på miljöarbetet

2004/05:802 av *Lennart Fremling* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Europaväg 45

2004/05:803 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Anonyma jobbansökningar

2004/05:804 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Försäljning av vapen till Kina

2004/05:805 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Kostnadsökningar för Sveriges deltagande i Liberia

2004/05:806 av *Margareta Sandgren* (s) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Frystorkning av avlidna

2004/05:807 av *Peter Danielsson* (m) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Svenska statens forskningssatsningar och Lissabonprocessen

2004/05:808 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Graviditetsstödande åtgärder

2004/05:809 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Vestibulit

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 februari.

23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 januari

2004/05:727 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Krav på stormdrabbade skogsägare

2004/05:731 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Lena Hallengren
Träteknisk utbildning

2004/05:752 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Hedersrelaterat våld på grund av sexuell läggning

den 27 januari

2004/05:732 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Vårdnadsmål

2004/05:762 av *Johan Linander* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Samarbete mellan rättsliga myndigheter

2004/05:763 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Brister i kriminalvården

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 februari.

24 § Kammaren åtskildes kl. 19.48.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.53,

av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 105 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 145 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagens valberedning	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
<i>Remissdebatt.....</i>	<i>1</i>
Anf. 1 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m)	1
Anf. 2 GUNNAR NORDMARK (fp).....	4
Anf. 3 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	6
Anf. 4 JAN ANDERSSON (c)	8
Anf. 5 ÅSA DOMEIJ (mp).....	10
Anf. 6 JAN ANDERSSON (c) replik	12
Anf. 7 ÅSA DOMEIJ (mp) replik	12
Anf. 8 JAN ANDERSSON (c) replik	13
Anf. 9 ÅSA DOMEIJ (mp) replik	13
Anf. 10 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	13
Anf. 11 ÅSA DOMEIJ (mp) replik	14
Anf. 12 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	14
Anf. 13 ÅSA DOMEIJ (mp) replik	15
Anf. 14 ALF ERIKSSON (s).....	15
Anf. 15 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	18
Anf. 16 ALF ERIKSSON (s) replik	18
Anf. 17 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	19
Anf. 18 ALF ERIKSSON (s) replik	19
Anf. 19 LENNART BEIJER (v).....	20
Anf. 20 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	22
Anf. 21 LENNART BEIJER (v) replik	22
Anf. 22 GUNNAR NORDMARK (fp) replik	23
Anf. 23 LENNART BEIJER (v) replik	23
Anf. 24 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	23
Anf. 25 LENNART BEIJER (v) replik	24
Anf. 26 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	25
Anf. 27 LENNART BEIJER (v) replik	25
Anf. 28 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	26
Anf. 29 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	26
(forts. 6 §).....	27
Ajournering.....	28
Återupptagna förhandlingar	28
5 § Frågestund.....	28
Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN	28
<i>Konsekvenser av torskfiskestoppet.....</i>	<i>28</i>
Anf. 31 CARL-AXEL ROSLUND (m).....	28
Anf. 32 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	28
Anf. 33 CARL-AXEL ROSLUND (m).....	28

Anf. 34 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	29
<i>Telefonoperatörernas ansvar vid naturkatastrofer</i>	29
Anf. 35 MARGARETA ANDERSSON (c).....	29
Anf. 36 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	29
Anf. 37 MARGARETA ANDERSSON (c).....	29
Anf. 38 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	30
<i>Regeringens utnämningsspolitik</i>	30
Anf. 39 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	30
Anf. 40 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	30
Anf. 41 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	31
Anf. 42 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	31
<i>Minnesdag för offren för atombomberna i Japan</i>	32
Anf. 43 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	32
Anf. 44 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	32
Anf. 45 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	32
Anf. 46 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	32
<i>Naturkatastrofens effekter på svensk ekonomi</i>	32
Anf. 47 AGNETA RINGMAN (s).....	32
Anf. 48 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	33
Anf. 49 AGNETA RINGMAN (s).....	33
Anf. 50 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	33
<i>Effektivitetsbegreppet i utbildningen</i>	34
Anf. 51 LENNART GUSTAVSSON (v).....	34
Anf. 52 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	34
Anf. 53 LENNART GUSTAVSSON (v).....	34
Anf. 54 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	35
<i>Flygbesprutning av stormfällena i södra Sverige</i>	35
Anf. 55 HARALD NORDLUND (fp).....	35
Anf. 56 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	35
Anf. 57 HARALD NORDLUND (fp).....	36
Anf. 58 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	36
<i>Styrning av Vattenfall</i>	36
Anf. 59 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	36
Anf. 60 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	36
Anf. 61 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	37
Anf. 62 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37
<i>Företagsklimatet</i>	37
Anf. 63 ANNIKA QARLSSON (c).....	37
Anf. 64 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	38
Anf. 65 ANNIKA QARLSSON (c).....	38
Anf. 66 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	38

<i>Fusk i välfärdssystemen</i>	39	Prot. 2004/05:65
Anf. 67 KENNETH LANTZ (kd).....	39	27 januari
Anf. 68 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	39	
Anf. 69 KENNETH LANTZ (kd).....	39	
Anf. 70 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	40	
<i>Läraryr utbildning i posttraumatisk stress</i>	40	
Anf. 71 KARIN THORBORG (v).....	40	
Anf. 72 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	40	
Anf. 73 KARIN THORBORG (v).....	41	
Anf. 74 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	41	
<i>Reglerna för pensionssparande</i>	41	
Anf. 75 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	41	
Anf. 76 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	41	
Anf. 77 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	42	
Anf. 78 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	42	
<i>Parlamentarisk utredning om socialförsäkringarna</i>	42	
Anf. 79 HENRIK S JÄRREL (m).....	42	
Anf. 80 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	42	
Anf. 81 HENRIK S JÄRREL (m).....	43	
Anf. 82 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	43	
<i>Lokaliseringsutredningen</i>	43	
Anf. 83 EVA ARVIDSSON (s).....	43	
Anf. 84 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	44	
Anf. 85 EVA ARVIDSSON (s).....	44	
<i>Tjälsäkringen i Dalsland</i>	44	
Anf. 86 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	44	
Anf. 87 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	45	
Anf. 88 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	45	
Anf. 89 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	45	
<i>Bredbandsutbyggnaden</i>	46	
Anf. 90 EWA THALÉN FINNÉ (m).....	46	
Anf. 91 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	46	
Anf. 92 TREDJE VICE TALMANNEN.....	46	
6 § (forts. från 4 §) Hänvisning av ärenden till utskott	46	
<i>Remissdebatt (forts.)</i>	46	
Anf. 93 MARIA LARSSON (kd).....	46	
Anf. 94 TOBIAS KRANTZ (fp).....	48	
Anf. 95 OLLE SANDAHL (kd).....	50	
Anf. 96 STAFFAN DANIELSSON (c).....	52	
Anf. 97 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	53	
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	54	
8 § Svar på interpellation 2004/05:280 om EU:s forskningspolitik och den fria forskningen	56	
Anf. 98 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	56	
Anf. 99 TOBIAS KRANTZ (fp).....	57	

Anf. 100 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	58
Anf. 101 TOBIAS KRANTZ (fp).....	59
Anf. 102 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	60
Anf. 103 TOBIAS KRANTZ (fp).....	61
Anf. 104 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	62
9 § Svar på interpellation 2004/05:290 om invandrings- och migrationsforskningen	62
Anf. 105 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	62
Anf. 106 ANA MARIA NARTI (fp).....	63
Anf. 107 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	64
Anf. 108 ANA MARIA NARTI (fp).....	64
10 § Svar på interpellation 2004/05:289 om humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning.....	65
Anf. 109 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	65
Anf. 110 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	66
Anf. 111 ANA MARIA NARTI (fp).....	67
Anf. 112 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	67
Anf. 113 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	68
Anf. 114 ANA MARIA NARTI (fp).....	69
Anf. 115 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	70
Anf. 116 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	71
Anf. 117 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	71
11 § Svar på interpellation 2004/05:284 om turistnäringen i Sverige	72
Anf. 118 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	72
Anf. 119 LARS-IVAR ERICSON (c).....	73
Anf. 120 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	74
Anf. 121 LARS-IVAR ERICSON (c).....	75
Anf. 122 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	76
Anf. 123 LARS-IVAR ERICSON (c).....	77
Anf. 124 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	77
12 § Svar på interpellation 2004/05:288 om skyddet i Östersjön	78
Anf. 125 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	78
Anf. 126 SVERKER THORÉN (fp).....	79
Anf. 127 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	80
Anf. 128 SVERKER THORÉN (fp).....	81
Anf. 129 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	82
Anf. 130 SVERKER THORÉN (fp).....	83

Anf. 131 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	83
13 § Svar på interpellation 2004/05:295 om tung trafik i vinterväglag	84
Anf. 132 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	84
Anf. 133 HELENE PETERSSON (s).....	85
Anf. 134 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	86
Anf. 135 HELENE PETERSSON (s).....	87
Anf. 136 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	88
Anf. 137 HELENE PETERSSON (s).....	88
Anf. 138 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	89
14 § Svar på interpellation 2004/05:299 om Öresundsintegrationen	89
Anf. 139 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	89
Anf. 140 CHRISTER NYLANDER (fp).....	90
Anf. 141 KENNETH LANTZ (kd)	91
Anf. 142 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	92
Anf. 143 CHRISTER NYLANDER (fp).....	93
Anf. 144 KENNETH LANTZ (kd)	94
Anf. 145 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	94
Anf. 146 CHRISTER NYLANDER (fp).....	95
Anf. 147 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	95
15 § Svar på interpellation 2004/05:308 om effekterna på skogsnäringen av stormen den 8–9 januari	96
Anf. 148 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	96
Anf. 149 ESKIL ERLANDSSON (c).....	97
Anf. 150 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	98
Anf. 151 ESKIL ERLANDSSON (c).....	99
Anf. 152 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	99
Anf. 153 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	100
Anf. 154 ESKIL ERLANDSSON (c).....	101
Anf. 155 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	101
Anf. 156 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	102
16 § Svar på interpellation 2004/05:293 om ändring av jaktlagen	103
Anf. 157 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	103
Anf. 158 MIKAEL OSCARSSON (kd)	104
Anf. 159 DAN KIHLLSTRÖM (kd)	105
Anf. 160 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	105
Anf. 161 MIKAEL OSCARSSON (kd)	106
Anf. 162 DAN KIHLLSTRÖM (kd)	107
Anf. 163 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	107
Anf. 164 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	108
Anf. 165 MIKAEL OSCARSSON (kd)	109
Anf. 166 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	110

Anf. 167 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	110
17 § Svar på interpellation 2004/05:282 om ensamstående föräldrar med nyfödda barn.....	111
Anf. 168 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	111
Anf. 169 CECILIA MAGNUSSON (m).....	111
Anf. 170 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	112
Anf. 171 CECILIA MAGNUSSON (m).....	113
Anf. 172 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	113
Anf. 173 CECILIA MAGNUSSON (m).....	114
Anf. 174 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	114
18 § Svar på interpellation 2004/05:287 om kvotering av föräldraförsäkringen	115
Anf. 175 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	115
Anf. 176 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	115
Anf. 177 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	116
Anf. 178 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	117
Anf. 179 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	118
Anf. 180 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	119
Anf. 181 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	119
19 § Hänvisning av ärenden till utskott	120
20 § Bordläggning.....	120
21 § Anmälan om interpellation	121
22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	121
23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	122
24 § Kammarén åtskildes kl. 19.48.	122

Elanders Gotab, Stockholm 2005